

แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล
ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร

CONSERVATION RECOMMENDATIONS ON ANCIENT CHINESE
ARCHITECTURE: THE CASES OF THE SO HENG TAI MANSION AND THE
REAL RARE HERITAGE HOUSE IN TALAD NOI COMMUNITY, BANGKOK

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2565
KMITL-2022-AR-M-003-019

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

CONSERVATION RECOMMENDATIONS ON ANCIENT CHINESE
ARCHITECTURE: THE CASES OF THE SO HENG TAI MANSION AND THE
REAL RARE HERITAGE HOUSE IN TALAD NOI COMMUNITY, BANGKOK

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2022
KMITL-2022-AR-M-003-019

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2022

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	นางสาวรมฉัตร ทองทับ
รหัสประจำตัว	63602032
ปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมภายใน
พ.ศ.	2565
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ กุญอินทร์

บทคัดย่อ

บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เป็นบ้านจีนโบราณอายุกว่า 220 ปี ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่เดิมถูกสร้างขึ้นเพื่อการใช้สอยทางการค้าขายในช่วงที่ท่าเรือ โปเส็งยังคงรุ่งเรือง และปรับเปลี่ยนการใช้งานไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ปัจจุบันยังคงมีการใช้งานอยู่ และได้รับการดูแลรักษาโดยเจ้าของสถานที่เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าเยี่ยมชมและเป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชนตลาดน้อย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่ออธิบายประวัติความเป็นมา ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน และคุณค่าความสำคัญของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่กระทบต่ออาคาร แนวทางการอนุรักษ์อาคาร และการบูรณะปรับปรุง อาคารบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 3) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้าน โหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล กับการปรับปรุงอาคารเป็นร้านค้ากาแฟ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของ อาคาร ประเมินคุณค่าความสำคัญ สัมภาษณ์ความคิดเห็น เจ้าของสถานที่ ผู้เช่าสถานที่ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการอนุรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีน ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า หลังคา โครงสร้าง ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี และผัง อาคารเป็นองค์ประกอบดั้งเดิมของอาคาร บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลมีคุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าด้านศิลปะ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิชาการ คุณค่าด้าน ประโยชน์ใช้สอย คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร คือ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาความชื้น แสงแดด และปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างอาคาร เจ้าของและผู้เช่าสถานที่ที่ต้องการอนุรักษ์อาคาร ไว้ แต่ไม่มีแนวทางในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น พบการติดตั้งประตูกระจก จานดาวเทียมสัญญาณ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ คอมเพรสเซอร์ พัดลม และเครื่องเสียงตั้งพื้นที่ทำให้ดูผิดยุคไปจากอาคาร สถาปัตยกรรมจีน

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมจีน, อนุรักษ์, ชุมชนตลาดน้อย, บ้านโหวเฮงไถ่, บ้านเหลียวแล

Thesis	Conservation Recommendations on Ancient Chinese Architecture: The Cases of the So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House in Talad Noi Community, Bangkok
Student	Miss Romchat Thongtab
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2022
Thesis Advisor	Assistant Professor Benjamas Kutintara, Ph.D.

ABSTRACT

The So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House in Talad Noi Community are ancient Chinese houses established for more than 220 years, built in Early Rattanakosin period for commercial purpose of Po Seng port before adapted by its time respectively. Nowadays, the houses are inhabitable and well-maintained by their owners for the new generations to familiarize and learn the history by evidence of the community. This research paper aimed to 1) explain the history, examine Chinese architectural characteristics, and significance values of the So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House 2) analyze the factors that impact the structural integrity, heritage building conservation, and renovations on the So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House 3) compare the Chinese architectural characteristics of the So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House with the adaptive reuse of old houses as coffee shops.

This research is qualitative research, methods achieved through inspections of key Chinese architectural characteristics, historic significance, in-depth interviews with a property owner, a renter, conservation specialists, and a Chinese architectural specialist. The qualitative data were analyzed, categorized, and ranked accordingly by level of importance.

The findings of this research paper indicated that roofs, structures, skywells, doors, windows, materials, pattern design, color tones, and building placements are traditional elements of the building. There were 7 issues of significance values,

including aesthetic value, architectural value, artistic value, historic value, educational value, functional value, and economic value. The factors that impact buildings were flood damage, humidity, sunlight, and structural collapsed. while the original details of the So Heng Tai Mansion and the Real Rare Heritage House were largely preserved by property owners, there were currently no measure in place to protect the structural integrity of these two houses. The modern additions such as glass doors, satellite dishes, television antennas, air conditioners, compressors, fans, and stereo system were inharmonious with the original features.

Keywords: Chinese Architecture, Conservation, Talad Noi Community, So Heng Tai Mansion, Real Rare Heritage House

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ที่ได้สละเวลาให้ความรู้และคำแนะนำที่มีต่อประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ ภูอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ความรู้ คำแนะนำ ความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดจนวิทยานิพนธ์นั้นเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนปรับปรุงข้อมูลให้สมบูรณ์ และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านภายในสาขาสถาปัตยกรรมภายใน ที่ให้ความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่ได้นำมาปรับใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ได้คำแนะนำในการติดต่อด้านเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและครบถ้วน

ขอขอบพระคุณเจ้าของสถานที่และผู้เช่าสถานที่ที่กรณศึกษา ที่อนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทั้งในการสัมภาษณ์ ลงพื้นที่สำรวจ และถ่ายภาพลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในอาคาร

ขอขอบคุณรุ่นพี่และกลุ่มเพื่อนในสาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายในทุกคนที่คอยให้กำลังใจกันและกัน ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในแนวทางการเรียน การสอบ การทำบทความวิจัย การตีพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนถึงการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณสมาชิกภายในครอบครัวสำหรับการสนับสนุน ให้กำลังใจ และเป็นแรงผลักดันให้แก่ข้าพเจ้าเสมอมา และขอขอบคุณนายธงชัย แก้วจินดา ผู้ช่วยวิจัย สำหรับกำลังใจและคอยสนับสนุนช่วยเหลือในการลงพื้นที่สำรวจตลอดจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ร่มฉัตร ทองทับ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญภาพ.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 ขั้นตอนของการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
1.7 คำจำกัดความของงานวิจัย.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 ชุมชนตลาดน้อย	8
2.2 สถาปัตยกรรมจีน.....	10
2.2.1 รูปแบบหลังคา.....	10
2.2.2 โครงสร้างหลังคา.....	11
2.2.3 ช่องแสง หน้าต่าง ประตู และประตูบานเฟี้ยม.....	13
2.2.4 วัสดุ.....	13
2.2.5 ลวดลาย	15
2.2.6 โทนสี.....	16
2.2.7 ผังอาคาร.....	16
2.2.8 สัญลักษณ์และความเชื่อ	18
2.3 ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร.....	19
2.3.1 ปัญหาจากน้ำท่วม.....	19
2.3.2 ปัญหาจากความชื้นและความร้อน.....	19
2.3.3 ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างอาคาร	19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม	20
2.4.1 หลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม	20
2.4.2 แนวทางการอนุรักษ์ชุมชนพื้นถิ่น	21
2.4.3 กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม	21
2.5 คุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรม	22
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีน	26
2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการเก็บข้อมูล	27
2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านเครื่องมือวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
3.1 วิธีการวิจัย	33
3.2 วิธีการเก็บข้อมูล	33
3.2.1 สัมภาษณ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายในบ้านโหวเฮงไถ่และบ้าน เหลียวแล	34
3.2.2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล	34
3.2.3 สัมภาษณ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง	34
3.2.4 สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์	35
3.3 กรณีศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกรณีตัวอย่าง	35
3.3.1 อาคารเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ภายในชุมชนตลาดน้อย	35
3.3.2 เจ้าของสถานที่และผู้เช่าสถานที่กรณีศึกษา	36
3.3.3 ร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง	36
3.3.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และด้านสถาปัตยกรรมจีน	37
3.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	37
3.4.1 แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย	37
3.4.2 แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล	37
3.4.3 แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง	38
3.4.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ	38
3.4.5 สไลด์นำเสนอประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	38
3.5 ประเด็นที่ศึกษา	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 วิธีการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	41
3.6.2 วิธีการตรวจสอบข้อมูล.....	41
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	43
4.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย.....	43
4.1.1 บ้านโชนเฮงไถ่.....	43
4.1.2 บ้านเหลียวแล.....	45
4.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	46
4.2.1 การวางผังอาคาร.....	46
4.2.2 รูปแบบหลังคา.....	49
4.2.3 โครงสร้างหลังคา.....	50
4.2.4 ช่องแสง.....	51
4.2.5 ประตู.....	54
4.2.6 หน้าต่าง.....	56
4.2.7 วัสดุ.....	56
4.2.8 ลวดลาย.....	58
4.2.9 โทนมสี.....	59
4.2.10 รายละเอียดอื่น ๆ.....	60
4.2.11 เปรียบเทียบบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลกับร้านค้าแพรรณีตัวอย่าง.....	62
4.3 คุณค่าความสำคัญของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	65
4.4 ปัญหาที่กระทบต่อบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	66
4.4.1 ปัญหาน้ำท่วม.....	66
4.4.2 ปัญหาความชื้นและแสงแดด.....	67
4.4.3 ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้าง.....	69
4.5 แนวทางการอนุรักษ์บ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	70
4.6 การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	70
4.6.1 การซ่อมแซมบูรณะอาคาร.....	70
4.6.2 การต่อเติมอาคารเพื่อการใช้งาน.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 อภิปรายผลการวิจัย.....	74
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	74
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	76
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	78
5.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และคงรูปแบบสถาปัตยกรรมเงิน.....	78
5.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบำรุงรักษาบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	79
5.3.3 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ.....	79
5.3.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	80
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของชุมชนตลาดน้อย.....	87
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่.....	93
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้เช่าบ้านเหลียวแล.....	95
ภาคผนวก ง แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง.....	98
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเงินและแนวทางการอนุรักษ์ บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย.....	104
ภาคผนวก ฉ สไลด์นำเสนอประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	106
ภาคผนวก ช ผลการสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของชุมชนตลาดน้อย.....	114
ภาคผนวก ซ ผลการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่.....	126
ภาคผนวก ฌ ผลการสัมภาษณ์ผู้เช่าบ้านเหลียวแล.....	129
ภาคผนวก ญ ผลการสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง.....	132
ภาคผนวก ฎ ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	142
ภาคผนวก ฏ ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ โครงการประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13.....	153
ประวัติผู้เขียน.....	156

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 การเลือกวิธีการเก็บข้อมูล เครื่องมือ และประเด็นที่ทำการศึกษา.....	29
2.2 ประเด็นที่ทำการศึกษา	31
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
3.2 ประเด็นที่ศึกษา	39
4.1 เปรียบเทียบบ้านโฮงเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลกับร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง	63
4.2 แนวทางการนำไปปรับปรุงบ้านโฮงเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล.....	65
4.3 คุณค่าความสำคัญของบ้านโฮงเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล	65

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงที่ตั้งชุมชนตลาดน้อย	1
1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2.1 แสดงพื้นที่ขอบเขตของชุมชนตลาดน้อย	8
2.2 บ้านโชนงเ่งไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา)	9
2.3 หลังคาหน้าจั่วแบบยื่นชายคาเลยหน้าจั่ว (ซ้าย) หลังคาหน้าจั่วแบบทึบ (ขวา) นิยมใช้สำหรับ บ้านพักอาศัยของประชาชนชาวจีนทั่วไปอย่างแพร่หลาย	10
2.4 (ซ้าย) ตัวกระเบื้องกาบกล้วย (ขวา) แบบมุงหลังคา	11
2.5 รูปแบบโครงสร้างแบบถายเหลียง (ซ้าย) ในสมัยราชวงศ์ชิง และรูปแบบโครงสร้างแบบชวนโต่ว (ขวา) จะมีลักษณะเสาที่เยอะกว่าโครงสร้างแบบถายเหลียง	12
2.6 ประตูหน้าต่างของบ้านคหบดีเมืองฉงลี่ มณฑลเสฉวน (ซ้าย) ตัวอย่างการใช้ซุ้มประตู (ขวา)	13
2.7 การใช้ไม้ในการก่อสร้างบ้านโชนงเ่งไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา)	14
2.8 การสีกร่อนของปูนแสดงให้เห็นว่าบ้านเหลียวแลนั้นใช้อิฐในการก่อสร้าง	14
2.9 ผนังภายในบ้านโชนงเ่งไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา) ที่ใช้ปูนดำในการฉาบและมีอายุ มากกว่า 200 ปี	15
2.10 ส่วนประดับตกแต่งบนหลังคา	16
2.11 ตัวอย่างลักษณะการจัดวางอาคารในรูปแบบชานเหอเยว่นขนาดเล็ก (ซ้าย) และรูปแบบ ชานเหอเยว่น ผังรูปตัว H (ขวา)	17
3.1 ภายในบ้านโชนงเ่งไถ่ (ซ้าย) ภายในบ้านเหลียวแล (ขวา)	36
3.2 ร้านธงเสฉงกง (ซ้าย) ในชุมชนตลาดน้อย ที่ประยุกต์มาจากบ้านจีนโบราณอายุ 200 ปี ร้านอาราบิก้า (ขวา) สาขาในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน	36
4.1 ภายในบ้านโชนงเ่งไถ่บริเวณลานโล่งกลางบ้าน ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนเป็นสระน้ำในปัจจุบัน	44
4.2 หลักฐานการออกโฉนดที่ดินของบ้านเหลียวแลในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยมีอำแดงฮวยจิ้นเป็นผู้ออก โฉนดเป็นคนแรก	45
4.3 ผังอาคารบ้านโชนงเ่งไถ่	47
4.4 ผังอาคารบ้านเหลียวแล	48
4.5 หลังคาส่วนซุ้มประตูทางเข้าของบ้านโชนงเ่งไถ่	49
4.6 หลังคาส่วนอาคารพักอาศัยของบ้านโชนงเ่งไถ่	49
4.7 หลังคาของบ้านเหลียวแล	49
4.8 โครงสร้างหลังคาแบบชวนโต่วภายในบ้านโชนงเ่งไถ่	50
4.9 รายละเอียดการประดับตกแต่งชื่อหลังคาด้วยไม้แกะสลักภายในบ้านโชนงเ่งไถ่	50

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.10 โครงสร้างหลังคาอาคารส่วนหน้าของบ้านเหลียวแล	51
4.11 ช่องแสงบริเวณหน้าต่างเก็บของ ภายในบ้านโชนเฮงไถ่	51
4.12 ลวดลายลูกกรงระเบียงของบ้านโชนเฮงไถ่.....	52
4.13 (บน) ช่องแสงไม้ฉลุเป็นลวดลายพรรณไม้เหนือประตูทางเข้าชั้น 1 (ล่าง) เหนือประตูห้องเก็บของชั้น 2.....	52
4.14 ช่องรูปทรงเรขาคณิตภายในบ้านเหลียวแล ช่องกลมบริเวณเคาน์เตอร์ (บน) และช่องคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (ล่าง)	53
4.15 ช่องลวดลายคล้ายดอกเหมยหรือดอกขี้ย บริเวณเหนือซุ้มประตูโค้งด้านหลังอาคาร	53
4.16 ซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชนเฮงไถ่.....	54
4.17 ประตูภายในอาคารพักอาศัยของบ้านโชนเฮงไถ่.....	54
4.18 ประตูบานเปิดคู่ภายในบ้านเหลียวแล.....	55
4.19 ซุ้มประตูเปิดโล่งก่อนถึงลานกลางอาคาร คาดว่าในสมัยก่อนอาจมีประตูในบริเวณนี้ (บน) ซุ้มประตูเปิดโล่งทรงโค้งบริเวณด้านหลังอาคาร (ล่าง).....	55
4.20 หน้าต่างในบ้านเหลียวแลบริเวณชั้น 1 หน้าบานทาสีขาวครีมและทาขอบด้วยสีฟ้าอ่อน (ซ้าย) บานหน้าต่างบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 หน้าบานทาสีเขียวอ่อนและทาขอบด้วยสีเขียวเข้ม (ขวา).....	56
4.21 การใช้วัสดุไม้สักทอง อิฐ และหินแกรนิตภายในบ้านโชนเฮงไถ่	56
4.22 โครงสร้างเสา คาน และผนังภายในบ้านเหลียวแล จากร่องรอยการหลุดร่อนของผนัง ทำให้เห็นได้ว่าบ้านเหลียวแลนั้นใช้อิฐเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างอาคาร	57
4.23 การใช้วัสดุไม้สักทองในบ้านเหลียวแล	57
4.24 รูปปั้นนูนต่ำและภาพวาดบริเวณด้านหน้าซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชนเฮงไถ่	58
4.25 ภาพวาดการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ บริเวณด้านในซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชนเฮงไถ่	58
4.26 รูปปั้นนูนต่ำใต้หลังคาบริเวณปีกซ้ายและปีกขวาของอาคารพักอาศัย	59
4.27 การแกะสลักไม้เป็นลวดลายเมฆ และพรรณไม้มงคลต่าง ๆ บริเวณช่อใต้หลังคาส่วนอาคารพักอาศัยของบ้านโชนเฮงไถ่.....	59
4.28 การใช้สีตกแต่งภายในบ้านโชนเฮงไถ่.....	60
4.29 การใช้สีตกแต่งภายในบ้านเหลียวแล จะเน้นเป็นสีโทนเรียบและสีอ่อน	60
4.30 รายละเอียดอื่น ๆ ที่พบภายในบ้านโชนเฮงไถ่.....	61
4.31 รายละเอียดอื่น ๆ ที่พบภายในบ้านเหลียวแล	62
4.33 ร่องรอยบริเวณซุ้มประตูทางเข้า (ซ้าย) และใต้ถุนอาคารพักอาศัย (ขวา).....	67
4.34 ร่องรอยบริเวณต้นเสา (ซ้าย) และผนังภายในอาคาร (ขวา)	67

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.35 ร่องรอยจากผลกระทบความชื้นและแสงแดดให้บริเวณ 1) ชุ่มประตูทางเข้า 2) ฝ้าเพดานภายในอาคารทรุดโทรมจนเกิดความเสียหาย 3) วัสดุไม้ภายในอาคารได้รับความชื้น ส่งผลให้มีเชื้อราเกิดขึ้น.....	68
4.36 บริเวณโถงเปิดโล่งกลางบ้านและผนังอาคารทั้งภายใน ภายนอก มีร่องรอยความทรุดโทรมจากผลกระทบด้านความชื้นและแสงแดด.....	69
4.37 การทรุดตัวของโครงสร้างอาคารปีกซ้าย บ้านโชนงเ่งใต้.....	69
4.38 สระน้ำกลางบ้าน หลังคาที่มีรอยรั่ว และบริเวณที่มีความทรุดโทรมของบ้านโชนงเ่งใต้.....	71
4.39 บานหน้าต่างเดิมและวงกบขึ้นเดิม (ซ้าย) บานหน้าต่างเดิมและวงกบขึ้นใหม่ โดยผู้เข้าบ้านเหลียวแลให้ข้อมูลว่าได้นำขึ้นส่วนเดิมที่เสียหาย ถอดออก และนำไปให้ช่างฝีมือทำขึ้นมาใหม่ในรูปแบบเดิมโดยใช้วัสดุเดิมคือไม้สัก จากนั้นนำมาประกอบใส่ใหม่ในบริเวณที่เสียหาย (ขวา).....	71
4.40 การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานและเสริมความแข็งแรงภายในบ้านโชนงเ่งใต้ ได้แก่ 1) จานดาวเทียมสัญญาณโทรทัศน์ 2) คอมเพรสเซอร์เครื่องปรับอากาศ 3) - 5) พัดลมแบบตั้งพื้น 6) ห้อยกระจก 7) - 9) เหล็กโค้งค้ำหลังคา 10) ระบบไฟฟ้า 11) ระบบท่อระบายน้ำ.....	72
4.41 การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานและอำนวยความสะดวกภายในบ้านเหลียวแล ได้แก่ 1) ประตูกระจก 2) เครื่องปรับอากาศแบบตั้งพื้น 3) พัดลมและเครื่องเสียงตั้งพื้น 4) เคา์เตอร์ 5) ระบบไฟฟ้า 6) ระบบท่อระบายน้ำและอุปกรณ์สุขภัณฑ์.....	73

ในปัจจุบันชุมชนตลาดน้อยมีทำเลที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ถนนเจริญกรุงเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ผ่านกลางย่าน จึงมีทั้งเส้นทางการคมนาคมขนส่งทั้งทางน้ำและทางบกที่สะดวกสบาย ย่านตลาดน้อยจึงกลายเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่เป็นแหล่งเศรษฐกิจการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่ง และเป็นที่ยึดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงงของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร (Huabcharoen. 2017) โดยผู้อยู่อาศัยในชุมชนนั้นล้วนเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีบรรพบุรุษที่ประกอบไปด้วย กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน กลุ่มชาวจีนฮากกา กลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว กลุ่มชาวจีนไหหลำ และกลุ่มชาวจีนกลางตั้งรวมตัวกันอยู่อาศัย จนเกิดเป็นชุมชนวัฒนธรรมจีน (นิภาพร รัชตพัฒนานุกูล. 2546) ชุมชนตลาดน้อยจึงเต็มไปด้วยเรื่องราวของศิลปะวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม และหนึ่งในศิลปะของจีนที่น่าสนใจ คือ สถาปัตยกรรมจีนที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ตั้งแต่รูปแบบของอาคารบ้านเรือน รายละเอียดการตกแต่ง รวมไปถึงการวางผังของบ้าน ซึ่งอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมจีนเก่าแก่นั้นมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ บ้านโชวเฮงไถ่ ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันได้ปรับปรุงมาเป็นโรงเรียนสอนดำน้ำ ชื่อว่า Dumnam.Com และเพิ่มการให้บริการเป็นร้านกาแฟชื่อว่า So Heng Tai เพื่อหารายได้มาบำรุงรักษาอาคาร นอกจากนี้ยังมีบ้านเหลียวแล ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นช่วงปลายรัชกาลที่ 3 โดยปัจจุบันได้ถูกปล่อยเช่า และปรับปรุงมาเป็นร้านกาแฟที่ชื่อว่า พาทีนา หรือ Patina Bangkok บ้านทั้ง 2 หลังนี้จึงเป็นร้านกาแฟที่เปิดให้บริการอยู่ในอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในปัจจุบันนั้นได้มีการพัฒนาแนวทางมาสู่การคำนึงถึงคุณค่าของมรดกที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เช่น สถาปัตยกรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งวิธีดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธี และจำเป็นต้องมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่รอบคอบก่อนการตัดสินใจดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการอนุรักษ์ตามหลักสากล (ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561) ดังนั้นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในปัจจุบัน จึงไม่ได้อยู่เพียงแค่การเก็บองค์ประกอบที่เป็นของดั้งเดิมที่เป็นเนื้อแท้ไว้ แต่ต้องพิจารณาตามแต่ละกรณีซึ่งแตกต่างกันไป (วสุ โปษะพันธ์. 2560) ซึ่งในความหลากหลายทางวิธีการและมุมมองรอบด้านนั้นสามารถทำให้พบปัญหาในการอนุรักษ์ได้หลายประเด็น เช่น ความแตกต่างในด้านเหตุผล ความคิดเห็น หรือวิธีการของแต่ละบุคคล ส่งผลให้กรอบแนวคิดของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกันไป ซึ่งกรอบแนวคิดหลักของผู้ที่สนใจหรือทำงานทางด้านการอนุรักษ์ คือ อาคารไม่ควรที่จะถูกทำลาย และในแนวคิดอื่น ๆ คิดว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นถือเป็นสิ่งที่ดี (ชเนนทร์ มั่นคง. 2555)

ในการวิจัยนี้ ได้ศึกษาหลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวทางกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคสโมไทย. 2554) แนวทางการอนุรักษ์พื้นถิ่น (ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. 2540) และกระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม (วสุ โปษะพันธ์. 2560) โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน คุณค่าความสำคัญ แนวทางการอนุรักษ์อาคาร ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร และการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงที่พบในบ้านโชวเฮงไถ่ และบ้านเหลียวแลในชุมชนตลาดน้อยด้วยการสำรวจลักษณะทางกายภาพ สัมภาษณ์และเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าของสถานที่ ผู้เช่า ผู้เชี่ยวชาญ และนักท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยพบโครงการที่เกี่ยวข้อง คือ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นโครงการที่สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ว่าจ้างสถาบันอาศรมศิลป์เป็นที่ปรึกษาโครงการตามนโยบายมหานครแห่งความสุข (ฟื้นฟูย่านเมืองเก่า ชีวิตใหม่) ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (สถาบันอาศรมศิลป์. 2558) โครงการมีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงฟื้นฟูย่าน และในการอนุรักษ์อาคารลักษณะที่ต้องการรักษาความดั้งเดิม จำเป็นต้องรักษาองค์ประกอบดั้งเดิมที่เป็นองค์ประกอบเชิงกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ และทดแทนด้วยวัสดุที่ใกล้เคียงวัสดุเดิม ได้แก่ 1) กระเบื้องกบกล้วยแบบจีน 2) ปูนดำ 3) ประตูไม้เนื้อแข็งแบบบานเปิด 4) หน้าต่างวงกบไม้ ตีตลูกกรงเหล็กเพลหรือเหล็กดัด 5) โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก วัสดุหลักคืออิฐและปูน 6) หน้าต่างไม้ลูกฟักกระจกหรือบานเกล็ดไม้ 7) ฝายปูนปั้นที่หน้าจั่ว ผังคาดฟ้า และช่องลม

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้างานวิจัยบ้านจีนในกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา พบว่า มีการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์บ้านจีนทั้งวงฮะ (เขมิกา อมริจวนิชย์. 2563) ที่ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์บ้านจีนทั้งวงฮะ ในเขตคลองสาน ที่ดำเนินการวิจัยตามหลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม จนไปถึงขั้นตอนการบูรณะอาคาร และมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโครงการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ที่มีการใช้งานอาคารต่างกัน: กรณีศึกษา 3 โครงการ (ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561) ที่ศึกษาค้นคว้าหาแนวทางข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงคุณค่าความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรมในด้านศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ จึงได้พบช่องว่างของงานวิจัยว่า ไม่มีการรวบรวมองค์ประกอบลักษณะของสถาปัตยกรรมจีนและปัญหาที่กระทบต่ออาคารเพื่อหาแนวทางการบำรุงรักษาอาคาร และไม่มี การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากเจ้าของสถานที่ ผู้เช่า และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน แนวทางการอนุรักษ์อาคาร และการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของอาคาร จากช่องว่างของงานวิจัยที่พบจึงเป็นสาเหตุของการวิจัยในครั้งนี้ โดยนำแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารของสถาบันอาศรมศิลป์ (2558) มาเป็นแนวทางการสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล โดยองค์ประกอบของลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนที่จะทำการศึกษา ได้แก่ หลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี การวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อศึกษาหาแนวทางการบำรุงรักษาอาคารสถาปัตยกรรม และเสนอแนะต่อเจ้าของสถานที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ ของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1.2.1 เพื่ออธิบายประวัติความเป็นมา ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน และคุณค่าความสำคัญของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่กระทบต่ออาคาร แนวทางการอนุรักษ์อาคาร และการบูรณะปรับปรุงอาคารบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล กับการปรับปรุงอาคารเป็นร้านค้าแพ

1.3 กรอบทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบทฤษฎีในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวทางกระบวนการอนุรักษ์ตามหลักสากล โดยมี 3 ประการ ดังนี้

1.3.1 หลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม จากกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคสโมไทย. 2554) ซึ่งได้ให้หลักการอนุรักษ์ไว้ 15 ประการ ได้แก่ 1) อนุรักษ์ด้วยวิธีป้องกันการเสื่อมสภาพ วิธีสงวนรักษา 2) อนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เป็นปูชนียสถาน 3) เสริมสร้างหรือต่อเติมสิ่งที่เป็นให้เหมาะสม 4) ศึกษาการแก้ไข บุรณะสถานที่โดยละเอียด 5) ไม่เคลื่อนย้ายแหล่งมรดกวัฒนธรรมหรือชิ้นส่วนสำคัญ 6) ก่อสร้างหรือฟื้นฟูขึ้นใหม่ 7) ดำเนินการอนุรักษ์โดยวิธีปฏิสังขรณ์ 8) ดำเนินการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น 9) ดำเนินการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทย่านหรือชุมชนเมือง 10) รักษาความดั้งเดิมประเภทย่านหรือชุมชนเมือง 11) ดำเนินการอนุรักษ์สิ่งซากสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าศิลปะหรือโบราณคดี 12) การบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง 13) คำนึงถึงวิถีชีวิตชุมชน 14) การอนุรักษ์สภาพโดยรอบและภูมิทัศน์วัฒนธรรม 15) คำนึงถึงมาตรการในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้

1.3.2 แนวคิดทางการอนุรักษ์ชุมชนพื้นถิ่น ซึ่ง ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ (2540) ได้ให้แนวทาง 4 ประการ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์มโนทัศน์ 2) การอนุรักษ์รูปแบบ 3) การอนุรักษ์ฝีมือช่าง 4) การอนุรักษ์วัสดุ

1.3.3 กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ซึ่ง วสุ โปษะนันท์ (2560) ได้สรุปแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์ได้เป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นคว้าข้อมูล และประเมินคุณค่าและความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรม 2) การสำรวจสภาพทางกายภาพ 3) การพัฒนานโยบาย และแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ 4) การออกแบบ และจัดทำแบบโครงการอนุรักษ์ 5) การดำเนินการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ และควบคุมงาน 6) การจัดทำรายงานการอนุรักษ์ 7) การดูแลรักษา 8) การตรวจสอบ/ประเมินผล

จากกรอบทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะทางกายภาพของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล โดยประเด็นที่ศึกษา คือ 1) ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน 2) ด้านคุณค่าความสำคัญ 3) ด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร 4) ด้านแนวทางการอนุรักษ์อาคาร 5) ด้านการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของอาคาร โดยมีรายละเอียดดังภาพต่อไปนี้ (ภาพที่ 1.2)

ประเด็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน	ประเด็นด้านคุณค่าความสำคัญ	ประเด็นด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร	ประเด็นด้านแนวทางการอนุรักษ์	ประเด็นด้านการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุง
<ul style="list-style-type: none"> ▪ รูปแบบหลังคา ▪ โครงสร้างหลังคา ▪ ช่องแสง ▪ ประตู ▪ หน้าต่าง ▪ วัสดุ ▪ ลวดลาย ▪ โทนมสี ▪ ผังอาคาร 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ด้านสุนทรียภาพ ▪ ด้านสถาปัตยกรรม ▪ ด้านศิลปะ ▪ ด้านประวัติศาสตร์ ▪ ด้านวิชาการ ▪ ด้านเศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปัญหาน้ำท่วม ▪ ปัญหาความชื้นและแสงแดด ▪ ปัญหาโครงสร้างทรุดตัว 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ อุปสรรคในการอนุรักษ์ ▪ แนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม ▪ คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ส่วนที่เคยซ่อมแซม ▪ ส่วนที่ต่อเติม ▪ แนวทางการปรับปรุงจากร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ผู้วิจัย)

1.4 ขอบเขตการวิจัย

วิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร” มีขอบเขตการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตของเนื้อหาที่ทำการศึกษาคือ ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารเก่าภายในชุมชนตลาดน้อยที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมจีนโบราณ โดยศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนและปัญหาที่พบ ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าของสถานที่ ผู้เช่า และผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน แนวทางการอนุรักษ์อาคาร และการซ่อมแซมบูรณะอาคารเก่าที่อยู่ในชุมชนตลาดน้อย

1.4.2 ขอบเขตของพื้นที่ทำการศึกษาคือ บ้านจีนโบราณที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมจีน ในชุมชนตลาดน้อย 2 หลัง คือ 1) บ้านโชวเฮงไถ่ 2) บ้านเหลียวแล และร้านกาแฟที่ประยุกต์มาจากบ้านจีนโบราณ 2 แห่ง คือ 1) ฮงเซียงกง 2) % Arabica Chengdu Wide and Narrow

1.4.3 ขอบเขตของประชากรที่ทำการศึกษาคือ 1) เจ้าของสถานที่และผู้เช่าสถานที่กรณีศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และสถาปัตยกรรมจีน

1.5 ขั้นตอนของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาหัวข้อวิจัยและทบทวนวรรณกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1) เขียนหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์
- 2) ลงพื้นที่สำรวจลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น

3) ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเงิน และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล

1) จัดทำเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้เช่าอาคารกรณีศึกษา แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของร้านค้าแพคเกจตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเงินและแนวทางการอนุรักษ์

2) ลงพื้นที่สำรวจลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3) สัมภาษณ์เจ้าของสถานที่และผู้เช่าเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน

4) สำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของร้านค้าแพคเกจตัวอย่าง

5) สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญ

ขั้นตอนที่ 4 เขียนบทความวิจัยและสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์

1) เขียนบทความวิจัย

2) ส่งบทความวิจัย โครงการประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา (GI)

3) เสนอบทความวิจัย โครงการประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา (GI)

4) สอบหัวข้อวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการวิจัยและทำรายงานการวิจัย

1) เขียนเล่มวิทยานิพนธ์

2) สอบวิทยานิพนธ์

2) แก้ไขเล่มวิทยานิพนธ์ และส่งฉบับสมบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 ทราบถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน และคุณค่าความสำคัญของอาคาร โดยบันทึกข้อมูลภายในอาคารเพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของอาคารโบราณสถานที่สำคัญภายในชุมชนตลาดน้อย

1.6.2 ทราบถึงปัญหาที่กระทบต่ออาคาร เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ การบูรณะปรับปรุงอาคาร และการบำรุงรักษาอาคารบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลได้อย่างเหมาะสม โดยแนวทางในการบำรุงรักษาอาคารอาจช่วยเป็นแนวทางสำหรับเจ้าของสถานที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้ที่สนใจสถานที่ เพื่อรักษาสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าไว้

1.6.3 ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่มาประกอบกิจการร้านค้ากาแฟเพื่อหารายได้ในการบำรุงรักษาอาคาร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟ นักออกแบบ นักศึกษาวิชาออกแบบ และผู้ที่มีความสนใจต่อสถาปัตยกรรมจีน

1.7 คำจำกัดความของงานวิจัย

วิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร” มีคำศัพท์สำคัญเพื่อให้เข้าใจตรงกัน 3 ข้อ ดังนี้

1.7.1 การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อคงคุณค่าไว้ และหมายรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย (กรมศิลปากร. 2528)

1.7.2 ชุมชนตลาดน้อย หมายถึง แขวงหนึ่งในพื้นที่ การปกครองของเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่และยาวนานตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

1.7.3 ร้านกาแฟ หมายถึง กิจการที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ ผสมผสานระหว่างภัตตาคารและบาร์เข้าด้วยกัน ไม่มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์ โดยเน้นจำหน่ายเครื่องดื่มประเภท กาแฟ ชา หรือช็อคโกแลต และอาหารว่าง เช่น ขนมอบและขนมหวานที่เสิร์ฟเป็นเครื่องเคียงคู่กับเครื่องดื่ม (วิกิพีเดีย. 2565)

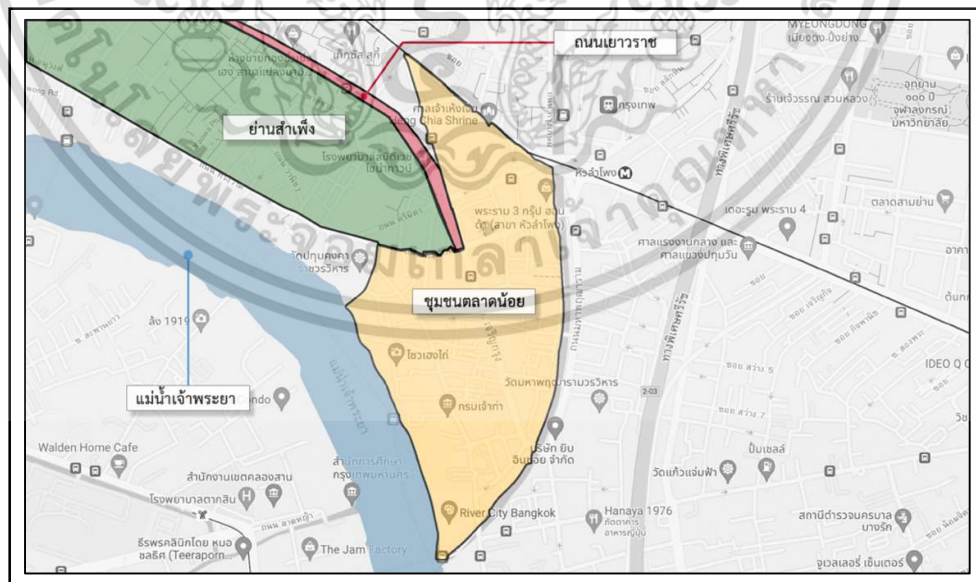
บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมจีน สามารถรวบรวมและแบ่งออกเป็น 6 ข้อ ได้แก่ 1) ชุมชนตลาดน้อย 2) สถาปัตยกรรมจีน 3) ปัญหาที่กระทบต่ออาคารอนุรักษ์ 4) การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 5) คุณค่าความสำคัญ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ชุมชนตลาดน้อย

แขวงตลาดน้อย เป็นแขวงหนึ่งในพื้นที่การปกครองของเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร (วิกิพีเดีย, 2564) โดยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเขตสัมพันธวงศ์ โดยมีอาณาเขตที่ติดต่อกับแขวงอื่น ได้แก่ ทิศเหนือติดต่อกับแขวงป้อมปราบ ทิศตะวันออกติดต่อกับแขวงมหาพฤฒาราม ทิศใต้ติดต่อกับแขวงบางรัก แขวงต้นไทย แขวงคลองสาน และทิศตะวันตกติดต่อกับแขวงสัมพันธวงศ์ โดยมีถนนเจริญกรุงแบ่งเขต ภายในแขวงตลาดน้อย มีชุมชนชาวจีนที่รวมตัวอยู่อาศัยกันมาเป็นเวลานาน ในภาษาจีนเรียกว่า “ตะลั๊กเกียะ” แปลเป็นภาษาไทยคือ “ตลาดน้อย” โดยชุมชนนั้นตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก มีถนนเจริญกรุงเป็นเส้นทางสัญจรหลัก เป็นย่านการค้ามีทำเลที่ติดต่อกับย่านสำเพ็งและเยาวราช ในบางครั้งจึงถูกเรียกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสำเพ็ง (นิภาพร รัชตพัฒนากุล, 2546) (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 แสดงพื้นที่ขอบเขตของชุมชนตลาดน้อย (กูเกิ้ลแมพ. 2565. เขตชุมชนตลาดน้อย.)

[Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://goo.gl/maps/4rOdT5PCbrfC52Sn9>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนตลาดน้อย เป็นย่านชุมชนที่อยู่อาศัยและเป็นที่ยึดจากจากการประกอบอาชีพเชิงกงของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เก่าแก่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (Huabcharoen, 2017) มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่และยาวนาน โดยชนกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่คือชาวโปรตุเกส จากนั้นจึงตามมาด้วยชาวเขมร ชาวจีน และชาวจีนจำนวนมาก ประกอบไปด้วยกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน กลุ่มชาวจีนฮากกา กลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว กลุ่มชาวจีนไหหลำ และกลุ่มชาวจีนกวางตุ้ง รวมตัวกันอยู่ในพื้นที่ที่รวมวัฒนธรรมชุมชนจีนไว้มากมาย จากความหลากหลายของกลุ่มชนชาติ ชุมชนตลาดน้อยนั้นเต็มไปด้วยเรื่องราวของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมที่บอกเล่าเรื่องราวมาตลอด 300 ปี ซึ่งพัฒนาการของชุมชนย่านตลาดน้อยสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ อย่างแนบแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการค้าสำเภาเพื่อพุ่งขึ้นในสมัยต้นกรุงเทพฯ เนื่องจากรัฐบาลเปิดโอกาสให้บรรดาพ่อค้าศักดินาทำการค้าได้ค่อนข้างเสรี (นิภาพร รัชตพัฒนากุล. 2546) เมื่อเวลาผ่านไปจึงทำให้ชุมชนตลาดน้อยนั้นเป็นตลาดที่คึกคักมีประชากรที่หนาแน่นขึ้นจนเป็นชุมชน

สภาพทางกายภาพของชุมชนตลาดน้อยในปัจจุบันมีลักษณะบ้านพักอาศัยของผู้คนในลักษณะอาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก และตรอกซอย มีศาสนสถานที่สำคัญของหลายศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาลเจ้าของวัฒนธรรมจีนหลายแห่ง และโบสถ์กาลหว่าร์ที่เป็นโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นต้น และมีอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์มากถึง 64 อาคาร (วิกิพีเดีย. 2564) ชุมชนตลาดน้อยจึงเต็มไปด้วยเรื่องราวของศิลปะวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม และหนึ่งในศิลปะของจีนที่น่าสนใจคือสถาปัตยกรรมจีนที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ตั้งแต่รูปแบบของอาคารบ้านเรือน รายละเอียดการตกแต่ง รวมไปถึงการวางผังของบ้าน ซึ่งอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิมนั้นมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลที่ตั้งอยู่ใจกลางชุมชนตลาดน้อยในปัจจุบัน เป็นบ้านจีนโบราณของชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย สันนิษฐานว่าบ้านทั้ง 2 หลังนั้นมีอายุมากกว่า 200 ปี และยังมีการใช้งานอยู่ในปัจจุบัน (ภาพที่ 2.2)

ภาพที่ 2.2 บ้านโชวเฮงไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา) (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 สถาปัตยกรรมจีน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบในสถาปัตยกรรมจีน สามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ส่วน ได้แก่ 1) หลังคา 2) โครงสร้างหลังคา 3) ช่องแสง หน้าต่าง ประตู และประตูบ้านเพ็ยม 4) วัสดุ 5) ลวดลาย 6) โทนสี 7) ผังอาคาร 8) สัญลักษณ์และความเชื่อ (วารุณี หวัง. 2557) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 รูปแบบหลังคา

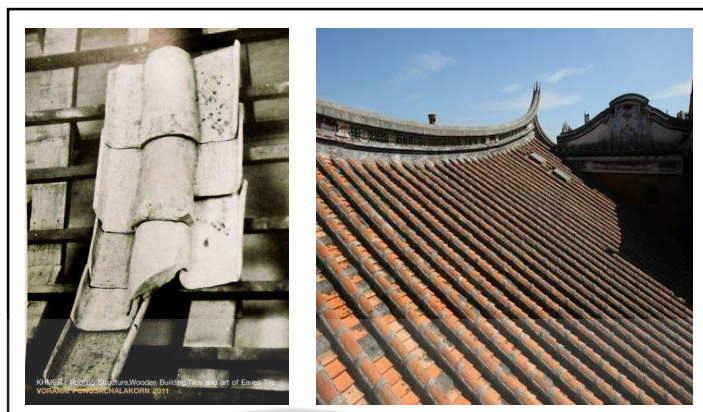
ประเภทของหลังคาในสถาปัตยกรรมจีนโบราณนั้นสามารถแบ่งออกได้ 7 ชนิด แต่รูปแบบของสถาปัตยกรรมจีนนั้นสามารถแสดงถึงชนชั้นศักดิ์ดิณาร่วมด้วย โดยรูปแบบหลังคาที่มีความสำคัญและมีชนชั้นศักดิ์ดิณาส่งสุดได้แก่ หลังคาปั้นหย่า 2 ชั้น และหลังคาปั้นหย่าชั้นเดียวตามลำดับ ซึ่งรูปแบบหลังคาแบบทั่วไปที่สามัญชนนิยมใช้ในบ้านพักอาศัย ได้แก่ หลังคาหน้าจั่ว (ภาพที่ 2.3) เนื่องจากใช้งบประมาณต่ำในการก่อสร้าง โดยทำหลังคาให้แอ่นเล็กน้อยเพื่อให้เกิดรูปแบบของความอ่อนช้อย (วารุณี หวัง. 2557) ซึ่งข้อดีของหลังคาหน้าจั่วนั้นสามารถระบายความร้อนได้ดีกว่ารูปทรงอื่น ๆ และสามารถช่วยลดปัญหาการรั่วซึมของน้ำ เนื่องจากความลาดเอียงของหลังคาที่ทำให้น้ำไหลออกจากตัวบ้านได้อย่างรวดเร็ว (วันสต็อคโฮม. 2562)

ภาพที่ 2.3 หลังคาหน้าจั่วแบบยื่นชายคาเลยหน้าจั่ว (ซ้าย) หลังคาหน้าจั่วแบบทึบ (ขวา) นิยมใช้สำหรับบ้านพักอาศัยของประชาชนชาวจีนทั่วไปอย่างแพร่หลาย (เรือนไทย. ว่าด้วยหลังคาจีน. 2554. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=4771.0>)

กระเบื้องเคลือบดินเผาที่ใช้มุงหลังคาในสถาปัตยกรรมจีน คือ กระเบื้องกาบกล้วย (ภาพที่ 2.4) หรือแต่เดิมเรียกว่ากระเบื้องราง มีลักษณะเป็นกระเบื้อง 2 แผ่นวางคร่อมกันอยู่ รูปร่างคล้ายกับกาบกล้วย ประกอบด้วย 1) กระเบื้องตัวคว่ำ 2) กระเบื้องตัวหงาย และมีตัวเกี่ยวเพื่อยึดกับระแนง (สถาบันอาศรมศิลป์. 2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.4 (ซ้าย) ตัวกระเบื้องกาบกล้วย (วรรณัย พงศชลากร. 2554. **หลังคาเรือนเครื่องไม้ กระเบื้อง** **เชิงชาย ศิลปะแลวดลวย ที่หายไปจากปราสาทหิน.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://oknation.nationtv.tv/blog/voranai/2011/12/19/entry-2/comment>) (ขวา) แบบมุงหลังคา (Jinjiang China. 2015. **Roofs of ancient houses.** [Online]. Available : https://www.chinadaily.com.cn/m/fujian/jinjiang/2015-02/26/content_19660638.html)

2.2.2 โครงสร้างหลังคา

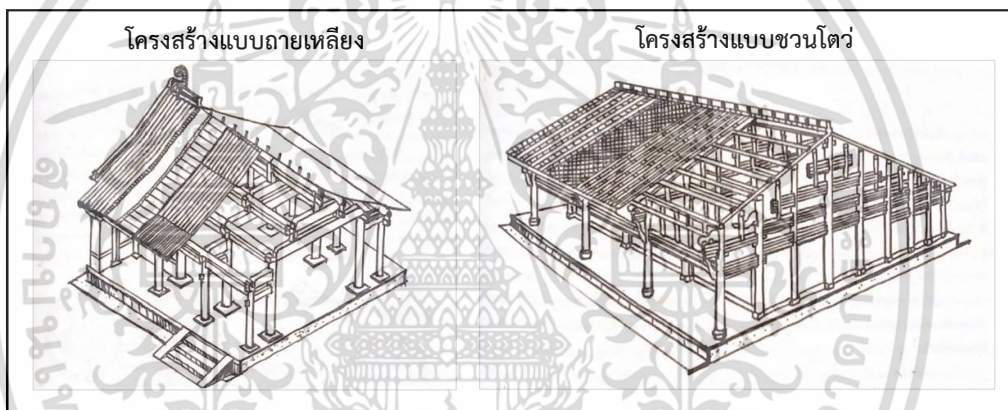
โครงสร้างของคานและเสาในสถาปัตยกรรมจีนโบราณนั้นนิยมใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก และใช้โครงสร้างถักร่วมด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในสมัยโบราณของจีน โดยคานไม้จะทำหน้าที่เชื่อมประสานไม้เข้าเป็นโครงถัก น้ำหนักของหลังคาและชายคาจะถูกถ่ายน้ำหนักผ่านทางโครงถักของคานลงบนเสา โดยหน่วยพื้นฐานของโครงสร้างและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารจะประกอบไปด้วยเสา 4 ต้น ซื่อและอะเส 4 ตัวเป็นอย่างน้อย ประกอบกันเป็น 1 ห้องหรือหนึ่งหน่วยพื้นที่จะเรียกว่าหน่วย “เจียน” ซึ่งภายในอาคารสถาปัตยกรรมจีนหนึ่งหลังจะประกอบด้วย 3 ห้องเป็นอย่างน้อย และเป็นรูปแบบอาคารที่สามัญชนนั้นอาศัยและก่อสร้างมากที่สุด (วารุณี หวัง. 2557) โครงสร้างหลังคาไม้ที่นิยมใช้ในอาคารสถาปัตยกรรมจีนอย่างแพร่หลายนั้นมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แบบถายเหลียง 2) แบบชวนโต่ว (ภาพที่ 2.5) ซึ่งบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เป็นบ้านพักอาศัยจีนโบราณที่มีการใช้โครงสร้างแบบชวนโต่ว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โครงสร้างแบบถายเหลียง เป็นโครงสร้างที่เกิดจากการวางซื่อลงบนหัวเสา แยกความยาวของซื่อออกเป็นช่วง ๆ และมีการยกหรือซ้อนระดับของซื่อขึ้นไปให้มีหลายระดับตามความสูงของชั้นหลังคา โดยทั่วไปจะมีจำนวนซื่อระหว่าง 3-5 ตัว ด้านบนของอะเสทั้งสองข้างจะมีการติดตั้งไม้ขนาดสั้น ๆ เพื่อเชื่อมต่อและรองรับโครงหลังคา โดยโครงสร้างแบบถายเหลียงมักนิยมใช้ร่วมกับโครงสร้างค้ำยันที่ยื่นออกมารับหลังคาที่เรียกว่า “โต่วก่ง” ที่เป็นส่วนประกอบของโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่ เพื่อใช้รับโครงสร้างหลังคาและถ่ายน้ำหนักลงบนเสา ภายหลังระบบการใช้ค้ำยันนี้ได้ถูกพัฒนามาจนถึงจุดอิมตัว ความนิยมใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้สอยนั้นลดลง จึงได้ถูกพัฒนาให้มีขนาดเล็กลง แต่เหลือการใช้สอยแค่เพียงตกแต่งให้สวยงามเท่านั้น (วารุณี หวัง. 2557)

โครงสร้างแบบชนโตว์ เป็นโครงสร้างที่นิยมอย่างแพร่หลายสำหรับการก่อสร้างบ้านพักอาศัยในตอนใต้ของประเทศจีน เนื่องจากโครงสร้างแบบถายเหลียงนั้นจะนิยมใช้ก่อสร้างกับอาคารขนาดใหญ่ โครงสร้างชนโตว์เป็นการใช้ซื่อเจาะเข้าไปในเสา วางพาดและทำหน้าที่เชื่อมแต่ละเสาเข้าหากัน ระหว่างเสาจะวางตั้งบนช่วงกลางเพื่อประสานเข้ากับแปรับหลังคา จุดเด่นของโครงสร้างชนโตว์คือ สามารถใช้ไม้ขนาดเล็กในการสร้างได้และง่ายกว่าโครงสร้างถายเหลียง ทำให้โครงสร้างนั้นมีน้ำหนักเบาและสวยงามมากกว่า ซึ่งในบางครั้งก็มีการประยุกต์ใช้ร่วมกันระหว่างโครงสร้างแบบถายเหลียงและโครงสร้างแบบชนโตว์ ทั้งนี้ระบบโครงสร้างแบบชนโตว์นิยมใช้กับอาคารที่มีขนาดเล็ก เช่น ห้องนอน ห้องเก็บของ ซ่อส่งเขตของลักษณะโครงสร้างแบบนี้คือมีช่วงเสาที่แคบและมีจำนวนเสาที่เยอะกว่าโครงสร้างระบบถายเหลียง (วารุณี หวัง. 2557)

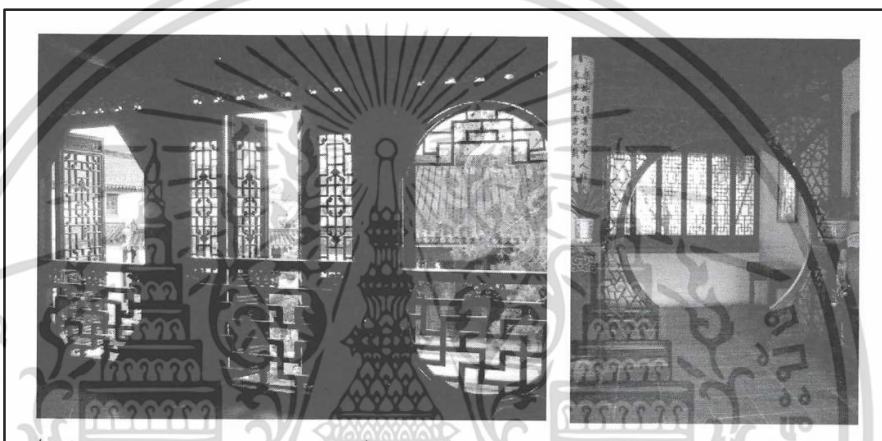
ภาพที่ 2.5 รูปแบบโครงสร้างแบบถายเหลียง (ซ้าย) ในสมัยราชวงศ์ซิง และรูปแบบโครงสร้างแบบชนโตว์ (ขวา) จะมีลักษณะเสาที่เยอะกว่าโครงสร้างแบบถายเหลียง(วารุณี หวัง. 2557. **ประวัติศาสตร์และแนวคิดสถาปัตยกรรมจีน**. หน้า 275. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น วัตใหม่โดยอ้างอิงจาก Pan. 2003:3)

สรุปได้ว่า โครงสร้างหลังคาไม้ในสถาปัตยกรรมจีนที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด คือ โครงสร้างแบบถายเหลียงที่นิยมใช้กับอาคารขนาดใหญ่ที่มีรูปแบบการยกหรือซ้อนระดับซื่อให้มีหลายระดับ และมีรูปทรงสูง โดยที่โครงสร้างแบบชนโตว์ที่นิยมใช้กับอาคารขนาดเล็ก ซึ่งจะใช้ไม้ในจำนวนที่น้อยกว่า แต่จำนวนเสานั้นมีมากกว่าเนื่องจากระยะเสาแคบ จึงมักนิยมใช้ก่อสร้างบ้านพักอาศัย และลักษณะเฉพาะของโครงสร้างไม้ในสถาปัตยกรรมจีน ทำหน้าที่รับน้ำหนักของหลังคาโดยตรง ผนังของอาคารทำหน้าที่แค่แยกพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารเท่านั้น จึงเป็นที่มาของคำว่า “กำแพงล้มแต่บ้านไม่พัง” (วารุณี หวัง. 2557) ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาโครงสร้างไม้ของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เนื่องจากบ้าน 2 หลังนี้เป็นบ้านพักอาศัยที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนโบราณใช้โครงสร้างไม้เป็นหลักในการประกอบทั้งหมด โดยไม่ใช่ตะปู (ฐิติมา ธรรมบำรุง. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 ช่องแสง หน้าต่าง ประตู และประตูบานเฟี้ยม

ช่องแสง หน้าต่าง ประตู และประตูบานเฟี้ยมในสถาปัตยกรรมจีนนั้น เป็นส่วนที่สำคัญมากที่สุดในการตกแต่งภายในอาคาร มีหน้าที่หลักคือแบ่งพื้นที่ระหว่างภายนอกและภายในอาคารให้แยกออกจากกัน โดยรายละเอียดของรูปทรง รูปแบบ การตกแต่งสีของประตูและหน้าต่างนั้นเป็นส่วนที่จะเพิ่มคุณค่าทางศิลปกรรมของจีนให้กับรูปลักษณ์อาคาร โดยองค์ประกอบในการตกแต่งภายในที่สำคัญ คือ การแกะสลักไม้เป็นซุ้มประตู ที่เป็นประตูไม้แกะสลักลวดลายเรขาคณิตเรียงกันเป็นแพทเทิร์นจนไปถึงการแกะสลักแบบซับซ้อน (ภาพที่ 2.6) หรืออาจเป็นในรูปแบบของกรอบไม้ฉลุลายหรือแกะสลักเป็นลวดลายติดบริเวณใต้เพดาน (วารุณี หวัง. 2557)

ภาพที่ 2.6 ประตูหน้าต่างของบ้านคหบดีเมืองหงหลี่ มณฑลเซียงจู (ซ้าย) ตัวอย่างการใช้ซุ้มประตู (ขวา) (วารุณี หวัง. 2557. ประวัติศาสตร์และแนวคิดสถาปัตยกรรมจีน. หน้า 310. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

2.2.4 วัสดุ

วัสดุหลักที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านโจวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล (ภาพที่ 2.7) ในชุมชนตลาดน้อย ได้แก่ ไม้ อิฐ และปูนดำ (สถาบันอาศรมศิลป์. 2558) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การใช้ไม้ในงานสถาปัตยกรรม ในสถาปัตยกรรมจีนแบบโบราณเมื่อ 500 – 600 ปีก่อนนั้นนิยมใช้วัสดุไม้ เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก หาง่าย ซ่อมแซมง่าย เคลื่อนย้ายและประกอบได้สะดวกมากกว่าการใช้หิน และเพื่อสื่อถึงความเชื่อในธาตุทั้ง 5 ได้แก่ ดิน ทอง ไม้ น้ำ และไฟ ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นฐานของชาวจีน (แวนวิเชียร อภิชาติวรพันธ์. 2551) ซึ่งการใช้ไม้ในการก่อสร้างของจีนมักใช้ในส่วนโครงสร้างเป็นหลัก ได้แก่ เสาและคาน เพื่อรับน้ำหนักของอาคาร ผนัง และกระแสดม มักใช้วิธีการทาน้ำยาเคลือบเงาและทาสารเคลือบเนื้อไม้หรือที่เรียกว่า “น้ำมันถง” เพื่อรักษาคุณภาพและเพิ่มความแข็งแรงให้กับไม้ (วารุณี หวัง. 2557) ข้อจำกัดในการใช้วัสดุไม้นั้น คือ ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยและการผุพังได้ง่าย ซึ่งความชื้นนั้นเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างอาคารนั้นเสื่อมสภาพ (สุริยันต์ จันทร์สว่าง. 2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.7 การใช้ไม้ในการก่อสร้างบ้านโหวเฮงไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา) (ผู้วิจัย)

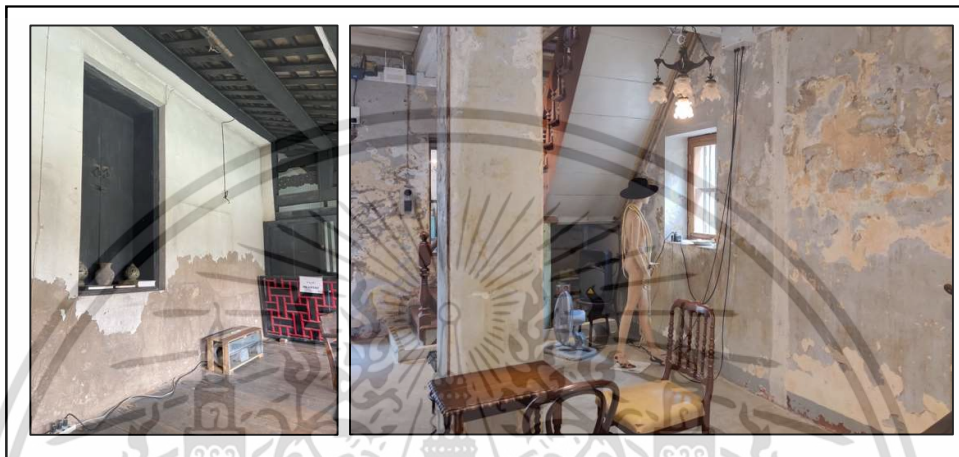
การก่ออิฐในสมัยจีนโบราณนั้นไม่นิยมใช้เนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ จึงควรมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่สามารถเคลื่อนไหวได้ ดังนั้นในสมัยโบราณจึงนิยมใช้ไม้เป็นหลัก เมื่อเวลาผ่านไป การใช้อิฐในการก่อสร้างนั้นถูกยอมรับมากขึ้น ชาวจีนจึงเริ่มใช้การก่ออิฐทดแทนการใช้ไม้ (วิกิพีเดีย. 2565) ซึ่งในการใช้อิฐในการก่อสร้างและตกแต่ง พบว่ามีการใช้อิฐหลากหลายชนิด เช่น อิฐก้อนสี่เหลี่ยมและอิฐที่ใช้ทำลูกกรงระเบียง วัสดุประสงค์ในการใช้งานคือใช้สำหรับการปูพื้นและก่อผนัง โดยเฉพาะอิฐก้อนสี่เหลี่ยมที่ชาวจีนจะนิยมนำไปใช้ในการปูพื้นอย่างแพร่หลายเพื่อความสวยงาม แข็งแรง ทนทาน และมักจะนิยมใช้ในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (ดลณภัส ศรีสิงห์. 2562) (ภาพที่ 2.8)

ภาพที่ 2.8 การสีกร่อนของปูนแสดงให้เห็นว่าบ้านเหลียวแลนั้นใช้อิฐในการก่อสร้าง (ผู้วิจัย)

การใช้ปูนดำในการก่อสร้างและตกแต่ง ปูนดำ ปูนหมัก หรือปูนปั้นโบราณนั้นมีส่วนผสมของปูนขาวเป็นหลัก ต้องใช้เวลาบ่มในน้ำเป็นเวลาถึง 3 เดือน เพื่อให้คลายความเป็นด่าง โดยนำไปตำผสมกับทราย กาว และเส้นใย จนเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งปูนหมักที่มีคุณภาพดีนั้นจะเหมาะกับการใช้ฉาบผนังได้ (สถาบันเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาศรมศิลป์. 2558) และในส่วนที่เรียกว่าปูนปั้นนั้น จะเรียกตามจากช่างที่ปั้นปูนเป็นผลสำเร็จสุดท้าย การ
ใช้ปูนดำโบราณในการฉาบผนังหรือทำปูนปั้นนั้นจะไม่ทำลายมลภาวะสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่มีสารเคมี
คุณสมบัติพิเศษคืออากาศสามารถผ่านเข้าออกได้และมีความแข็งแรงมากกว่า 100 ปี (บ้านศิลปะเอเชียปูน
ปั้น. 2562) บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อยนั้นเป็นบ้านจีนโบราณที่ใช้ปูนดำในการ
ฉาบผนัง (ภาพที่ 2.9) และมีหลุดลอกแค่เพียงบางส่วนเท่านั้น

ภาพที่ 2.9 ผนังภายในบ้านโชวเฮงไถ่ (ซ้าย) และบ้านเหลียวแล (ขวา) ที่ใช้ปูนดำในการฉาบ
และมีอายุมากกว่า 200 ปี (ผู้วิจัย)

2.2.5 ลวดลาย

ลวดลายในการประดับตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมจีนโบราณ มักใช้ระบบสัญลักษณ์ ปรากฏอยู่ใน
ส่วนประดับอาคาร โดยนิยมใช้เป็นรูปปั้นสัตว์และดอกไม้ ที่มีการออกเสียงหรือมีความหมายที่เป็นมงคลใน
ภาษาจีน (แคววี่เซียง อภิชิตวรพันธ์. 2551) ต่อมาเมื่อสังคมประเทศไทยเริ่มมีการรับวัฒนธรรมจากชาติ
ตะวันตก ส่งผลให้ชาวจีนในประเทศไทยพัฒนาสังคมเพื่อตอบรับกับความเปลี่ยนแปลง สถาปัตยกรรมจีนที่
ถูกสร้างขึ้นใหม่จึงมีรูปแบบของสถาปัตยกรรมตะวันตกผสมอยู่ (พีรศรี โปวาทอง. 2548) แต่ยังคงไว้ในด้าน
การสื่อความหมายมงคลตามความเชื่อพื้นฐานของชาวจีน ได้แก่ ใช้ภาพสัญลักษณ์พืช ดอกไม้ และสัตว์ เช่น
ดอกเบญจมาศ ดอกฝิ่น ดอกโบตั๋น ค้างคาว เป็นต้น (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2546) ลวดลายเอกลักษณ์
ในส่วนหลังคาสถาปัตยกรรมจีน มักเป็นรูปสัตว์หรือเทพเจ้าในตำนาน (ภาพที่ 2.10) ซึ่งการเลือกประดับ
ตกแต่งนั้นมีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดตามศักดิ์นาของเจ้าของอาคาร สามัญชนทั่วไปไม่สามารถใช้ได้ (วารุณี
หวัง. 2557)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.10 ส่วนประดับตกแต่งบนหลังคา (วารุณี หวัง. 2557. ประวัติศาสตร์และแนวคิดสถาปัตยกรรมจีน. หน้า 306. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่นวาดใหม่โดยอ้างอิงจาก Cui. 1992: 78-79)

2.2.6 โทนสี

การใช้สีเพื่อประดับตกแต่งอาคารในสถาปัตยกรรมจีนนั้นมีมาตั้งแต่สมัยขุนชิว หรือประมาณ 770-476 ปีก่อนคริสต์ศักราช เริ่มมีการใช้สีแดงในการทาสีและวาดภาพตกแต่งลงบนเสา คาน และโต้วก่งหรือส่วนประดับบนหัวเสา เป็นต้น (วารุณี หวัง. 2557) และได้พัฒนามาเรื่อย ๆ ตามยุคสมัยทำให้มีการประยุกต์ใช้สีที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งเหตุผลหลักในการเลือกใช้นั้นมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของจีน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

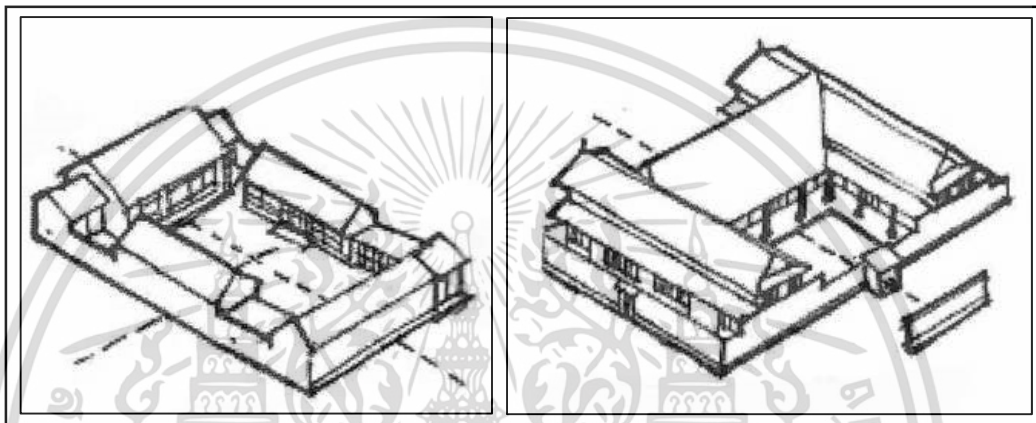
1) การใช้สีในสถาปัตยกรรมทางภาคเหนือของจีนนั้น ฤดูหนาวมีหิมะปกคลุมเป็นเวลานาน สีที่เห็นมักเป็นสีขาวและสีน้ำตาลของต้นไม้ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่เพียงไม่กี่สีจึงเป็นอิทธิพลในการใช้สีที่สดใสและมีชีวิตชีวา ที่จะทำให้ผู้พบเห็นนั้นเกิดการจดจำได้ง่าย ประทับใจ และทำให้อาคารดูมีสีสันมากขึ้น (วารุณี หวัง. 2557)

2) การใช้สีในสถาปัตยกรรมทางภาคใต้ของจีนนั้น มีลักษณะภูมิประเทศที่มีป่าไม้ ภูเขา ไม่มีหิมะตก ต้นไม้และดอกไม้จึงมีความสวยงามตลอดปี สีที่ใช้ในภาคใต้จึงเป็นสีที่ค่อนข้างเรียบง่าย โดยส่วนใหญ่นิยมใช้ผนังสีขาว กระเบื้องสีเทา สีของเสาและคานเป็นสีดำและสีเขียวเข้ม ซึ่งจะทำให้ผู้เห็นนั้นเกิดความรู้สึกเย็นสดชื่น (วารุณี หวัง. 2557)

2.2.7 ผังอาคาร

วารุณี หวัง (2557) ได้กล่าวถึงการวางผังอาคารในสถาปัตยกรรมจีนโบราณว่า การวางผังกลุ่มอาคารเกิดมาจากการรวมอาคารเดี่ยวหลายอาคารเข้ารวมเป็นพื้นที่เดียวกัน ซึ่งแนวคิดในการวางตำแหน่งของอาคารนั้นเริ่มต้นมาจากการวางตามตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ และอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อ การวางตำแหน่งอาคารในพระราชวัง หรือบ้านพักอาศัยจึงมีความเคร่งครัดในการกำหนดว่าอาคารจะต้องวางอยู่แนวเหนือ-ใต้ แต่ในบางพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศต่างกันั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวางผังอาคารในสถาปัตยกรรมจีนโบราณนั้นจะมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การวางผังแบบสมมาตร (Formal) มักใช้กันทั่วไปตั้งแต่พระราชวัง วัด หรือบ้านพักอาศัย เช่น แบบชานเหย่ฮวน หรือแบบชือเหย่ฮวน (ภาพที่ 2.11) เป็นการวางอาคารให้สมมาตรหรือสมดุลทั้งสองด้าน มักกำหนดตำแหน่งให้ห้องโถงและลานโล่งนั้นเป็นไปตามแนวแกนหรือเส้นทางสัญจร โดยทั่วไปนั้นแกนหลักหรือแกนแนวตั้งคือแกน Y และแกนรองหรือแกนแนวนอนนั้นคือแกน X 2) การวางผังแบบอิสระ (Informal) มักใช้กับการวางกลุ่มอาคารแบบอิสระตามความต้องการของเจ้าของบ้าน หรือเพื่อปรับให้มีความเหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศนั้น ๆ

ภาพที่ 2.11 ตัวอย่างลักษณะการจัดวางอาคารในรูปแบบชานเหย่ฮวนขนาดเล็ก (ซ้าย) และรูปแบบชานเหย่ฮวน ผังรูปตัว H (ขวา) (วารุณี หวัง. 2557. **ประวัติศาสตร์และ แนวคิดสถาปัตยกรรมจีน**. หน้า 296. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่นวาทใหม่โดยอ้างอิงจาก Pan. 2003:8)

ลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในบ้านจีนสมัยโบราณ มีลำดับการใช้งานตามศักดิ์คือ ซ้ายมือของประตูทางเข้าหลักเป็นตุ้ยยาม และส่วนหนึ่งในบริเวณนั้นจะถูกใช้เป็นที่พักอาศัย พื้นที่ด้านหน้าใช้เป็นห้องสำหรับเก็บของ อาคารทั้งหมดจะอยู่ล้อมรอบลานโล่งส่วนแรก ส่วนที่สองจะมีความกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของคนที่ใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับขนาดของบ้าน หากมีความใหญ่โตมากพอก็จะมีการใช้งานของพื้นที่ที่ซับซ้อนมากขึ้นไปด้วย อาคารลำดับถัดมาจากส่วนที่สอง เป็นพื้นที่สำหรับบุตรชายของครอบครัว ส่วนกึ่งกลางของอาคารส่วนใหญ่มักจะเป็นพื้นที่ของบุตรชายคนโตและในพื้นที่ส่วนสุดท้ายของอาคารนั้นเป็นพื้นที่ส่วนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นที่พักอาศัยของเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ร่วมกับภรรยาและอนุภรรยาตามลำดับ พื้นที่บริเวณลานเปิดโล่งกลางบ้านส่วนใหญ่มักใช้งานเป็นพื้นที่สำหรับจัดสวน บ่อเลี้ยงปลา และปลูกต้นไม้ โดยอยู่ในความครอบครองของผู้ที่มออาศัยอยู่ในห้องที่ติดกับลานโล่งกลางบ้าน จะเห็นได้ว่าการอยู่อาศัยในบ้านแบบจีนนั้นจะมีความเชื่อเกี่ยวกับลำดับอาวุโสเป็นหลัก (พิเชษฐ ธิตา. 2560)

สรุปได้ว่า ลักษณะการวางผังอาคารไม่ว่าจะเป็นพระราชวัง วัด หรือบ้านพักอาศัยนั้นจะมีลำดับแนวแกน ความสมมาตร และรูปทรงเรขาคณิตเป็นตัวควบคุมรูปแบบในสถาปัตยกรรมจีน ลานโล่งภายในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารมักเป็นรูปสี่เหลี่ยม อาคารที่ถูกสร้างขึ้นล้อมรอบลานโล่งมักจะเป็นบ้านชั้นเดียว เนื่องจากการอยู่ใกล้ชิดหรือติดกับพื้นดินนั้นจะทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยนั้นสุขภาพดี มีความเจริญรุ่งเรือง ตามความเชื่อของชาวจีน ซึ่งการวางผังอาคารแบบสมมาตรนั้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสถาปัตยกรรมจีน เนื่องจากเป็นรูปแบบบ้านพื้นฐานของชาวจีนที่สืบเนื่องกันต่อมาเป็นเวลานานตั้งแต่สมัยโบราณ โดยบ้านจีนโบราณในกรุงเทพมหานครที่มีการวางผังอาคารในรูปแบบสมมาตร ได้แก่ บ้านโชวเฮงไถ่ ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวปี พ.ศ. 2340 ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (วิกิพีเดีย. 2563) และบ้านเหลียวแล ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 3 (เหลียวแลกรุ๊ป. 2565) ในวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาลักษณะการวางผังอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลที่ตั้งอยู่ในชุมชนตลาดน้อย

2.2.8 สัญลักษณ์และความเชื่อ

บ้านพักอาศัยในสถาปัตยกรรมจีนนั้นมักมีความเชื่อเกี่ยวกับสัญลักษณ์สิริมงคล และความเชื่อในด้านศาสตร์ฮวงจุ้ยทั้งภายนอกและภายในบ้านพักอาศัย โดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทำเลที่ตั้ง ทิศทางของลมและแสง แบบบ้าน บันได การวางผังห้องต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปปั้น ภาพมงคล โคมแขวน ป้ายอักษรมงคล วัตถุมงคล และการบูชาเทพเจ้า เพื่อสื่อความหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองในด้านธุรกิจการค้าและความร่ำรวยเป็นหลัก (สุภัทรา โยธินสิริกุล. 2561) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **ภายนอกที่อยู่อาศัย** การสร้างบ้านตามหลักความเชื่อฮวงจุ้ยของชาวจีนนั้น นิยมสร้างบนที่ดินที่ใกล้กับแม่น้ำ สร้างบ้านเข้าหาด้านทิศใต้ เนื่องจากทิศใต้นั้นเป็นทิศทางที่ดีที่สุด เปิดรับกระแสลมและแสงแดดได้ดีตลอดทั้งปี ช่วยเพิ่มพลังในด้านโชคภาคและสิริมงคล อากาศและแสงที่ถ่ายเทได้สะดวกจะทำให้บ้านไม่อับชื้น บันไดมักสร้างชิดติดด้านในด้านหนึ่งของบ้าน สร้างขึ้นบันไดเป็นจำนวนเลขคู่ ที่สำคัญคือ การเลี้ยงไม้ให้บันไดนั้นอยู่ตรงกับประตูทางเข้าบ้าน เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นการเปิดรับพลังไม่ดี และนำปัญหาด้านการเงินมาให้ (สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. 2564) นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านโครงสร้างอาคารแล้วนั้น มักนิยมตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นสัตว์มงคลต่าง ๆ ที่สื่อความหมายถึงพลังกำลังและอำนาจ และลวดลายเครือเถาหรือลายดอกโบตั๋น ที่เป็นพืชพรรณสิริมงคล และใช้อุปกรณ์ตกแต่ง ได้แก่ โคมแดง โดยแขวนบริเวณด้านหน้าทางเข้าที่พักอาศัย เพื่อความเป็นสิริมงคล (สุภัทรา โยธินสิริกุล. 2561) มีความเชื่อว่าโคมแดงนั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยพบแต่ความสุข ความเจริญ ความร่ำรวย อีกทั้งสีแดงในศาสตร์ของฮวงจุ้ยนั้นเป็นสีของหยาง ทำให้เกิดความโชคดีไม่มีที่สิ้นสุด (Supatranon. 2000) และชาวจีนยังมีความเชื่ออีกว่าสีแดงนั้นเป็นสีแห่งความรุ่งโรจน์ สามารถขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปได้

2) **ภายในที่อยู่อาศัย** ชาวจีนมีลักษณะการอยู่อาศัยในลักษณะกำหนดแกนเหนือ-ใต้ เพื่อกำหนดลำดับชั้นในการวางตำแหน่งการใช้สอยต่าง ๆ (แรววิเชียร อภิชาติวรพันธ์. 2551) และมักอยู่อาศัยแบบตามลำดับอาวูโส (ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561) ในการตำแหน่งของห้องต่าง ๆ ภายในบ้านนั้นมีความเชื่อว่าการสร้างห้องนอนที่ตื้นจะทำให้ส่งเสริมพลังงานที่ดี แข็งแรง ห้องนอนควรหันไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ประตูห้องนอนไม่ควรตรงกับหน้าต่าง ประตูห้องน้ำ และประตูห้องอื่น ๆ เนื่องจากจะทำให้เกิดความรู้สึกที่

ไม่สบายใจ ห้องนั่งเล่นนั้นเป็นศูนย์รวมของสมาชิกที่อยู่อาศัยภายในบ้าน จึงควรเป็นห้องแรกที่พบเห็น หลังจากเปิดประตูเข้าบ้าน ลักษณะห้องจะต้องไม่เป็นสามเหลี่ยม เนื่องจากจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาท ห้องน้ำนับเป็นพื้นที่ที่รวมสิ่งไม่ดี ดังนั้นไม่ควรตั้งห้องน้ำไว้บริเวณกลางบ้าน เนื่องจากมีความเชื่อว่าส่งผลให้สมาชิกภายในบ้านนั้นเจ็บป่วย และไม่ควรตั้งห้องน้ำบริเวณหน้าบ้านและใต้บันได เนื่องจากจะทำให้เจ้าของบ้านนั้นมีบุตรยาก จึงควรสร้างห้องน้ำในทางทิศตะวันออก (สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. 2564)

2.3 ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร

ปัญหาที่กระทบต่ออาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์นั้นมีหลากหลายสาเหตุ อาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรืออาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ ซึ่งปัญหาที่กระทบต่อบ้านโหวเองไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมี 3 ประเภท ได้แก่ 1) ปัญหาจากน้ำท่วม 2) ปัญหาจากความชื้นและความร้อน 3) ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างอาคาร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 ปัญหาจากน้ำท่วม

บ้านโหวเองไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นตั้งอยู่ใกล้กับริมแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อน้ำทะเลหนุนสูง มีฝนตกหนัก น้ำเอ่อล้นตลิ่ง จึงทำให้เข้าท่วมอาคารโดยตรง และส่งผลกระทบต่อพื้นและผนังภายในอาคาร

2.3.2 ปัญหาจากความชื้นและความร้อน

ภายในอาคารของบ้านโหวเองไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีสภาพทรุดโทรม ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการได้รับความชื้นและความร้อนจากแสงแดดเป็นเวลานาน จึงทำให้ชำรุดและเสียหาย

สาเหตุความชื้นที่เกิดขึ้นภายในอาคารนั้น มีทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความชื้นที่เข้ามาโดยตรง 2) ความชื้นจากใต้ดิน 3) เกือบุดน้ำ 4) การกลั่นตัวของน้ำภายในอาคาร (สุรียนต์ จันทรสว่าง. 2564)

2.3.3 ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างอาคาร

สาเหตุเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดโครงสร้างของอาคารนั้นทรุดตัวมีทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) เสาค้ำอยู่ในดินอ่อน 2) เสาค้ำบกพร่อง 3) เสาค้ำเอียงศูนย์ 4) ปลายเสาค้ำอยู่บนดินต่างชนิด 5) ดินคลาดเคลื่อน 6) กำลังรับน้ำหนักของเสาค้ำไม่เพียงพอ (ตีฟายน์ คอนซัลแตนท์. 2560)

การปรับปรุงหรืออนุรักษ์ให้อาคารมีสภาพดีและใช้งานได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องคำนึงถึงคือความแข็งแรงของโครงสร้าง และจะต้องวางแผนการดำเนินการให้ละเอียด เพื่อไม่ให้ดำเนินการผิดวิธี โดยพิจารณาจาก 1) ความมีเสถียรภาพและความมั่นคง 2) ความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ 3) การใช้งาน (สุรียนต์ จันทรสว่าง. 2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2542) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อนุรักษ์” ไว้ว่า รักษาให้คงเดิม การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และหมายถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ (กรมศิลปากร. 2528) โดยการอนุรักษ์นั้น จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าต้องรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในสภาพเดิม แต่เป็นการควบคุมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีระเบียบ (ไชโย มะลิผล. 2542)

สิ่งสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์มีความแตกต่างจากอาคารทั่วไป คือ คุณค่าความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรม ทั้งทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม ในการบริหารจัดการอาคารที่มีคุณค่าดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่รอบคอบ ก่อนการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการอนุรักษ์ตามหลักสากล และคงคุณค่าความสำคัญนี้ไว้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561)

2.4.1 หลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาแนวทางมาสู่การคำนึงถึงคุณค่าของมรดกที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เช่น สถาปัตยกรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น (ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561) ดังนั้นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในปัจจุบัน จึงไม่ได้อยู่เพียงแค่การเก็บองค์ประกอบที่เป็นของดั้งเดิมที่เป็นเนื้อแท้ไว้ แต่ต้องพิจารณาตามแต่ละกรณีซึ่งแตกต่างกันไป (วสุ โปษยะนันท์. 2560)

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคสโมไทย. 2554) ได้กำหนดหลักการในการอนุรักษ์เอาไว้ในแต่ละกรณีโดยเฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1.1 การดำเนินการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูงและหาได้ยาก รักษาความแท้ไว้โดยแก้ไขน้อยที่สุด จึงควรอนุรักษ์ด้วยวิธีป้องกันการเสื่อมสภาพ วิธีการสงวนรักษา วิธีการเสริมความมั่นคงแข็งแรงเท่านั้น หลีกเลี่ยงการรบกวนหลักฐานดั้งเดิมที่ยังหลงเหลืออยู่ และไม่ควรถูกก่อสร้างทับลงบนซากสิ่งก่อสร้างเดิม

2.4.1.2 อนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่ยังมีประโยชน์ใช้สอยอยู่อย่างต่อเนื่องเสริมสร้างหรือต่อเติมสิ่งที่เป็นขึ้นใหม่เพื่อความเหมาะสมในการใช้งาน โดยไม่จำเป็นต้องสร้างให้เหมือนส่วนของเดิม แต่สิ่งใหม่ที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้นจะต้องกลมกลืนและไม่ทำลายคุณค่าของสิ่งเดิม

2.4.1.3 ดำเนินการศึกษาโดยละเอียดว่า แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีการอนุรักษ์โดยมีการแก้ไขมาก่อนหรือไม่ บูรณะแก้ไขมาแล้วกี่ครั้ง โดยการดำเนินการอนุรักษ์ใหม่ที่จะทำนั้นไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบเดิมหรือรูปแบบเดียว แต่ให้มีการพิจารณาเลือกแบบที่เหมาะสมที่สุดเป็นหลัก เพื่อให้แหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้นคงคุณค่าและความสำคัญมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.1.4 ดำเนินการอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น คำนึงถึงลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาของชุมชน โดยสิ่งที่จะต่อเติมบนสิ่งก่อสร้างเดิมนั้นควรคำนึงถึงวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิม ที่ผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ แนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ การวิจัย บันทึกจัดเก็บข้อมูล ส่งเสริมให้มีการสืบสานระบอบการก่อสร้างและทักษะฝีมือช่างพื้นถิ่นในทุกๆ ระดับ อาจใช้วัสดุใหม่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงการแสดงออกของภาพลักษณ์ ผิวสัมผัส รูปทรง ไปจากโครงสร้างและวัสดุของเดิมที่สืบเนื่องมา

ผู้วิจัยจึงนำแนวทางกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคสโมไทย. 2554) มาใช้ดำเนินการวิจัยตามหลักการอนุรักษ์ ได้แก่ 1) ศึกษาปัญหาที่กระทบต่ออาคารบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล หาแนวทางวิธีป้องกันการเสื่อมสภาพ 2) ศึกษาแนวทางการต่อเติมสิ่งที่เป็นเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน 3) ศึกษาการปรับปรุงซ่อมแซมของบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล 4) วิจัยและบันทึกจัดเก็บข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้างที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมของบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล

2.4.2 แนวทางการอนุรักษ์ชุมชนพื้นถิ่น

ในชุมชนดั้งเดิมหรือในเมืองเก่ามักส่วนใหญ่จะมีลักษณะพื้นถิ่นเฉพาะ จึงควรมีแนวทางในการอนุรักษ์เป็นเป็นพิเศษของแต่ละชุมชน ในกรณีนี้ ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ (2540) ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนพื้นถิ่น ว่าจะต้องมีการอนุรักษ์ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมด 4 ประการ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์มโนทัศน์ 2) การอนุรักษ์รูปแบบ 3) การอนุรักษ์ฝีมือช่าง 4) การอนุรักษ์วัสดุ ผู้วิจัยนำแนวทางการอนุรักษ์พื้นถิ่นมาปรับใช้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) แนวทางเก็บข้อมูลและบันทึกรายละเอียดการบูรณะต่อเติมของบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล 2) ศึกษาวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการใช้วัสดุที่กลมกลืนและคุณสมบัติใกล้เคียงเดิม 3) ศึกษาหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการบำรุงรักษาบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล โดยคำนึงถึงรูปแบบและวัสดุเดิม

2.4.3 กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ขั้นตอนกระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมนั้นมีวิธีการที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์และขั้นตอน ซึ่งสรุปได้เป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นคว้าข้อมูล และประเมินคุณค่าและความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรม 2) การสำรวจสภาพทางกายภาพ 3) การพัฒนานโยบาย และแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ 4) การออกแบบ และจัดทำแบบโครงการอนุรักษ์ 5) การดำเนินการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ และควบคุมงาน 6) การจัดทำรายงานการอนุรักษ์ 7) การดูแลรักษา 8) การตรวจสอบและประเมินผล (วสุ โปษะพันธ์. 2560)

ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านเรือน โบราณวัตถุและบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย โดยนำขั้นตอนของกระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1) การค้นคว้าข้อมูล และประเมินคุณค่าและความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของอาคารและความเป็นมาของสถาปัตยกรรมจีน โดยทำการศึกษาหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม จากนั้นพิจารณาอาคารกรณีศึกษาว่ามีคุณลักษณะเด่นในด้านใด

2) การสำรวจสภาพทางกายภาพ ศึกษาลักษณะทางกายภาพ รูปแบบ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมของอาคาร ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการมีทั้งรูปแบบการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รวมไปถึงการสังเกตและสำรวจพื้นที่จริง

ผู้วิจัยนำแนวทางการสำรวจสภาพทางกายภาพ มีกระบวนการดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยค้นคว้าข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารสถานที่รวบรวมผังรูปแบบสภาพอาคาร

2) สังเกตและบันทึกภาพถ่ายลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รูปแบบสถาปัตยกรรมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นต่อลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรม วัสดุที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการข้างต้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยเน้นศึกษาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลวดลาย โทนมัสที่ใช้ วัสดุ หน้าต่าง ชุ่มประตูและช่องแสง เพื่อสรุปว่าลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีนของอาคารดั้งเดิมในชุมชนตลาดน้อยมีส่วนใดบ้างที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันหรือส่วนใดที่ได้รับการบูรณะหรือสร้างใหม่ในปัจจุบัน ได้นำลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีนส่วนใดไปประยุกต์ใช้ และประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคาร คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าด้านศิลปะ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิชาการ คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าด้านเศรษฐกิจ เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นองค์ความรู้ พัฒนาแนวทางและนำเสนอแนวทางเพื่อการอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรม

2.5 คุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรม

บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เป็นบ้านที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนโบราณ และมีอายุมากกว่า 220 ปี ซึ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมจีนและความเก่าแก่ของอาคารนั้นอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ระบุคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมได้ แนวคิดในการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมนั้นมีหลากหลายแนวคิด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2549) เสนอแนวทางการประเมินคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่

- 1) คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์
- 2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์
- 3) คุณค่าทางสังคม
- 4) คุณค่าทางจิตใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 5) คุณค่าทางวิทยาศาสตร์
- 6) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ
- 7) คุณค่าด้านอรรถประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน
- 8) คุณค่าด้านการศึกษา
- 9) คุณค่าด้านอื่น ๆ

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร (2555) ได้กล่าวถึงคุณค่ามรดกวัฒนธรรม เกี่ยวกับแนวคิดการอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นทำให้สิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นซากโบราณสถาน งานศิลปกรรม รวมไปถึงเมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีความหลากหลายมากขึ้น และสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **เกณฑ์คุณค่าพื้นฐาน** เป็นเกณฑ์พื้นฐานที่ต่างประเทศและในประเทศไทยเองนั้นใช้เป็นเหตุผลในการระบุว่าสิ่งใดควรที่จะอนุรักษ์ ซึ่งใช้เหตุผลประกอบ ได้แก่

1.1) ประวัติศาสตร์ โดยเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลที่เกิดขึ้นในอดีตและมีการบันทึกไว้ เนื่องจากประวัติศาสตร์นั้นมีประโยชน์ต่อประชาชน ได้ศึกษา ทำความเข้าใจของที่มาที่ไป ซึ่งการรักษา มรดกวัฒนธรรมนั้นหมายถึงการรักษาประวัติศาสตร์ร่วมด้วย ประวัติศาสตร์มักจะเกี่ยวข้องกับเวลา ซึ่งอาจนำไปใช้เป็นกรอบในการอธิบายความสัมพันธ์และความเป็นมาของมรดกวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้

1.2) โบราณคดี คือ การมีหลักฐานที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับมนุษย์และอารยธรรมมนุษย์ในอดีต ซึ่งมักจะใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์หรือตั้งข้อสันนิษฐาน

1.3) ลักษณะแห่งการก่อสร้าง หมายถึงสถาปัตยกรรมหรือสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะเด่นในด้านรูปแบบ ยุคสมัย วัสดุ วิธีการก่อสร้าง หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้สร้างในอดีต ซึ่งการอธิบายคุณค่าในด้านลักษณะแห่งการก่อสร้างนี้จะต้องอาศัยการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมร่วมด้วย

1.4) สุนทรียภาพ หรือความงาม เป็นคุณสมบัติของสถานที่ที่ผู้พบเห็นแล้วจะเกิดความตื่นตาตื่นใจ หรือความสะเทือนใจได้ แต่ในการตัดสินใจว่าสถานที่หรือแหล่งมรดกวัฒนธรรมใดมีความงามนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล เกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าด้านสุนทรียภาพจึงมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง และบ่อยครั้งมักเกิดข้อขัดแย้งได้

1.5) อายุ โดยเกี่ยวข้องกับเกณฑ์ในด้านประวัติศาสตร์ในเรื่องของเวลา ตามหลักสากลนับเวลาประวัติศาสตร์ไว้ที่ 50 ปี ซึ่งเกณฑ์อายุนี้นี้มักจะเป็นการระบุอายุของอาคารมากกว่าแหล่งประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีอื่น ๆ ที่มีความเก่าแก่อยู่แล้ว

2) **เกณฑ์คุณค่าเชิงเปรียบเทียบ** โดยบางกรณีในการระบุคุณค่ามรดกวัฒนธรรมเพื่อการจัดลำดับขั้นทะเบียน หรือแบ่งระดับของมรดกวัฒนธรรม เช่น ระดับชาติ ระดับภาค ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน จะต้องใช้เกณฑ์ในการประเมินเพิ่มเติม ในกรณีของการระบุมรดกวัฒนธรรมทั่วไป ขอบเขตได้มีการขยายเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี อาคาร และสิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนมาก จึงต้องคัดกรองด้วยเกณฑ์อื่น ๆ เพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2.1) ความเป็นแห่งแรก โดยหมายถึงว่าแหล่งมรดกนั้นสร้างขึ้นเป็นแห่งแรกหรือไม่
- 2.2) ความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โดยหมายถึงอาคารหรือสถานที่นั้นมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์อย่างไร
- 2.3) การเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด โดยหมายถึงเป็นงานที่ประสบความสำเร็จ เป็นแบบอย่างให้แก่งานอื่น ๆ ในเวลาต่อมา หรือเป็นที่สุดของงานในกลุ่มตัวเดียวกัน
- 2.4) การเป็นตัวแทน โดยหมายถึงสิ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต มักเป็นอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่เป็นบ้าน ห้องแถว ฯลฯ เกณฑ์การเป็นตัวแทนมักมีประเด็นในเรื่องการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกวัฒนธรรม เนื่องจากบางฝ่ายอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่คุ้นเคย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับนโยบายในการอนุรักษ์ต่อไป
- 2.5) การเป็นสิ่งหายาก โดยหมายถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทเดียวกัน สร้างขึ้นในเวลาเดียวกันอาจมีจำนวนมาก แต่ได้ร่อยหรอไปตามกาลเวลา เมื่อเหลือจำนวนน้อยลงก็มักจะมีคุณค่ามากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์

3) **เกณฑ์คุณค่าด้านเศรษฐกิจสังคมร่วมสมัย** โดยเกิดขึ้นหลังจากการประกาศใช้กฎบัตรเวนิซ ใน ค.ศ. 1964 (ICOMOS. 1964) นั่นคือการนำสถานที่หรือแหล่งมรดกวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ทางสังคม ทำให้เป็นประเด็นในการพิจารณาคุณค่าเพิ่มอีกหนึ่งกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมสมัย (Feilden and Jokilehto. 1998) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1) คุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยหมายถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้นยังสามารถให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ ทั้งในด้านศักยภาพการท่องเที่ยว และการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่แค่เก็บไว้เพียงแต่การชื่นชมอย่างเดียว

3.2) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ ความต่อเนื่องของการนำไปเป็นประโยชน์การใช้สอย หรือ การสร้างสรรค์การใช้สอยใหม่ที่สัมพันธ์และสื่อให้เห็นถึงคุณค่าพื้นฐาน ซึ่งเป็นการไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมสภาพ การเปลี่ยนแปลง หรือการทำลาย

3.3) คุณค่าทางการศึกษา โดยหมายถึงการมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้ สะท้อนเรื่องราวในอดีตที่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม หรือศิลปกรรม ที่เป็นเครื่องแสดงประวัติความเป็นมาอันเก่าแก่ของชุมชน

3.4) คุณค่าทางสังคม โดยหมายถึงการที่แหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้นมีการใช้งานเพื่อกิจกรรมทางสังคมที่เป็นประเพณี และสืบเนื่องกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน หรือเป็นสถานที่ที่มีความหมายและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ

3.5) คุณค่าทางด้านการเมือง โดยหมายถึงเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญของชาติ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในการอนุรักษ์หรือพัฒนาในปัจจุบัน

การระบุคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในสากลอย่างกว้างขวาง คือ กฎบัตรเบอร์รา (ICOMOS. 1999) ที่ปรับปรุงใหม่ใน ค.ศ. 1999 ซึ่งร่างขึ้นโดย ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) ประเทศออสเตรเลีย โดยปีนรัชฎ์ กาญจนนัษฐิติ (2552) ได้กล่าวถึงการระบุคุณค่าของอาคารเก่าออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) **คุณค่าด้านสุนทรียภาพ** โดยหมายรวมถึงคุณค่าที่รับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทุก ๆ ด้าน ได้แก่ รูปทรง ขนาด สี ผิวสัมผัส และวัสดุที่ประกอบขึ้นเป็นลักษณะทางกายภาพของสถานที่ รวมไปถึงสัมผัสกลิ่น เสียง ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่และการใช้สอยสถานที่นั้น ๆ ร่วมด้วย โดยคุณค่าด้านสุนทรียภาพนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1.1) คุณค่าทางศิลปกรรม เช่น ความสวยงามของการออกแบบรายละเอียดต่าง ๆ อาจมีการประดับตกแต่งภายในหรือภายนอกอาคารด้วยฝีมือช่างที่ประณีตงดงาม ใช้วัสดุที่มีคุณภาพ และไม่สามารถสร้างทดแทนหรือหาใหม่ได้

1.2) คุณค่าทางสถาปัตยกรรม เช่น รูปแบบโครงสร้างหรือรูปทรงอาคารที่สวยงาม แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมในยุคหนึ่ง ๆ หรือภูมิปัญญาของชาวบ้าน สร้างขึ้นด้วยฝีมือประณีต มีเทคนิคการก่อสร้างที่พิเศษ มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์และหายาก

2) **คุณค่าด้านประวัติศาสตร์** โดยเป็นพื้นฐานของคุณค่าในทุก ๆ ด้าน ซึ่งอาคารที่จะมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์นั้นจะต้องมีอิทธิพลหรือได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ และบุคคลทางประวัติศาสตร์ ซึ่งคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์นั้นจะเด่นชัดเมื่อมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ บุคคลสำคัญ หรือสถานที่นั้นยังคงสภาพเดิมตั้งแต่ครั้งเริ่มสร้าง ยังคงสภาพดั้งเดิมของวัสดุก่อสร้าง ประโยชน์ใช้สอย และการตกแต่งภายใน ซึ่งจะทำให้อาคารนั้นมีคุณสมบัติเป็นอาคารที่หายาก

3) **คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์** โดยหมายรวมถึงคุณค่าทางด้านการศึกษาวิจัย ซึ่งขึ้นอยู่กับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ความหายาก และการที่สถานที่จะสามารถเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาในอนาคตได้

4) **คุณค่าทางด้านสังคม** โดยครอบคลุมคุณค่าของสถานที่นั้น ๆ ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ ความเชื่อ การเมือง ชนชาติ หรือวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดข้างต้นเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญ มาเป็นแนวทางกำหนดในการศึกษาและประเมินคุณค่าความสำคัญของบ้านโหวงเ่งไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย ได้แก่ 1) คุณค่าด้านสุนทรียภาพ 2) คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม 3) คุณค่าด้านศิลปะ 4) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ 5) คุณค่าด้านวิชาการ 6) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย 7) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ โดยแนวทางในรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในบ้านโหวงเ่งไถ่ และบ้านเหลียวแล 2) การสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโหวงเ่งไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยสามารถสรุปและรวบรวมประเด็นของวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่ง

ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีน 2) ด้านการเก็บข้อมูล 3) ด้านเครื่องมือวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีน

บทความวิจัยและวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีนที่เป็นลักษณะเด่น มี 3 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1.1 คู่มือแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูบริเวณตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง โดยสถาบันอาศรมศิลป์ (2558) จากการศึกษาคู่มือ พบว่า ผังแม่บทของโครงการในการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่าน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาย่านเศรษฐกิจเก่ากลางเมือง 2) การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม 3) การฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะริมน้ำ ซึ่งในการอนุรักษ์อาคารลักษณะที่ต้องรักษาความดั้งเดิม จำเป็นต้องรักษาองค์ประกอบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ และทดแทนด้วยวัสดุที่ใกล้เคียงวัสดุเดิม ได้แก่ 1) กระเบื้องกาบกล้วยแบบจีน 2) ปูนดำ 3) ประตูไม้เนื้อแข็งแบบบานเปิด 4) หน้าต่างวงกบไม้ ตีลูกกรงเหล็กเปลวหรือเหล็กตัด 5) โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก วัสดุหลักคืออิฐและปูน 6) หน้าต่างไม้ลูกฟักกระจกหรือบานเกล็ดไม้ 7) ปลายปูนปั้นที่หน้าจั่วแผงคาดฟ้าและช่องลม ในวิจัยนี้ได้แนะนำแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารของโครงการมาเป็นแนวทางการสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชนเองไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย โดยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีนที่ทำการศึกษ ได้แก่ หลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี การวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ

2.6.1.2 บทความวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลชาวจีนที่มีต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยแวววิเชียร อภิชาติวรพันธ์ (2551) จากการศึกษาบทความวิจัย พบว่า ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีเสรีภาพในการออกแบบ สถาปัตยกรรมของชาวจีนจึงเน้นด้านประโยชน์ใช้สอยแต่ได้มีการนำองค์ประกอบสถาปัตยกรรมจีนประเพณีในอดีตบางส่วนกลับมาใช้ในการประดับอาคาร สถาปัตยกรรมจีนประเพณีมีลักษณะโดดเด่นในการใช้แนวแกนเหนือ - ใต้ เพื่อกำหนดลำดับชั้นในสถาปัตยกรรมและกำหนดการใช้งานลงบนพื้นที่ต่าง ๆ ภายในอาคาร ส่วนพื้นที่กลางผังบริเวณจะมีลักษณะเป็นลานโล่งสำหรับการใช้งานเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมประเภทนี้ การใช้วัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบสัญลักษณ์ในส่วนองค์ประกอบประดับอาคาร โดยการใช้รูปปั้นสัตว์หรือดอกไม้ที่มีความหมายเป็นมงคล จากการศึกษาบทความวิจัยนี้ ได้นำข้อมูลที่สรุปได้ว่าลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมจีน คือ การใช้วัสดุไม้เป็นหลักและการใช้สัญลักษณ์ในการประดับอาคาร ได้แก่ รูปปั้นสัตว์ ดอกไม้ หรือเทพเจ้า เป็นต้น จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบเป็นข้อมูลในประเด็นที่ต้องการสังเกต ศึกษา และรวบรวมข้อมูลเหล่านี้จากอาคารสถาปัตยกรรมจีนโบราณในชุมชนตลาดน้อย

2.6.1.3 วิจัยเรื่อง แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในร้านค้าเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร: กรณีศึกษา ร้านหมรมิมน้ำ โดยบุญญานุชริภา เสนคำ (2560) จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยศึกษารูปแบบของสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมมารู้ภายใต้กรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวคิดอัตลักษณ์สถานที่ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร การรับรู้อัตลักษณ์ผ่านลักษณะทางกายภาพ รวมถึงแนวทางการออกแบบภายในร้านค้า และลงพื้นที่ภาคสนามโดยการสำรวจ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และทำแบบสอบถามโดยกำหนดองค์ประกอบทางกายภาพของรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการศึกษา ได้แก่ ลักษณะลวดลาย วัสดุที่ใช้ โทนสีที่ใช้ และรูปแบบอาคาร โดยในวิจัยนี้ ได้นำแนวทางการศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นมาเป็นแนวทางในการศึกษาองค์ประกอบลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของชุมชนตลาดน้อย ได้แก่ รูปแบบหลังคา โครงสร้างหลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี การวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ โดยคัดเลือกอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและอายุมากกว่า 100 ปีขึ้นไป

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการเก็บข้อมูล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญ มีทั้งหมด 3 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.2.1 วิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ปรับปรุงอาคารเก่ารูปแบบจีนอายุ 200 ปี กรณีศึกษา: บ้านเงินทั้งวงวน สะเซตคลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยเขมิภา อมริกิจวิชัย (2563) จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมเงิน จากการสำรวจภาคสนาม การบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ และดำเนินวิธีการวิจัยตามหลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม รวบรวม จัดระเบียบข้อมูลอาคารอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการบูรณะอาคารและการสัมภาษณ์ผู้ชำนาญการ 2 คน ถึงแนวคิดในการบูรณะโดยใช้วัสดุดั้งเดิม รูปแบบเดิม การบูรณะโดยใช้วัสดุทดแทนของเดิม และการใช้โครงสร้างใหม่ควบคู่กัน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลของขั้นตอนการบูรณะอาคารเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหา แนวคิดสาเหตุของปัญหา ซึ่งการเก็บข้อมูลการแก้ไข จำนวนครั้งในการบูรณะ และระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการนั้นเป็นหนึ่งในหลักการอนุรักษ์ของ กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม (2554) และใช้แนวคิดการประเมินคุณค่าของอาคาร 2 ด้าน คือ 1) คุณค่าทางด้านอารมณ์ 2) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยจัดระเบียบของข้อมูลโดยการสรุปข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล แบ่งออกเป็น 7 ประเด็น คือ 1) การลงภาคสนามเก็บข้อมูลก่อนการบูรณะ 2) การปรับปรุงอาคารฝั่งซ้าย 3) การปรับปรุงอาคารฝั่งขวา 4) การปรับปรุงซุ้มประตู 5) การปรับปรุงอาคารกลาง 6) สภาพปัญหาและสาเหตุของการเสื่อมสภาพ 7) ขั้นตอนการเลือกวิธีการอนุรักษ์ที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาและการเก็บข้อมูลมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การสำรวจภาคสนาม การบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ รวบรวมและจัดระเบียบของข้อมูลโดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณค่าความสำคัญ 2) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน 3) ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร 4) แนวทางการอนุรักษ์อาคาร 5) การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของอาคาร

2.6.2.2 วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโครงการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ที่มีลักษณะการใช้งานอาคารต่างกัน: กรณีศึกษา 3 โครงการ โดยศิริชัย พงษ์สุชาติ (2561) จากการศึกษาวิจัย พบว่า สิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำคัญที่ทำให้กระบวนการอนุรักษ์อาคารนั้นแตกต่างจากอาคารทั่วไป คือ คุณค่าความสำคัญทางมรดก วัฒนธรรม ในด้านศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรม จำเป็นต้องมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการที่รอบคอบ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการอนุรักษ์อาคารตามหลักสากลและคงคุณค่า ความสำคัญนี้ไว้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลงานวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการ อนุรักษ์สถาปัตยกรรม รูปแบบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม การบริหารโครงการ วิธีการและขั้นตอนการ ดำเนินโครงการ ปัจจัยในการบริหารโครงการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ เกี่ยวข้อง การรวบรวมและสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลโครงการจากกรณีศึกษา 3 แห่งด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ เจ้าของโครงการ/ที่ปรึกษาโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้รับจ้าง ผู้ควบคุมงาน รวม 12 คน ศึกษาเอกสารงานก่อสร้างของโครงการ ได้แก่ แผนงาน ก่อสร้าง รายละเอียดประกอบแบบ และรายงานการประชุม

ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เกี่ยวกับหลักการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและ รูปแบบการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมมาเป็นแนวทางการกำหนดวิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลของบ้านโหวเฮงไถ่ และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย ได้แก่ 1) ศึกษาปัญหาที่กระทบต่ออาคารบ้านโหวเฮงไถ่และบ้าน เหลียวแล หาแนวทางวิธีป้องกันการเสื่อมสภาพและวิธีเสริมความแข็งแรง 2) ศึกษาแนวทางการต่อเติมสิ่ง ที่จำเป็นเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน 3) ศึกษาการปรับปรุงซ่อมแซมของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 4) วิจัยและบันทึกจัดเก็บข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้างที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบ ตั้งเดิมของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

2.6.2.3 บทความเรื่อง Investigating the critical issues in the conservation of heritage building: The case of China โดย Ming Shan, Yu-Fei Chen, Zhao Zhai, Juan Du (2022) จาก การศึกษาบทความ พบว่า ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาในประเด็นด้านการจัดการในการอนุรักษ์อาคาร มรดกทางวัฒนธรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยแนวทางในการเก็บข้อมูล คือ 1) การศึกษานำร่อง โดย ศึกษาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมจำนวน 5 คน เพื่อระบุประเด็นสำคัญที่จะส่งผลต่อ การอนุรักษ์อาคารมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องมี ประสบการณ์ในโครงการอนุรักษ์อาคารอย่างน้อย 5 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ 2) แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามนั้นถูกพัฒนามาจากความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใน ขั้นตอนการศึกษานำร่อง แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในองค์กร ที่ตั้งของสถานที่ในโครงการที่เคยปฏิบัติงานที่ผ่านมา และ ประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนที่สองเป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ได้สรุปมาจากการศึกษานำร่อง ซึ่งเป็นการ พิจารณาคะแนน 9 คะแนน โดย 1 = ไม่เห็นด้วย และ 9 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3) การสัมภาษณ์หลังการ สำรวจ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลลัพธ์จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบสุ่ม จำนวน 10 คน สอบถามประสบการณ์การทำงานด้านการอนุรักษ์จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มาเป็นแนวทางในการคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคารและผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีน ที่เป็นอาจารย์ในระดับ มหาวิทยาลัยและมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเนื้อหา ความคิดเห็น และ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม
 จีนของบ้านโฮงเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ด้านคุณค่าความสำคัญ ด้านแนวทางการอนุรักษ์อาคาร ด้าน
 แนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคารอนุรักษ์ และด้านแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารที่
 เหมาะสม เพื่อให้ได้แนวทางการประเมินคุณค่าอาคารและเสนอแนะวิธีการบำรุงรักษาอาคารอนุรักษ์ได้
 อย่างเหมาะสม

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านเครื่องมือวิจัย

งานวิจัยและวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องมือวิจัย
 มี 1 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.3.1 วิจัยเรื่อง แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพส่วนจัดแสดงวัตถุและภาพถ่าย
 ในพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 จังหวัดกาญจนบุรี โดย ธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์ (2560) จากการศึกษาวิจัย
 พบว่า เครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูลในการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีทั้งหมด 3 ประเภท
 ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภายในส่วน
 ส่วนจัดแสดงวัตถุและภาพถ่ายภายในพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 จังหวัดกาญจนบุรี คือ
 1) แบบสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเดินทางของผู้เข้าชม 3) แบบ
 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ 4) แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ 5) แบบสอบถามผู้เข้า
 ชม 6) ภาพทัศนียภาพการออกแบบขั้นต้นของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 7) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
 หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ จึงได้นำแนวทางการจัดทำเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล มาปรับใช้ในการ
 ออกแบบเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย 2) แบบ
 สำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านกาแฟกรณีศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วย
 วิธีการแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยวิธีการลงพื้นที่สำรวจลักษณะทางกายภาพของอาคารกรณีศึกษา
 โดยใช้แบบสำรวจ ศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร ศึกษาความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์ ศึกษาปัญหาที่พบเพื่อหา
 แนวทางในการอนุรักษ์ การซ่อมแซมปรับปรุงอาคาร และเสนอแนะแนวทางในการบำรุงรักษาอาคารให้
 เหมาะสม (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 การเลือกวิธีการเก็บข้อมูล เครื่องมือ และประเด็นที่ทำการศึกษา

งานวิจัย / เรื่องที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล		เครื่องมือ		ประเด็นที่ทำการศึกษา				
	สำรวจ	ศึกษา เอกสาร	แบบ สำรวจ	แบบสัมภาษณ์	สถาปัตย- กรรมจีน	คุณค่า ความสำคัญ	ปัญหา ที่พบ	แนว ทางการ อนุรักษ์	การ ซ่อมแซม ปรับปรุง
สถาบันอาศรมศิลป์ (2558)	✓				✓			✓	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

งานวิจัย / เรื่องที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล		เครื่องมือ		ประเด็นที่ทำการศึกษา				
	สำรวจ	ศึกษาเอกสาร	แบบสำรวจ	แบบสัมภาษณ์	สถาปัตยกรรมเงิน	คุณค่าความสำคัญ	ปัญหาที่พบ	แนวทางการอนุรักษ์	การซ่อมแซมปรับปรุง
สถาบันอาศรมศิลป์ (2558)	✓				✓			✓	
แคววี่เชียร อภิชาตวรพันธ์ (2551)	✓	✓			✓				
บุญยุนชวีภา เสนคำ (2560)	✓	✓	✓	✓					
เขมิกา อมรกิจฉิมชัย (2563)	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
โดยศิริชัย พงษ์สุชาติ (2561)		✓		✓		✓	✓	✓	
MING SHAN, YU-FEI CHEN, ZHAO ZHAI, JUAN DU (2022)				✓				✓	
ธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์ (2560)	✓	✓	✓	✓			✓		
แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเงินโบราณกรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่ทำการศึกษา โดยมี 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน ประเด็นด้านคุณค่าความสำคัญ ประเด็นด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ประเด็นด้านแนวทางการอนุรักษ์ และประเด็นด้านการซ่อมแซมปรับปรุงบูรณะอาคาร (ตารางที่ 2.2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 ประเด็นที่ทำการศึกษา

1) ประเด็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน
องค์ประกอบภายในอาคารที่มีรูปแบบตามสถาปัตยกรรมจีน
รูปแบบหลังคา
รูปแบบหลังคา
โครงสร้างหลังคา
ช่องแสง
ประตู
หน้าต่าง
วัสดุ
ลวดลาย
โทนสี
ผังอาคาร
2) ด้านคุณค่าความสำคัญของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล
ความคิดเห็นด้านการประเมินคุณค่าความสำคัญ
คุณค่าความสำคัญของอาคาร
3) ด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร
ปัญหาที่กระทบต่ออาคารกรณีศึกษา
ลม

ตารางที่ 2.2 ประเด็นที่ทำการศึกษา (ต่อ)

3) ด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร (ต่อ)
ปัญหาที่กระทบต่ออาคารกรณีศึกษา (ต่อ)
แสงแดด
ความชื้น
น้ำท่วม
โครงสร้างทรุดตัว
แสงแดด
แนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคารกรณีศึกษา
แนวทางการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น
ความชื้นและเชื้อรา
4) ด้านแนวทางการอนุรักษ์
แนวทางการอนุรักษ์อาคาร
ความคิดเห็นด้านแนวทางการอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

5) ด้านการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงอาคาร
องค์ประกอบภายในอาคารที่ได้รับการซ่อมแซม
รูปปั้นปูนดำ
ผนังอาคาร
ประตูไม้
ราวบันได
ระเบียง
หน้าต่าง
พื้นในอาคาร
หลังคา
ความคิดเห็นด้านแนวทางการซ่อมแซม
องค์ประกอบภายในอาคารที่ได้ต่อเติมเพื่อการใช้งาน
ความคิดเห็นด้านสิ่งต่อเติมภายในอาคาร

ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) วิธีการวิจัย 2) วิธีการเก็บข้อมูล 3) กรณีศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกรณีตัวอย่าง 4) เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย 5) ประเด็นที่ศึกษา 6) วิธีการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย โดยศึกษาในประเด็นปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าของสถานที่ ผู้เช่า ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน คุณค่าความสำคัญของอาคาร แนวทางการอนุรักษ์ อาคาร การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล และเปรียบเทียบลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อยกับการใช้สถาปัตยกรรมจีนในร้านค้ากาแฟกรณีตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่สำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าของและผู้เช่าสถานที่กรณีศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และด้านสถาปัตยกรรมจีน เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน คุณค่าความสำคัญ ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร แนวทางการอนุรักษ์ และการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านค้ากาแฟกรณีตัวอย่าง และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนเก่าแก่และรูปแบบใหม่ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญ

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมภายในบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 2) สัมภาษณ์ความคิดเห็นเจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล 3) สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในร้านค้ากาแฟกรณีตัวอย่าง 4) สัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และด้านสถาปัตยกรรมจีน โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	สำรวจบ้านโหวเฮงไถ่ และบ้านเหลียวแล	สัมภาษณ์เจ้าของ บ้านโหวเฮงไถ่และผู้ เช่าบ้านเหลียวแล	สำรวจร้านค้าแพ กรณีศึกษา	สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ
1) สถาปัตยกรรมจีน	✓	✓	✓	✓
2) คุณค่าความสำคัญ	✓	✓		✓
3) ปัญหาที่กระทบต่อ อาคาร	✓	✓		✓
4) แนวทางการอนุรักษ์	✓	✓	✓	✓
5) การซ่อมแซมบูรณะ ปรับปรุงอาคาร	✓	✓	✓	✓

ที่มา: ผู้วิจัย

3.2.1 สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายในบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

สำรวจและถ่ายภาพสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายในบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลเบื้องต้นด้วยตัวผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ใช้แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล (ภาคผนวก ก) ถ่ายภาพโดยใช้แอปพลิเคชันถ่ายภาพบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสำรวจ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เวลา 13:00 – 15:00 น. รวมเป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่เสาร์ที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2564 เวลา 12:30 – 15:30 น. รวมเป็นระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.2.2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

สัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่ 1 คนที่บ้านโหวเฮงไถ่ และสัมภาษณ์ผู้เช่าบ้านเหลียวแล 1 คนที่บ้านเหลียวแล ใช้แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่ (ภาคผนวก ข) และแบบสัมภาษณ์ผู้เช่าบ้านเหลียวแล (ภาคผนวก ค) บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลโดยใช้แอปพลิเคชันบันทึกเสียงบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ และแอปพลิเคชันจดบันทึกบนอุปกรณ์แท็บเล็ต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ในเวลา 11:00 – 13:30 น. รวมเป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที

3.2.3 สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในร้านค้าแพกรณีตัวอย่าง

สังเกต ถ่ายภาพ และบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายในร้านค้าแพกรณีตัวอย่าง ใช้แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านค้าแพกรณีตัวอย่าง (ภาคผนวก ง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ่ายภาพโดยใช้แอปพลิเคชันถ่ายภาพบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ และบันทึกข้อมูลโดยใช้แอปพลิเคชันจดบันทึกบนอุปกรณ์แท็บเล็ต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลเมื่อวันอาทิตย์ที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2565 เวลา 11:00 น. – 12:30 น. รวมเป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

สังเกตและบันทึกข้อมูลลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนภายใน % Arabica Chengdu Wide And Narrow ผ่านทางเว็บไซต์ <https://arabica.coffee/en/location/arabica-chengdu-wide-and-narrow/>. และ <https://www.baanlaesuan.com/256421/design/lifestyle/cafes/arabica-in-chengdu>. เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เวลา 17:00 – 18:00 น.

3.2.4 สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์

สัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีน 1 คน ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีนและแนวทางการอนุรักษ์ (ภาคผนวก จ) และสไลด์นำเสนอประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (ภาคผนวก ฉ) บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลโดยใช้แอปพลิเคชันบันทึกเสียงบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ และแอปพลิเคชันจดบันทึกบนอุปกรณ์แท็บเล็ต ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 เวลา 9:40 – 10:27 น. รวมเป็นเวลา 46 นาที สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 เวลา 11:00 – 11:47 น. รวมเป็นระยะเวลา 47 นาที เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2565 และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เวลา 14:00 – 15:50 รวมเป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง 50 นาที

3.3 กรณีศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกรณีตัวอย่าง

กรณีศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกรณีตัวอย่างที่ทำการศึกษาในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาคารเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ภายในชุมชนตลาดน้อย 2) เจ้าของสถานที่และผู้เช่าสถานที่กรณีศึกษา 3) ร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคารและด้านสถาปัตยกรรมจีน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 อาคารเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ภายในชุมชนตลาดน้อย

อาคารเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ภายในชุมชนตลาดน้อย มีจำนวน 64 แห่ง (วิกิพีเดีย. 2564) ผู้วิจัยคัดเลือกอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมจีน เจ้าของสถานที่ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย โดยได้กรณีศึกษา 2 แห่ง คือ บ้านโชเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลที่มีอายุมากกว่า 200 ปี (ภาพที่ 3.1) ตั้งอยู่ในชุมชนชาวจีน มีรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนโบราณ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งในปัจจุบันยังใช้เพื่ออยู่อาศัยและประกอบกิจการร้านค้าแฟลชใต้อาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่

ภาพที่ 3.1 ภายในบ้านโชนงเ่งไถ่ (ซ้าย) ภายในบ้านเหลียวแล (ขวา) (ผู้วิจัย)

3.3.2 เจ้าของสถานที่และผู้เช่าสถานที่กรณีศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าของบ้านโชนงเ่งไถ่ 4 คน ได้ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารและเจ้าของบ้านโชนงเ่งไถ่ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากเจ้าของบ้านโชนงเ่งไถ่แบบเจาะจง จำนวน 1 คน ที่สะดวกให้ข้อมูลในวันพฤหัสบดีที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เช่าบ้านเหลียวแล 1 คน และพนักงานจำนวน 4 คน ได้ข้อมูลจากผู้เช่าบ้านเหลียวแล ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากบ้านเหลียวแลแบบเจาะจง จำนวน 1 คนที่สะดวกให้ข้อมูลในวันพฤหัสบดีที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564

3.3.3 ร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

ร้านกาแฟกรณีตัวอย่างที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมจีน ผู้วิจัยคัดเลือกโดยพิจารณาถึงรูปแบบของอาคารที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมจีนและประยุกต์มาจากบ้านจีนโบราณ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) ซงเซียงกง ร้านกาแฟที่มีการประยุกต์บ้านจีนเก่าแก่อายุกว่า 200 ปีมาเป็นกิจการร้านกาแฟ ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร 2) % Arabica Chengdu Wide and Narrow ร้านกาแฟสัญชาติญี่ปุ่นที่เปิดกิจการในสาขาเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน (ภาพที่ 3.2)

ภาพที่ 3.2 ร้านซงเซียงกง (ซ้าย) ในชุมชนตลาดน้อย ที่ประยุกต์มาจากบ้านจีนโบราณอายุ 200 ปี (ผู้วิจัย)
ร้านอาราบิก้า (ขวา) สาขาในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน (Arabica. 2022. % Arabica Chengdu Wide And Narrow. [Online]. Available: <https://arabica.coffee/en/location/arabica-chengdu-wide-and-narrow/>.)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และด้านสถาปัตยกรรมจีน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคารและด้านสถาปัตยกรรมจีน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 2 คนที่เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ ที่สะดวกให้ข้อมูล ในวันพฤหัสบดีที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2565 และคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 1 คน ที่เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีน ที่สะดวกให้ข้อมูลในวันพุธที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

3.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยอุปกรณ์ 3 ชนิด ได้แก่ 1) แอปพลิเคชันถ่ายภาพบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ 2) แอปพลิเคชันบันทึกเสียงบนโทรศัพท์มือถือ 3) แอปพลิเคชันจัดบันทึกบนแท็บเล็ต และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ชนิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย

ผู้วิจัยออกแบบแบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย (ภาคผนวก ก) โดยพัฒนามาจากแบบสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ของธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์ (2560) แบบสำรวจอาคารสมบัติริมน้ำของชุมชนริมน้ำจันทบูร ของปณณชวิภา เสนาคำ (2559) และเนื้อหาต้นลักษณะอาคารแบบจีน ของสถาบันอาศรมศิลป์ (2558) โดยแบ่งเป็น 6 หน้า 2 ส่วนย่อย รวมทั้ง 14 ข้อ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ ประกอบไปด้วยชื่อสถานที่ สถานที่ตั้ง วัน/เวลาทำการ อัตราค่าเข้าชม/ครั้ง ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารสถาปัตยกรรมจีนชุมชนตลาดน้อย ประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมโดยรอบหรือการจัดภูมิทัศน์ที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมจีน ลวดลายทางสถาปัตยกรรมจีนโบราณ ได้แก่ รูปแบบหลังคา โครงสร้างหลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี การวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ

3.4.2 แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโชวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

ผู้วิจัยออกแบบแบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโชวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโชวเฮงไถ่ (ภาคผนวก ข) 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เช่าบ้านเหลียวแล (ภาคผนวก ค) โดยพัฒนามาจากแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ของธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์ (2560) โดยแบ่งออกเป็น 3 หน้า 5 ส่วนย่อย รวมทั้ง 20 ข้อ ส่วนที่ 1 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่ ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคาร ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่ออาคาร ส่วนที่ 5 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซม

3.4.3 แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจากร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

ผู้วิจัยออกแบบแบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจากร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง (ภาคผนวก ข) โดยพัฒนามาจากแบบสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในพิพิธภัณฑ์สมครามโลกครั้งที่ 2 ของ ธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์ (2560) แบบสำรวจอาคารสมบัติริมน้ำของชุมชนริมน้ำจันทบูร ของปทุมณชวีภา เสน คำ (2559) และเนื้อหาด้านลักษณะอาคารแบบจีน ของสถาบันอาศรมศิลป์ (2558) โดยแบ่งออกเป็น 6 หน้า 2 ส่วนย่อย รวม 14 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ ส่วนที่ 1 ชื่อสถานที่ สถานที่ตั้ง วัน/เวลาทำการ อัตราค่าเข้าชม/ครึ่ง ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมและลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน ได้แก่ สภาพแวดล้อม โดยรอบอาคาร รูปแบบหลังคา โครงสร้างหลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนมสี ลักษณะการวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ

3.4.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยออกแบบแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีนและแนวทางการอนุรักษ์ด้วยตนเอง (ภาคผนวก จ) โดยแบ่งออกเป็น 2 หน้า 2 ส่วนย่อย รวม 10 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3.4.5 สไลด์นำเสนอประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยออกแบบสไลด์นำเสนอในอุปกรณ์แท็บเล็ตที่ใช้ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้อยด้วยตัวผู้วิจัยเอง มีทั้งหมด 8 หน้า ขนาด 15 หน้าสไลด์ (ภาคผนวก ฉ) ได้แก่ 1) แผนที่แสดงที่ตั้งของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย 2) ภาพตัวอย่างของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 3) ผังอาคารบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 4) ตัวอย่างภาพรวมภายในบ้านโชนเฮงไถ่ 5) ภาพภายในบ้านโชนเฮงไถ่ 6) รายละเอียดหลังคาและช่องแสงของบ้านโชนเฮงไถ่ 7) ภาพด้านหน้าของซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชนเฮงไถ่ 8) ภาพด้านในของซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชนเฮงไถ่ 9) ตัวอย่างภาพรวมภายในชั้น 1 ของบ้านเหลียวแล 10) ตัวอย่างภาพรวมภายในชั้น 2 ของบ้านเหลียวแล 11) ภาพภายในบ้านเหลียวแล 12) ตัวอย่างข้อมูลด้านแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 13) ภาพปัญหาที่กระทบต่ออาคารบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 14) ภาพการซ่อมแซมบูรณะภายในบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลและความคิดเห็นจากเจ้าของสถานที่ 15) ภาพการต่อเติมอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

3.5 ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษา คือ ศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนโบราณ คุณค่าความสำคัญ และปัญหาที่กระทบต่ออาคารเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงอาคารที่เหมาะสม โดยมีปัจจัยสำคัญ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเด็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน 2) ประเด็นด้านคุณค่าความสำคัญ 3) ประเด็นด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร 4) ประเด็นด้านแนวทางการอนุรักษ์อาคาร 5) ประเด็นด้านการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของอาคาร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล		แหล่ง/ผู้ให้ข้อมูล			
	สำรวจ	สัมภาษณ์	อาคาร กรณีศึกษา	เจ้าของและ ผู้เช่าสถานที่	ร้านค้าแฟม กรณีตัวอย่าง	ผู้เชี่ยวชาญ
1) ประเด็นด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน						
องค์ประกอบภายในอาคารที่มีรูปแบบตามสถาปัตยกรรมจีน						
รูปแบบหลังคา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
โครงสร้างหลังคา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ช่องแสง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ประตู	✓	✓	✓	✓	✓	✓
หน้าต่าง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วัสดุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ลวดลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
โทนสี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ผังอาคาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2) ด้านคุณค่าความสำคัญของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล						
ความคิดเห็นด้านการประเมินคุณค่าความสำคัญ						
คุณค่าความสำคัญของอาคาร	✓	✓	✓	✓		✓
3) ด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร						
ปัญหาที่กระทบต่ออาคารกรณีศึกษา						
ลม	✓	✓	✓	✓		
แสงแดด	✓	✓	✓	✓		
ความชื้น	✓	✓	✓	✓		
น้ำท่วม	✓	✓	✓	✓		
โครงสร้างทรุดตัว	✓	✓	✓	✓		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล		แหล่ง/ผู้ให้ข้อมูล			
	สำรวจ	สัมภาษณ์	อาคาร กรณีศึกษา	เจ้าของและ ผู้เช่าสถานที่	ร้านค้าแฟม กรณีตัวอย่าง	ผู้เชี่ยวชาญ
3) ด้านปัญหาที่กระทบต่ออาคาร (ต่อ)						
แนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคารกรณีศึกษา						
แนวทางการป้องกันปัญหา	✓	✓	✓	✓		✓
ความชื้นและเชื้อรา	✓	✓	✓			✓
4) ด้านแนวทางการอนุรักษ์						
แนวทางการอนุรักษ์อาคาร						
ความคิดเห็นด้านแนวทางการอนุรักษ์		✓		✓	✓	
5) ด้านการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงอาคาร						
องค์ประกอบภายในอาคารที่ได้รับการซ่อมแซม						
รูปปั้นปูนต๋า	✓	✓	✓	✓		
ผนังอาคาร	✓	✓	✓	✓		
ประตูไม้	✓	✓	✓	✓		
ราวบันได	✓	✓	✓	✓		
ระเบียง	✓	✓	✓	✓		
หน้าต่าง	✓	✓	✓	✓		
พื้นในอาคาร	✓	✓	✓	✓		
หลังคา	✓	✓	✓	✓		
ความคิดเห็นด้านแนวทางการซ่อมแซม	✓	✓	✓			✓
องค์ประกอบภายในอาคารที่ได้ต่อเติมเพื่อการใช้งาน						
ความคิดเห็นด้านสิ่งที่ต่อเติมภายในอาคาร	✓	✓	✓	✓		

ที่มา: ผู้วิจัย

3.6 วิธีการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.6.1.1 วิเคราะห์สภาพสภาพแวดล้อมทางกายภาพและลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคาร ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน คือ รูปแบบหลังคา โครงสร้างหลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี ลักษณะการวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ

3.6.1.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความคิดเห็นต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร และการซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงอาคาร

3.6.1.3 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความคิดเห็นต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน การประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคาร แนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคาร แนวทางการอนุรักษ์ และแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารให้เหมาะสม

3.6.1.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อยกับร้านค้าแพครณีตัวอย่างที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเงิน เพื่อหาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินเก่าแก่และการประยุกต์ใช้เทคนิคการก่อสร้างสมัยปัจจุบันเพื่อบำรุงรักษาอาคารเก่าเพื่อการใช้งาน โดยองค์ประกอบทางลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ รูปแบบหลังคา โครงสร้างหลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี การวางผังอาคาร และรายละเอียดอื่น ๆ

3.6.2 วิธีการตรวจสอบข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเงินโบราณ กรณีศึกษา บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเนื้อหาที่มาจากแหล่งต่างกัน ดังนั้นจึงต้องนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบด้วยวิธีการสามเส้า ซึ่งเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มานั้นมาตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งวิธีการตรวจสอบนั้นดูจากแหล่งที่มาของข้อมูล คือ ข้อมูลที่ได้จากบุคคล โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของสถานที่ ผู้เช่าสถานที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคาร และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมเงิน

2) ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกันเพื่อมาเรียบเรียงเป็นเนื้อหาเดียวกัน ซึ่งใช้วิธีการลงพื้นที่สำรวจอาคารกรณีศึกษาและร้านค้าแพครณีศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์

สัมภาษณ์เจ้าของสถานที่ และผู้เช่าสถานที่เกี่ยวกับรายละเอียดความเป็นมาของอาคารกรณีศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคารและด้านสถาปัตยกรรมจีน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจอาคารสถาปัตยกรรมจีน ในชุมชนตลาดน้อย เพื่อสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน และคุณค่าความสำคัญ จากนั้นทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับเจ้าของและผู้เช่าอาคารกรณีศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีนเกี่ยวกับปัญหาที่กระทบต่ออาคาร แนวทางการอนุรักษ์ และการซ่อมแซมปรับปรุงบูรณะอาคาร จากนั้นทำการสำรวจร้านค้าแพคเกจจิ้งศึกษา ศึกษาแนวทางในการบำรุงรักษาอาคารเพื่อนำมาเป็นแนวทางเสนอแนะปรับปรุงบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย 2) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 3) คุณค่าความสำคัญของอาคาร 4) ปัญหาที่กระทบต่อบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 5) แนวทางการอนุรักษ์บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 6) การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

4.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

4.1.1 บ้านโชวเฮงไถ่

บ้านโชวเฮงไถ่ เป็นคฤหาสน์แบบจีนฮกเกี้ยนโบราณ ของเจ้าสัวจาด นายอากรรังนกชาวจีนฮกเกี้ยน ที่ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระอภัยวานิช โดยเจ้าสัวจาดนั้นได้รับพระราชทานที่ดินริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตลาดน้อย (โลจัน นันทิวชิรินทร์. 2565) และสร้างอาคารสถาปัตยกรรมจีนขึ้นมาหมู่หนึ่งได้แก่ “โชวเฮงไถ่” โดยสร้างขึ้นมาเพื่ออยู่อาศัยและดูแลกิจการท่าเรือ เนื่องจากพื้นที่หน้าบ้านในสมัยก่อนคือ ท่าเรือโปเส็ง เป็นท่าเรือสำเภาสําหรับการติดต่อค้าขายกับพ่อค้าชาวจีนที่เจ้าสัวจาดนั้นเคยดำรงตำแหน่งอากรรังนก (พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร. 2546) โดยสันนิษฐานว่าบ้านโชวเฮงไถ่นั้นถูกสร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 2340 หรือช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (โลจัน นันทิวชิรินทร์. 2565)

รูปแบบการก่อสร้างอาคารหลังนี้นั้นถูกสร้างขึ้นตามหลังฮวงจุ้ยตามความเชื่อของชาวจีน คือ มีลานกลางบ้าน โครงสร้างอาคารมีการผสมผสานกับสถาปัตยกรรมไทยคือเป็นใต้ถุนสูง จึงทำให้ดูคล้ายว่าเป็นอาคาร 2 ชั้น วัสดุหลักของโครงสร้างอาคารคือไม้สักทอง ประดับตกแต่งอาคารด้วยการแกะสลักและการเข้าไม้แบบช่างไม้ฮกเกี้ยน (ธีรพันธ์ สีสาวรรณสุข. 2561) เมื่อเวลาผ่านไป การใช้สอยภายในอาคารก็ได้ปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้อยู่อาศัย รวมถึงจะมีชื่อเรียกบ้านโชวเฮงไถ่นี้ต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย (พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร. 2546)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 โฉวเฮงไถ่นั้นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและมักเรียกกันว่าเป็นบ้านของ เจ้าสัวจาด แห่งสกุลโฉว ต่อมาในช่วงรัชกาลที่ 4 บ้านได้ถูกตกทอดไปยังทายาทรุ่นต่อไป ได้แก่ เจ้าสัวสอน ชาวบ้านก็เปลี่ยนมาเรียกบ้านหลังนี้ของตระกูลโฉวว่า บ้านเจ้าสัวสอนตามชื่อบุตรชายคนโต ผู้ที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งหลวงอภัยวานิชสืบต่อจากบิดา เมื่อเวลาผ่านไป ทายาทในตระกูลนั้นมีความเป็นไทยกันมากขึ้น ในยุคหลังก็ได้เปลี่ยนมาเรียกชื่อบ้านหลังนี้ว่า บ้านตลาดน้อย (ภาพที่ 4.1) (พิมพ์ ประไพ พิศาลบุตร. 2546)

ภาพที่ 4.1 ภายในบ้านโฉวเฮงไถ่บริเวณลานโถงกลางบ้าน ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนเป็นสระน้ำในปัจจุบัน (เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง. 2561. **โลกหมุนเร็ว**. [Online]. เข้าถึงได้จาก: https://www.matichonweekly.com/column/article_119949.)

พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร (2546) นักเขียนสารคดีผู้เป็นทายาทของตระกูล ได้กล่าวถึงการสืบต่อของทายาทโฉวเฮงไถ่ว่า ในการสืบทอดต่อของโฉวเฮงไถ่นั้นเป็นที่ข้องใจสำหรับนักวิชาการจีน ที่วัฒนธรรมจีนนั้นมีภูเขิลึกว่า การสืบแซ่ สืบสกุลต่อนั้นจะต้องเป็นทายาททางฝ่ายชาย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สืบต่อกันมานานกว่าพันปี และข้อข้องใจดังกล่าวก็ได้เปิดเผยเอกสารสำคัญที่ซ่อนตัวอยู่ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารที่เป็นสำเนาพินัยกรรมของอำแดงอยู่ หรือภรรยาของเจ้าสัวจาด เขียนขึ้นเมื่อวันอังคาร เดือน 4 แรม 14 ค่ำ จุลศักราช 1238 ปีชวดอัฐศก อันนับเป็นปีที่ 9 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เอกสารดังกล่าวระบุชัดเจนถึงการแบ่งทรัพย์สินให้กับบุตรชาย 5 คนและบุตรหญิง 2 คนของหลวงอภัยวานิช (เจ้าสัวจาด) และอำแดงอยู่ ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ว่า เป็นการแบ่งทรัพย์สินให้หลวงอภัยวานิช (สอน) บุตรชายคนโต แบ่งตึกให้เงินสังข์และเงินแดงคนละตึก และแบ่งเงินให้กับเงินเล็ก เงินปาน และหลานอีก 15 คน โดยที่สมบัติที่เหลือทั้งหมด รวมถึงอาคารและที่ดินนั้น อำแดงอยู่ได้ยกให้กับบุตรสาว 2 คน ชื่อ สิ้นและพร เป็นผู้รักษาทรัพย์ จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ที่ทำให้โฉวเฮงไถ่นั้นถูกสืบต่อผ่านทายาทฝ่ายหญิง ซึ่งนับเป็นประวัติน่าสนใจอย่างหนึ่งในตำนานชาวจีนโพ้นทะเล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 บ้านเหลียวแล

กมลนาถ เตชะพุทธพงศ์ (2565) เจ้าของบ้านเหลียวแลคนปัจจุบัน ได้ให้ข้อมูลสำคัญว่า ได้รับการติดต่อจากทายาทรุ่นแรกที่เคยอาศัยอยู่ในบ้านเหลียวแล จึงได้ข้อมูลว่า บ้านเหลียวแลถูกสร้างขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 ชาวชุมชนตลาดน้อยมักจะเรียกว่า “บ้านสองบ่อ” เนื่องจากภายในบ้านจะมีบ่อน้ำ 2 บ่อที่สร้างไว้สำหรับการใช้งาน และมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีการออกโฉนดในรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยหลักฐานในการออกโฉนดนั้น อำแดงฮวยจิ้นเป็นผู้ออกโฉนดเป็นคนแรก (ภาพที่ 4.2) ซึ่งทายาทของอำแดงฮวยจิ้นที่เคยอยู่อาศัยและเติบโตในบ้านเหลียวแลนั้น ได้แก่ คุณกฤต ไกรจิตติ อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ประจำกรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย และกรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

ภาพที่ 4.2 หลักฐานการออกโฉนดที่ดินของบ้านเหลียวแลในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยมีอำแดงฮวยจิ้นเป็นผู้ออกโฉนดเป็นคนแรก (กมลนาถ เตชะพุทธพงศ์, 2565. บ้านเหลียวแล. [Online]. เข้าถึงได้จาก: https://www.facebook.com/groups/221420775471534/?multi_permaLinks=1054645285482408&ref=share.

ผู้เช่าบ้านเหลียวแลในปัจจุบันให้ข้อมูลสำคัญว่า ในสมัยก่อนนั้น บ้านหลังนี้ได้ถูกขายทอดต่อมาเรื่อย ๆ เคยเป็นสถานที่สำหรับทำโรงงานเต้าเจี้ยวและซีอิ๊ว ภายหลังได้ถูกปิดตายไปกว่า 40 ปี ซึ่งเจ้าของปัจจุบันนั้นได้ซื้อบ้านหลังนี้ต่อมา และตั้งชื่อว่า “เหลียวแล” ที่พ้องกับคำภาษาอังกฤษว่า Real Rare เพื่อต้องการสื่อความหมายว่า รูปแบบบ้านโบราณนี้นั้นหาชมได้ยาก และผู้เช่าปัจจุบันได้ประยุกต์อาคารเป็นร้านกาแฟภายใต้อาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่

เมื่อครั้งที่บ้านเหลียวแลนั้นถูกปิดตายเป็นเวลานาน จึงทำอาคารนั้นมีสภาพที่สมบูรณ์มาก ซึ่งหมายถึงว่า บ้านเหลียวแลนั้นอยู่ในสภาพที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ และได้เปิดให้เข้าชมครั้งแรกเมื่อปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

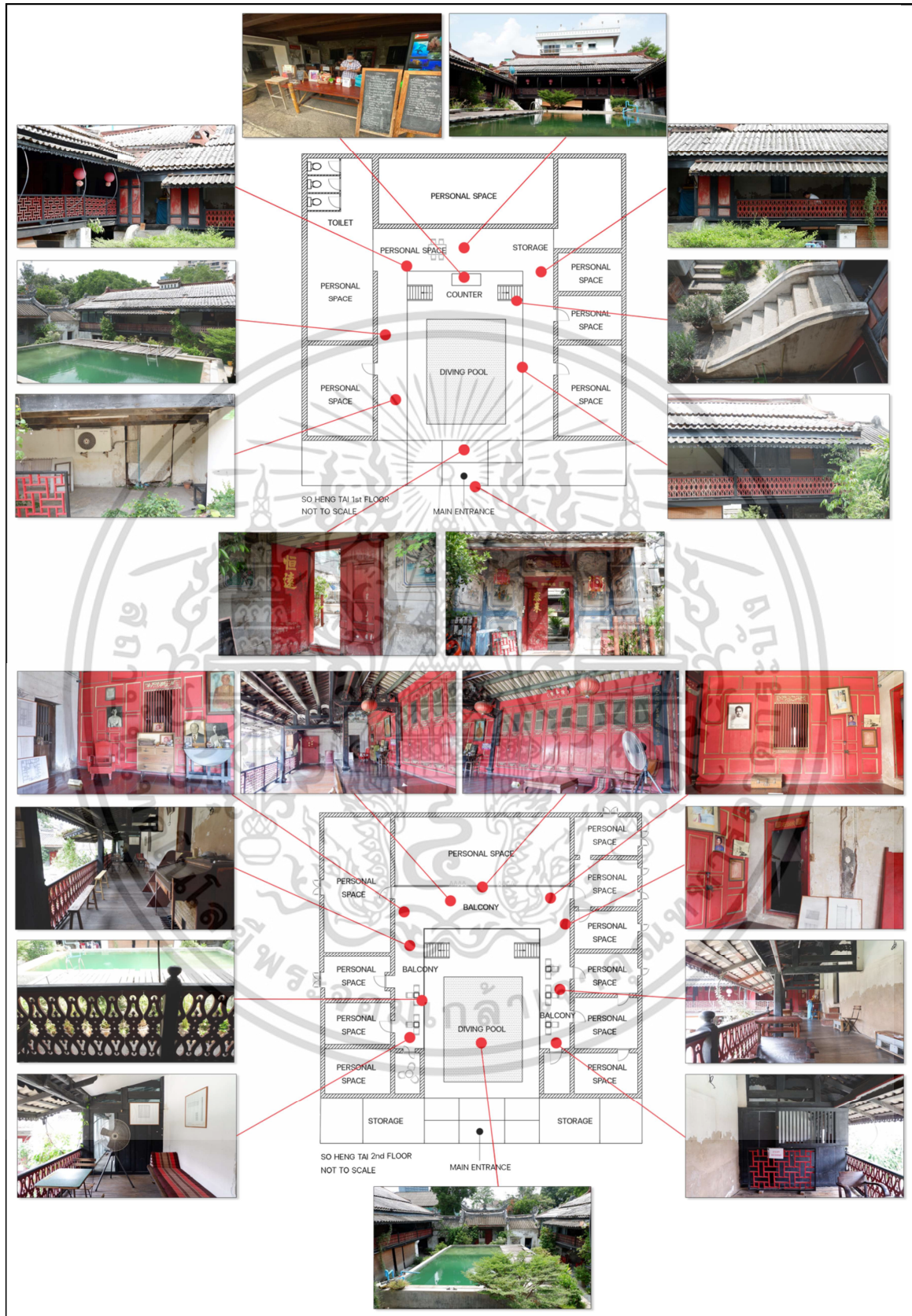
พ.ศ. 2560 ในงานจัดแสง Bangkok Design Week ที่จัดขึ้นโดย TCDC และการจัดแสดงงานไฟโดย นิตยสาร Timeout Bangkok (เหลียวแลกรุ๊ป. 2565)

4.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน ได้แก่ การวางผังอาคาร รูปแบบหลังคา โครงสร้าง หลังคา ช่องแสง ประตู หน้าต่าง วัสดุ ลวดลาย โทนสี และรายละเอียดอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การวางผังอาคาร

ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีนให้ข้อมูลสำคัญว่า บ้านโชนเฮงไถ่มีลักษณะการวางผังอาคารแบบ ซานเหย่ฮ้วน หรือในภาษาไทยเรียกว่า สามเรือนล้อมลาน เนื่องจากซุ้มประตูทางเข้าด้านหน้าอาคารนั้นถูกสร้างขึ้นมาภายหลัง จึงนับว่าผังอาคารของบ้านโชนเฮงไถ่นั้นเป็นแบบ ซานเหย่ฮ้วน ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านจีนโบราณ ซึ่งจะแบ่งห้องภายในอาคารตามศักดิ์ของผู้อยู่อาศัย ผู้ที่มีศักดิ์สูงสุดจะอยู่ห้องด้านในที่สุด ซึ่งในปัจจุบันได้เจ้าของบ้านโชนเฮงไถ่และครอบครัวได้ปรับเปลี่ยนเป็นห้องบูชาบรรพบุรุษมีลักษณะเด่นคือลานกลางบ้าน ที่ในสมัยก่อนนั้นเป็นลานโล่งสำหรับทำกิจกรรมหรือการใช้งานต่าง ๆ ของผู้อยู่อาศัย ในเวลาต่อมา เจ้าของบ้านโชนเฮงไถ่ได้ปรับปรุงลานกลางบ้านให้เป็นสระสำหรับสอนดำน้ำ เนื่องจากเป็นธุรกิจส่วนตัวและความชื่นชอบของเจ้าของบ้านโชนเฮงไถ่ (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 ผังอาคารบ้านโชเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านเหลียวแลนั้นมีลานโล่งกลางบ้านตามผังบ้านจีนโบราณ ผู้เช่าบ้านเหลียวแลให้ข้อมูลว่า อาคารแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนด้านหน้าของอาคาร สันนิษฐานว่าเป็นส่วนที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรก มีอายุกว่า 220 ปี ส่วนกลางของอาคาร วิเคราะห์จากโครงสร้างของคานแล้วนั้นสันนิษฐานว่ามีอายุกว่า 150 ปี ส่วนด้านหลังสุด เป็นอาคารขนาดเล็กที่สร้างขึ้นหลังสุด สันนิษฐานว่ามีอายุกว่า 80 ปี (ภาพที่ 4.4) และผู้เช่าบ้านเหลียวแลยังให้ความคิดเห็นอีกว่า “ไม่มีหลักฐานแน่ชัด วิเคราะห์จากการก่อสร้างแล้ว ทั้ง 3 ส่วนสร้างไม่พร้อมกัน”

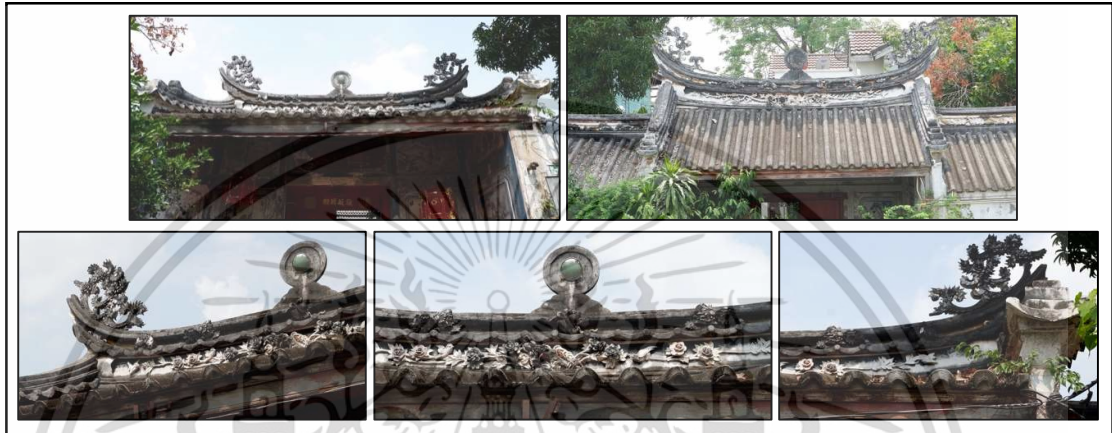

ภาพที่ 4.4 ผังอาคารบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 รูปแบบหลังคา

บ้านโชวเฮงไถ่มีรูปแบบหลังคาหน้าจั่วแบบทึบ หลังคาซุ้มประตูทางเข้าบ้านพบว่ามีสันปูนกลางหลังคา ตกแต่งด้วยปูนปั้นลวดลายพรรณไม้มงคลของจีน (ภาพที่ 4.5) ในส่วนอาคารพักอาศัยนั้นพบสันปูนโค้งกลางหลังคา มุงหลังคาด้วยกระเบื้องกาบกล้วย ตกแต่งด้วยเชิงชายด้วยไม้สักทองฉลุเป็นลวดลายคล้ายดอกพิกุล (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.5 หลังคาส่วนซุ้มประตูทางเข้าของบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 4.6 หลังคาส่วนอาคารพักอาศัยของบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

บ้านเหลียวแลมีรูปแบบหลังคาหน้าจั่วแบบทึบ กลางหลังคาพบสันปูนโค้งกลางหลังคาแบบเรียบ ตกแต่งด้วยเชิงชายไม้สักทองฉลุเป็นลวดลาย (ภาพที่ 4.7)

ภาพที่ 4.7 หลังคาของบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.3 โครงสร้างหลังคา

โครงสร้างหลังคาของบ้านโชวเฮงไถ่เป็นโครงสร้างแบบชว่นโต่ว (ภาพที่ 4.8) โดยใช้ไม้สักทองเป็นวัสดุหลัก มีการประดับตกแต่งด้วยไม้แกะสลักเป็นลวดลายเมฆและพรรณไม้มงคลผสมผสานกับภาพวาดของพรรณไม้มงคลและสัตว์มงคล ทาสีดำและสีแดงเป็นหลัก (ภาพที่ 4.9)

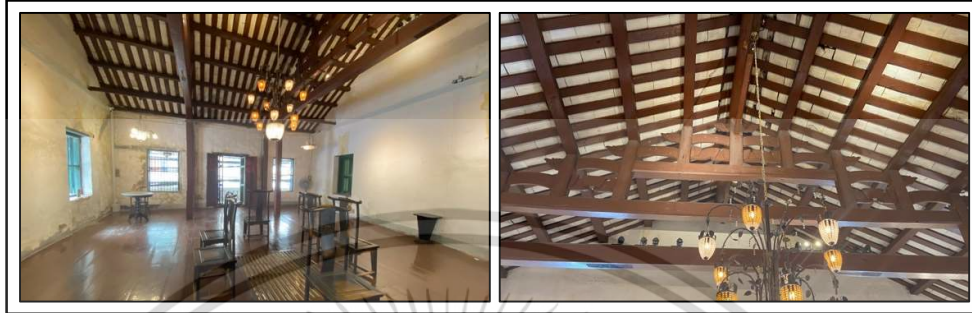
ภาพที่ 4.8 โครงสร้างหลังคาแบบชว่นโต่วภายในบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 4.9 รายละเอียดการประดับตกแต่งชื่อหลังคาด้วยไม้แกะสลักภายในบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้างหลังคาของเหลียวแลเป็นโครงสร้างแบบชวโนโตว โดยใช้วัสดุไม้สักทองเป็นวัสดุหลัก ประดับตกแต่งชื่อไม้ด้วยแกะสลักเป็นลวดลายเมฆมงคล ลวดลายคล้ายป้ายมงคลในเทศกาลจีน และทาสีน้ำตาล (ภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.10 โครงสร้างหลังคาอาคารส่วนหน้าของบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

4.2.4 ช่องแสง

ช่องภายในบ้านโชนเฮงไถ่แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ช่องแสงบริเวณห้องเก็บของส่วนด้านหน้าของอาคาร เป็นโครงสร้างคอนกรีต ทาด้วยสีขาว เป็นลวดลายช่องเรขาคณิตเรียงติดกันเป็นแพทเทิร์นและมีความสมมาตรกัน (ภาพที่ 4.11) 2) ลูกกรงระเบียงมีทั้งหมด 2 ลวดลาย ทำด้วยไม้สักทอง ตกแต่งด้วยสีแดงและสีดำ เป็นลวดลายช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียงสลับกันเป็นแพทเทิร์น และลวดลายฉลุคล้ายพรรณไม้มงคลเรียงเป็นแพทเทิร์นตลอดทั้งแนว (ภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.11 ช่องแสงบริเวณหน้าห้องเก็บของ ภายในบ้านโชนเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.12 ลวดลายลูกกรงระเบียงของบ้านโชนงเ่งไถ่ (ผู้วิจัย)

ช่องแสงภายในบ้านเหลียวแลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) โครงสร้างไม้ : ด้านบนเหนือประตูบริเวณทางเข้าชั้น 1 และประตูห้องเก็บของชั้น 2 เป็นไม้ฉลุลวดลายพรรณไม้ที่เป็นศิลปะร่วมสมัยทางตอนใต้ของไทย ที่อาจมีอิทธิพลมาจากอินเดียและมลายู (ภาพที่ 4.13) 2) โครงสร้างคอนกรีต : พบช่องกลมภายในอาคารบริเวณเคาน์เตอร์ ซึ่งตามความเชื่อของชาวจีนนั้น วงกลมมีความหมายว่า “สวรรค์” ช่องคล้ายรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูบริเวณหน้าห้องน้ำ (ภาพที่ 4.14) และเหนือซุ้มประตูหลังอาคารพบช่องลวดลายคล้ายดอกเหมย หรือในภาษาไทยเรียกว่าดอกบัว ซึ่งเป็นหนึ่งในดอกไม้มงคลที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของชาวจีน โดยมีที่มาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน (ภาพที่ 4.15)

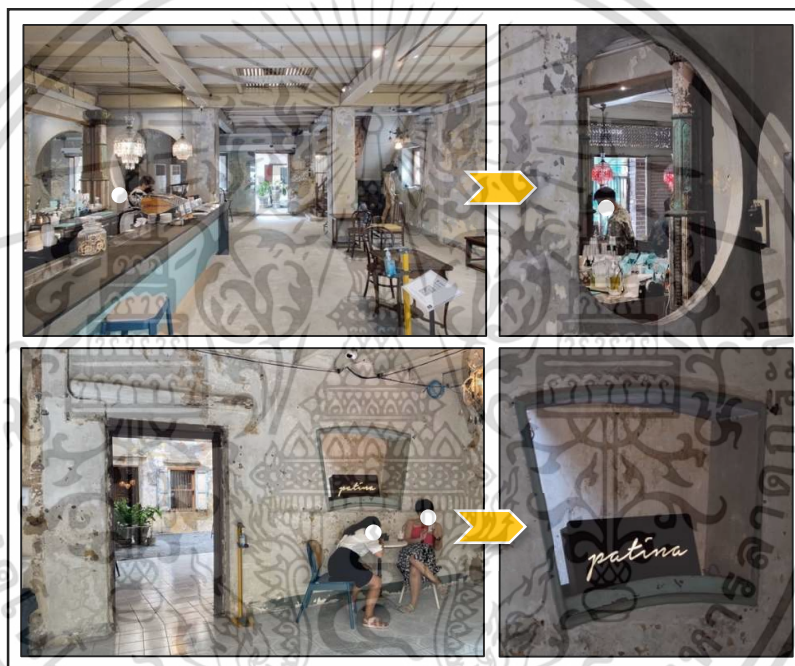

ภาพที่ 4.13 (บน) ช่องแสงไม้ฉลุเป็นลวดลายพรรณไม้เหนือประตูทางเข้าชั้น 1 (ล่าง) เหนือประตูห้องเก็บของชั้น 2 (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 (ต่อ)

ภาพที่ 4.14 ช่องรูปทรงเรขาคณิตภายในบ้านเหลียวแล ช่องกลมบริเวณเคาน์เตอร์ (บน) และช่องคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (ล่าง) (ผู้วิจัย)

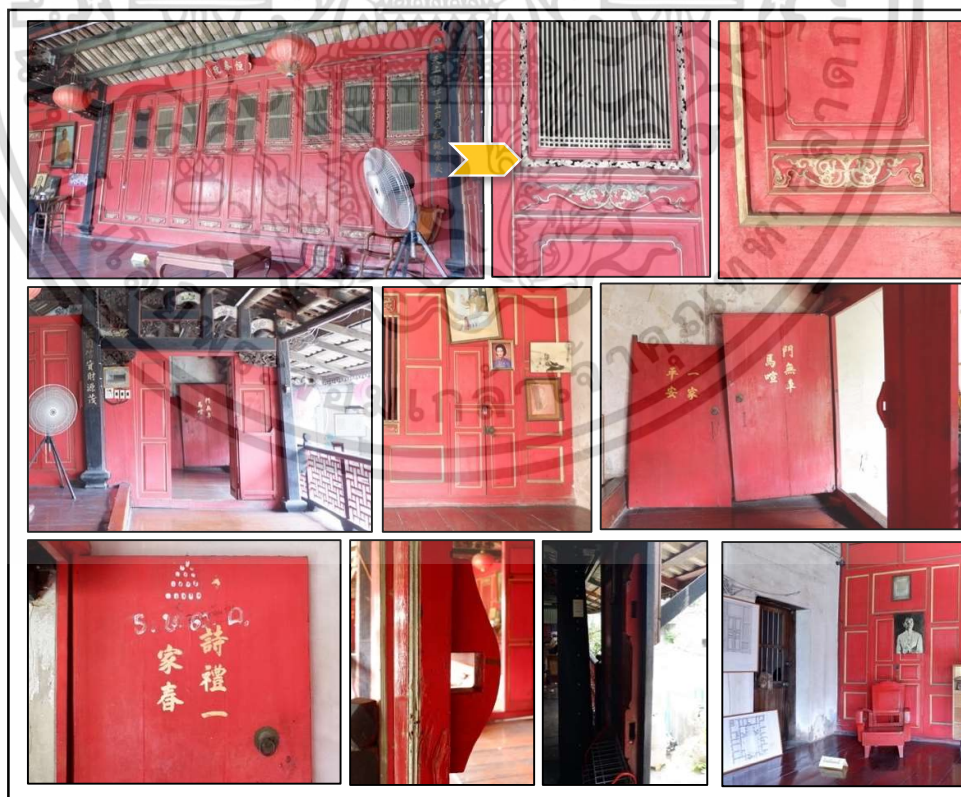
ภาพที่ 4.15 ช่องสวดลายคล้ายดอกเหมยหรือดอกบัว บริเวณเหนือซุ้มประตูโค้งด้านหลังอาคาร (ผู้วิจัย)
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.5 ประตู่

ประตู่ภายในบ้านโชวเฮงไถ่ส่วนใหญ่เป็นบ้านประตู่ทำจากไม้ โดยซุ้มประตู่ทางเข้าเป็นโครงสร้างคอนกรีต ประตู่บานเปิดคู่ ทำจากไม้สักทอง รูปแบบเรียบ มือจับแบบไม้ กลอนแบบไม้และกลอนแบบเหล็ก ตกแต่งด้วยสีแดงทั้งบานประตู่และตัวหนังสือภาษาจีนสีทองอ่านว่าโชวเฮงไถ่ รอบ ๆ บานประตู่ตกแต่งด้วยรูปปั้นนูนต่ำและภาพวาด (ภาพที่ 4.16) ภายในอาคารพักอาศัยนั้นจะใช้เป็นประตู่ไม้บานเปิดคู่เป็นหลัก ทาด้วยสีแดง ตกแต่งด้วยการแกะสลักลูกฟักประตู่ ลวดลายพรรณไม้ ทาด้วยสีทอง และประตู่บานเปิดเดี่ยวทำจากไม้ สีนํ้าตาล ติดลูกกรงเหล็กเพลาแนวตั้ง (ภาพที่ 4.17)

ภาพที่ 4.16 ซุ้มประตู่ทางเข้าบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

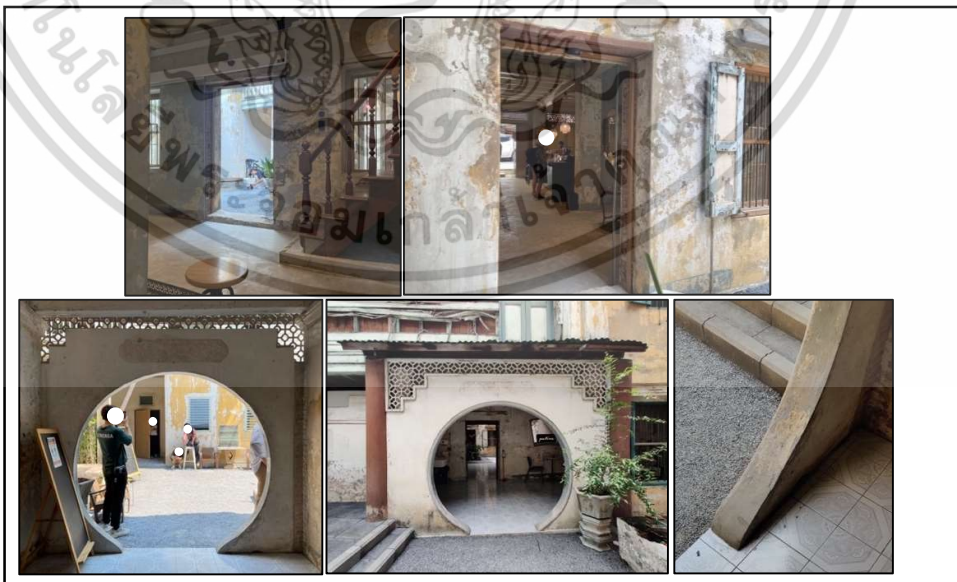
ภาพที่ 4.17 ประตู่ภายในอาคารพักอาศัยของบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประตูภายในบ้านเหลียวแลแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประตูบานเปิดคู่ พบในบริเวณประตูทางเข้าชั้น 1 และประตูห้องเก็บของชั้น 2 ตกแต่งด้วยลายตีเกล็ดทางนอน ประตูห้องน้ำชั้น 1 เป็นประตูลูกฟัก โดยบานประตูและวงกบทำมาจากไม้สักทอง และในบริเวณอาคารชั้น 1 เพื่อแยกบริเวณด้านหน้าและด้านหลังอาคาร ทำจากไม้สักทองทาสีแดง ตกแต่งด้วยการเขียนตัวหนังสือภาษาจีนสีดำบนบานประตู (ภาพที่ 4.18) 2) ซุ้มประตูแบบเปิดโล่งรูปทรงโค้งบริเวณด้านหลังของอาคาร เป็นโครงสร้างคอนกรีตฉาบด้วยปูนดำ (ภาพที่ 4.19)

ภาพที่ 4.18 ประตูบานเปิดคู่ภายในบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

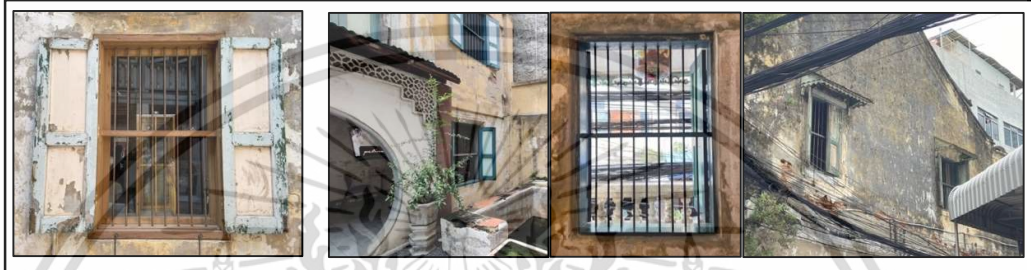
ภาพที่ 4.19 ซุ้มประตูเปิดโล่งก่อนถึงลานกลางอาคาร คาดว่าในสมัยก่อนอาจมีประตูในบริเวณนี้ (บน)

ซุ้มประตูเปิดโล่งทรงโค้งบริเวณด้านหลังอาคาร (ล่าง) (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.6 หน้าต่าง

หน้าต่างภายในบ้านเหลียวแลนั้นเป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ วงกบไม้สักทองทาสีน้ำตาล บานหน้าต่างเป็นไม้สักทองบานเรียบ บานหน้าต่างในอาคารชั้น 1 ส่วนด้านหน้าอาคาร ตกแต่งหน้าบานด้วยการทาสีขาวครีมและทาขอบด้วยสีฟ้าอ่อน ติดลูกกรงเหล็กเปลวแนวตั้ง และบานหน้าต่างในอาคารชั้น 1 ด้านหลังอาคาร และส่วนชั้น 2 ตกแต่งหน้าบานด้วยลูกฟักทาสีเขียวอ่อน และกรอบบานทาสีเขียวเข้ม ติดลูกกรงเหล็กเปลวแนวตั้ง (ภาพที่ 4.20)

ภาพที่ 4.20 หน้าต่างในบ้านเหลียวแลบริเวณชั้น 1 หน้าบานทาสีขาวครีมและทาขอบด้วยสีฟ้าอ่อน (ซ้าย) บานหน้าต่างบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 หน้าบานทาสีเขียวอ่อนและทาขอบด้วยสีเขียวเข้ม (ขวา) (ผู้วิจัย)

4.2.7 วัสดุ

วัสดุหลักที่ใช้ในบ้านโชวเฮงไถ่ คือ ไม้สักทอง อิฐ และหิน โดยผนังของอาคารนั้นเป็นโครงสร้างอิฐทั้งชั้น 1 และชั้น 2 ฉาบผนังด้วยปูนดำ ซึ่งบริเวณชั้น 2 นั้นจะใช้วัสดุหลักเป็นโครงสร้างไม้ ได้แก่ โครงสร้างหลังคา ผนังแบ่งสัดส่วนพื้นที่ ระเบียง ประตู บันไดขนาดเล็กสำหรับการใช้งานในแต่ละห้อง และพื้นอาคารในส่วนลานกลางบ้านนั้นเป็นหินแกรนิต (ภาพที่ 4.21)

ภาพที่ 4.21 การใช้วัสดุไม้สักทอง อิฐ และหินแกรนิตภายในบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

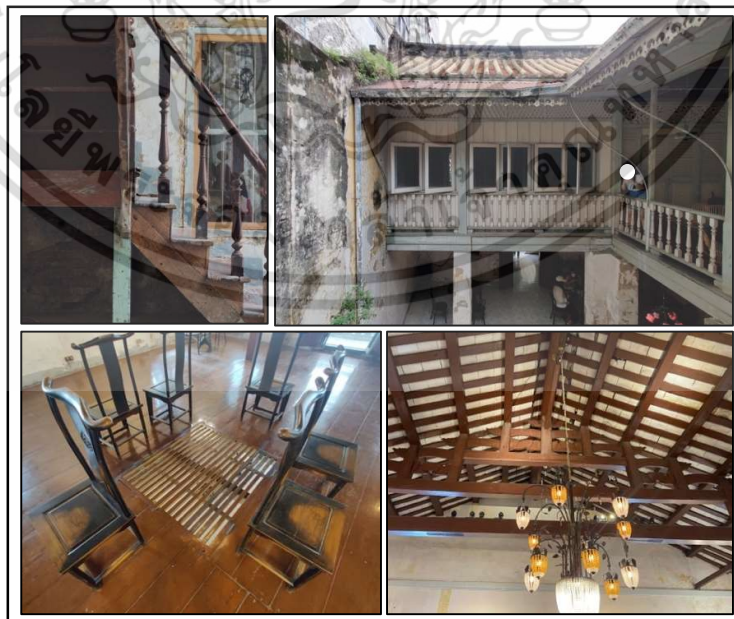

ภาพที่ 4.21 (ต่อ)

วัสดุหลักที่ใช้ในบ้านเหลียวแล คือ อิฐและไม้สักทอง โดยโครงสร้างเสา คาน และผนังชั้น 1 นั้นเป็น โครงสร้างอิฐฉาบด้วยปูนดำ พื้นภายในอาคารพบว่าเป็นพื้นปูนขัดเรียบและพื้นปูกระเบื้อง (ภาพที่ 4.22) ส่วน ที่ใช้วัสดุไม้สักทอง ได้แก่ ประตู หน้าต่าง วงกบ บันได ระเบียง พื้นอาคาร และโครงสร้างหลังคา (ภาพที่ 4.23)

ภาพที่ 4.22 โครงสร้างเสา คาน และผนังภายในบ้านเหลียวแล จากร่องรอยการหลุดร่อนของผนัง ทำให้เห็น ได้ว่าบ้านเหลียวแลนั้นใช้อิฐเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างอาคาร (ผู้วิจัย)

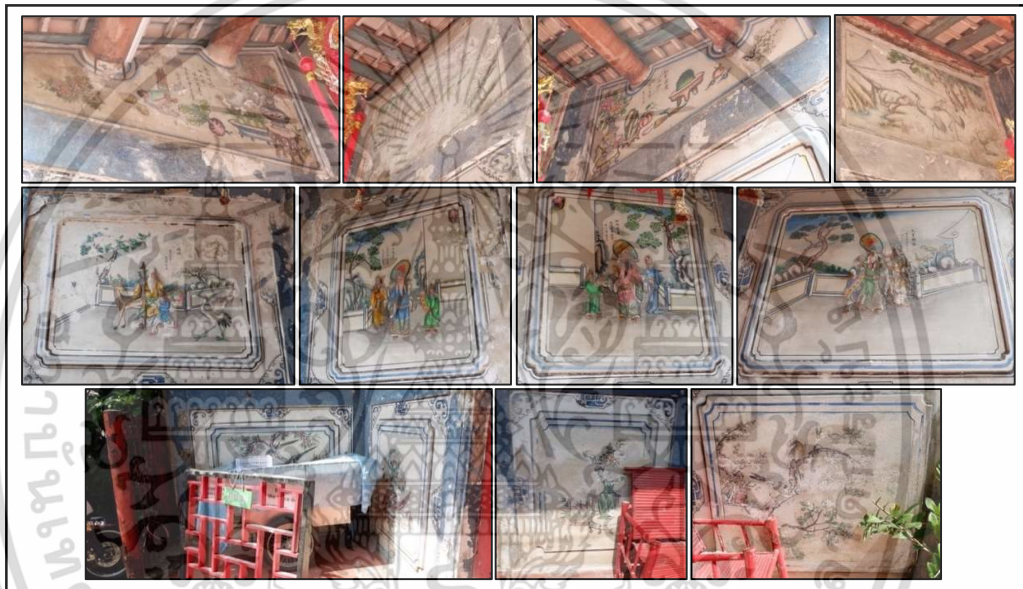
ภาพที่ 4.23 การใช้วัสดุไม้สักทองในบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.8 ลวดลาย

ลวดลายภายในบ้านโชวเฮงไถ่แบ่งออกเป็น 3 บริเวณ ได้แก่

- 1) ผนังของซุ้มประตูทางเข้าอาคารพบเป็นรูปปั้นปูนต้ำเป็นลวดลายเทพเจ้าจีน (ภาพที่ 4.24) ภาพวาดของพรรณไม้และสัตว์มงคลของจีน (ภาพที่ 4.25)
- 2) บริเวณใต้หลังคาภายในอาคารพักอาศัยพบรูปปั้นปูนต้ำลายมังกร เมฆ และพรรณไม้มงคลของจีน (ภาพที่ 4.26)
- 3) บริเวณซื่อใต้หลังคาพบการแกะสลักเป็นลวดลายเมฆ พรรณไม้ และภาพวาดพรรณไม้ต่าง ๆ (ภาพที่ 4.27)

ภาพที่ 4.24 รูปปั้นปูนต้ำและภาพวาดบริเวณด้านหน้าซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 4.25 ภาพวาดการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ บริเวณด้านในซุ้มประตูทางเข้าบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.26 รูปปั้นนูนต่ำใต้หลังคาบริเวณปีกซ้ายและปีกขวาของอาคารพักอาศัย (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 4.27 การแกะสลักไม้เป็นลวดลายเมฆ และพรรณไม้มงคลต่าง ๆ บริเวณซุ้มใต้หลังคาส่วนอาคารพักอาศัยของบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

4.2.9 โทนสี

บ้านโชวเฮงไถ่ใช้สีแดงและสีดำเป็นหลักในการตกแต่งระเบียง ต้นเสา คาน และประตูภายในอาคาร ส่วนพักอาศัย ผนังอาคารนั้นเป็นสีขาวครีมที่เป็นสีจากการฉาบปูนดำ (ภาพที่ 4.28) ซึ่งสีแดงที่ใช้เป็นหลักนั้นหมายถึง ความโชคดี ตามความเชื่อของชาวจีน และการใช้สีสนี่ที่มีความสดใสในการตกแต่งอาคารบ้านพักอาศัยนั้นอาจเป็นไปได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจากทางตอนเหนือของประเทศจีน ที่มีสภาพอากาศหนาวเย็น มีหิมะ จึงนิยมใช้สีที่มีความสดใสในการตกแต่งอาคาร เพื่อให้เกิดความประทับใจและเป็นที่ยึดจำต่อผู้ที่พบเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.28 การใช้สีตกแต่งภายในบ้านโฮวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

บ้านเหลียวแลนั้นมีโทนสีที่เรียบง่ายมากกว่าบ้านโฮวเฮงไถ่ เป็นสีโทนเย็น ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นสีขาวครีมที่เป็นสีจากการฉาบปูนดำที่ผนังอาคาร บานหน้าต่างหรือระเบียงที่มีสีขาวครีมนั้นอาจเป็นไปได้ว่าในสมัยก่อนนั้นทาสีขาว แต่เมื่อเวลาผ่านไปทำให้ทรุดโทรมลงจนดูคล้ายกับสีขาวครีม นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งด้วยสีโทนฟ้าอ่อน สีเขียวอ่อนและสีเขียวเข้มที่ไม่ดูฉูดฉาดมากนัก (ภาพที่ 4.29) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าโทนสีในบ้านเหลียวแลนั้นเป็นอิทธิพลมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน ที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา ต้นไม้และดอกไม้ที่มีสีสันทสวยงามตลอดทั้งปี ชาวจีนตอนใต้จึงนิยมใช้สีโทนเย็นและดูเรียบง่ายในการตกแต่งอาคารบ้านพักอาศัย เพื่อให้เกิดความสบายและสงบต่อผู้ที่พบเห็น

ภาพที่ 4.29 การใช้สีตกแต่งภายในบ้านเหลียวแล จะเน้นเป็นสีโทนเรียบและสีอ่อน (ผู้วิจัย)

4.2.10 รายละเอียดอื่น ๆ

กติกากการเข้าชมบ้านโฮวเฮงไถ่และรายละเอียดอื่น ๆ มีดังนี้ 1) กฏกติกากการเข้าชมบ้านโฮวเฮงไถ่ คือ บ้านโฮวเฮงไถ่ไม่มีค่าเข้าชมแต่ผู้เข้าชมจำเป็นต้องสั่ง 1 ออเดอร์/คนเพื่อเข้าเยี่ยมชม และจำเป็นต้องให้เกียรติสถานที่ เจ้าของบ้านโฮวเฮงไถ่ให้ข้อมูลว่า หากไม่ปฏิบัติตามกฏกติกาก ทางผู้ดูแลสามารถปฏิเสธการเข้าเยี่ยมชมได้ 2) องค์ประกอบที่พบเพิ่มคือบันไดก่อนขึ้นอาคารพักอาศัยของบ้านโฮวเฮงไถ่นั้นเป็นโครงสร้างอิฐ เนื่องจากเป็นบันไดที่ตั้งอยู่ด้านนอก 3) เฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้เข้าชมนั้นส่วนใหญ่เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ ที่มีรูปแบบสำหรับการใช้ภายนอกมากกว่าเฟอร์นิเจอร์ภายในอาคาร 4) เคาน์เตอร์สำหรับสั่งออเดอร์และรับเครื่องดื่มเป็นเพียงโต๊ะยาว และมานั่งแดดเท่านั้น ทำให้กระทบกับแสงแดดโดยตรงในเวลากลางวัน 5) เจ้าของบ้านโฮวเฮงไถ่ให้ข้อมูลว่า บางบริเวณภายในอาคารจะเห็นได้ว่ามีสายไฟและปลั๊กไฟม้วนเก็บไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากส่วนใหญ่จะใช้งานโดยการดึงลงไปที่ชั้นล่าง แต่เมื่อฝนตกหรือมีน้ำท่วมจึงม้วนเก็บไว้ด้านบนเพื่อป้องกันภัยจากไฟรั่ว (ภาพที่ 4.30)

ภาพที่ 4.30 รายละเอียดอื่น ๆ ที่พบภายในบ้านโซวเองใต้ (ผู้วิจัย)

รายละเอียดอื่น ๆ ที่พบภายในบ้านเหลียวแล มีดังนี้ 1) รั้วและประตูของบ้านเหลียวแลเป็นรั้วเหล็กดัด ที่มีลวดลายคล้ายกับการผสมผสานศิลปะอื่น ๆ ร่วมด้วย ใช้วัสดุเหล็ก ทาสีโทนแดง-น้ำตาล 2) ป้าย information ด้านหน้าบ้านเหลียวแลนั้นระบุไว้ว่า บ้านหลังนี้กำลังรอกการก่อสร้างเป็นเกสต์เฮาส์ ซึ่งได้ข้อมูลจากผู้เช่าคนปัจจุบันว่า ในช่วงปลายปี 2563 ก่อนที่จะมีสถานการณ์ COVID-19 ผู้เช่ามีเป้าหมายที่จะรีโนเวทบ้านหลังนี้เป็นโรงแรม เนื่องจากเป็นความสนใจในการทำธุรกิจของผู้เช่า แต่เนื่องจากมีมาตรการล็อกดาวน์ ผู้เช่าจึงทดลองเปลี่ยนเป็นร้านกาแฟ และมีเป้าหมายที่จะเพิ่มเติมเป็นร้านอาหารในอนาคต 3) เฟอร์นิเจอร์ภายในอาคารส่วนใหญ่เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีรูปแบบสไตล์วินเทจ มีความแข็งแรงทนทาน และดูไม่像是สิ่งตกแต่งที่ผิดยุคไปจากรูปแบบอาคารมากนัก 4) ชั้น 2 ของอาคารเป็นพื้นที่โล่งสำหรับจัดนิทรรศการ แต่เมื่อไม่มีผู้จัดแสดงมาใช้สถานที่จึงถูกปล่อยทิ้งไว้ไม่ได้ใช้งาน มีเก้าอี้ที่ไม่ได้ใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และไม่มีโต๊ะ ที่นั่งสำหรับผู้เข้าใช้บริการ 5) กลางพื้นอาคารชั้น 2 พบเป็นบานเปิดคู่ระแนงไม้ ซึ่งคาดว่าอาจถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการใช้งานของเจ้าของบ้านในยุคแรก (ภาพที่ 4.31)

ภาพที่ 4.31 รายละเอียดอื่น ๆ ที่พบภายในบ้านเหลียวแล (ผู้วิจัย)

4.2.11 เปรียบเทียบบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลกับร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพภายในบ้านโชวเฮงไถ่ บ้านเหลียวแล และร้านกาแฟกรณีตัวอย่างได้แก่ 1) สงเซียงกง 2) % Arabica พบว่ามีความเหมือนและความแตกต่าง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลกับร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

ลำดับ ประเด็น เชิงเปรียบเทียบ	อาคารกรณีศึกษา		ร้านกาแฟกรณีศึกษา	
	บ้านโซวเฮงไถ่	บ้านเหลียวแล	ฮงเซียงกง	% Arabica
1) อายุของอาคาร	- สันนิษฐานว่ามีอายุกว่า 220 ปี - สร้างขึ้นช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2340)	- สันนิษฐานว่ามีอายุราว 200 ปี - สร้างขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3	- สันนิษฐานว่ามีอายุราว 200 ปี - สร้างขึ้นหลังจากบ้านโซวเฮงไถ่ 20 ปี (พ.ศ. 2360)	- ปรับปรุงมาจากบ้านจีนโบราณย่านประวัติศาสตร์ - ไม่ทราบปีในการสร้างที่แน่ชัด
2) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน	- สถาปัตยกรรมจีนหมิ่นหนานหรือฮกเกี้ยน (ทางตอนใต้ของจีน)	- สถาปัตยกรรมจีนที่ผสมผสานกับลวดลายมลายูและอินเดีย	- ไม่มีหลักฐานแน่ชัดเนื่องจากอาคารเสียหายและปรับปรุงขึ้นใหม่	- ผสมผสานระหว่างอาคารจีนเก่าแก่และรูปแบบโมเดิร์น
3) รูปแบบหลังคา	- หลังคาหน้าจั่ว มุงด้วยกระเบื้องจีนโบราณ ตกแต่งสันปูนหลังคาด้วยปูนปั้น	- หลังคาหน้าจั่ว มุงด้วยกระเบื้องจีนโบราณ สันปูนกลางหลังคาแบบเรียบ	- หลังคาหน้าจั่วแบบทึบ มุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วย และกระเบื้องว่าวที่ทำขึ้นใหม่	- หน้าคาหน้าจั่ว มุงด้วยกระเบื้องจีนโบราณ ตกแต่งสันปูนกลางหลังคาด้วยปูนปั้น
4) โครงสร้างหลังคา	- โครงสร้างแบบชวนโต่ว	- โครงสร้างแบบชวนโต่ว	- คาดว่าเป็นโครงสร้างแบบชวนโต่วเนื่องจากมีช่วงเสาที่ถี่ จำนวนเยอะ และใช้ไม้ขนาดเล็ก	
5) ช่องแสงลูกกรงระเบียง	- ช่องแสงแบบเรขาคณิต - ลูกกรงระเบียงเรขาคณิต และลายพรรณไม้	- ช่องแสงทรงกลมลายพรรณไม้ และการฉลุเป็นลายเถา	- ประดับลูกกรงระเบียงด้วยกระเบื้องปรูสีเขียว และไม้ฉลุลาย	- ไม่มีเป็นพิเศษ
6) ประตูหน้าต่าง	- ประตูไม้สักทองบานเปิดคู่และบานเปิดเดี่ยว	- ประตูไม้สักทองบานเปิดคู่ ตีเกล็ดทางนอน - หน้าต่างไม้สักทองตีลูกกรงเหล็กเพลลา	- ประตูบานเพ็ชรมไม้เนื้อแข็ง ตีเกล็ดทางนอน - ส่วนอื่น ๆ ได้ปรับเปลี่ยนเป็นประตูบานกระจก	- ประตูบานเปิดคู่ไม้เนื้อแข็ง - หน้าต่างได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นกระจกใสทั้งหมดเพื่อรับแสงสว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ ประเด็น เชิงเปรียบเทียบ	อาคารกรณีศึกษา		ร้านค้าแฟรณศึกษา	
	บ้านโฆวเฮงไถ่	บ้านเหลียวแล	ฮงเซียงกง	% Arabica
7) วัสดุ	- ใช้ไม้สักทอง อิฐ หินแกรนิต และปูน ดำ	- ใช้ไม้สักทอง อิฐ กระเบื้อง และปูน ดำ	- ใช้ไม้สักทองและ อิฐ โดยภายหลังได้ ซ่อมแซมด้วยวัสดุ ใกล้เคียงเดิม และ ซ่อมผนังด้วยการ เสริมเหล็ก	- ใช้อิฐสีเทาและไม้ เนื้อแข็ง
8) ลวดลาย	- ตกแต่งอาคารด้วย ภาพวาด ปูนปั้น เกี่ยวกับหม้อ เถา พรรณไม้ สัตว์มงคล และเทพเจ้า	ไม่มีลวดลายเป็น พิเศษ	- ตกแต่งด้วยสิ่ง ของและอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่เป็นไม้ แกะสลัก	ไม่มีลวดลายเป็น พิเศษ
9) โทนสี	- ใช้สีโดนร้อน เน้น สีแดงและสีดำ	- ใช้สีโทนเย็น เน้น สีขาวครีม และโทน สีฟ้าอ่อน	- ใช้สีโทนเย็น โดย เน้น สีครามฝรั่ง (Indigo blue) และสีน้ำตาล	- ใช้สีโทนเข้ม เน้น สีดำและสีเทา
10) ผังอาคาร	- ผังอาคารแบบ ซานเหย่ฮ่วน - รูปแบบอาคาร เป็นหมู่เรือน	- ผังตามบ้านจีน โบราณ มีลานโล่ง กลางบ้าน - รูปแบบอาคาร แถว	- ผังคล้ายรูปน้ำเต้า ทางเข้าเล็ก ด้านใน กว้าง มีลานโล่ง กลางบ้าน	- มี ลาน โล่ง กลางบ้าน ขนาบ ด้วยห้องสองฝั่ง - รูปแบบอาคาร เป็นหมู่เรือน
11) การใช้สอย	- ปรับปรุงเป็น โรงเรียนสอนดำน้ำ และร้านกาแฟ - ปัจจุบันเป็นที่อยู่ อาศัยของเจ้าของ บ้าน	- ปรับปรุงเป็นร้าน กาแฟเท่านั้น - ไม่มีผู้อยู่อาศัย	- ปรับปรุงเป็นร้าน กาแฟ - พื้นที่จัดแสดงวัตถุ โบราณ - ไม่มีผู้อยู่อาศัย	- ปรับปรุงเป็นร้าน กาแฟเท่านั้น - ไม่มีผู้อยู่อาศัย

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการสำรวจและศึกษาข้อมูลในด้านแนวทางการปรับปรุงของฮงเซียงกง และ Arabica สามารถสรุปเป็นประเด็นที่อาจแนวทางสำหรับการปรับปรุงบ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผสมผสานเทคนิคการก่อสร้างปัจจุบันเข้ากับเทคนิคโบราณ โดยที่คงรูปแบบเดิมและใช้วัสดุใกล้เคียงเดิมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 แนวทางการนำไปปรับปรุงบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

แนวทาง	วิธีการ
รักษาสภาพพื้นผิวเดิม	ทำความสะอาดส่วนผนังปูนที่มีคราบ บริเวณที่สีกร่อนเสียหาย อาจทำการฉาบใหม่ให้อยู่ในลักษณะเดิม บริเวณที่มีปูนกะเทาะ สามารถทำความสะอาดได้โดยการขัดและเคลือบสีล่องหน เพื่อรักษาสภาพพื้นผิวเดิมไว้
มุงหลังคาใหม่	มุงหลังคาใหม่ โดยเลือกใช้กระเบื้องที่มีรูปแบบตามสถาปัตยกรรมจีน ทั้งนี้ อาจสั่งผลิตกับโรงงานที่ทำตามวิธีแบบโบราณ
ซ่อมแซมผนังที่ทรุดโทรม	ซ่อมแซมผนังหรือส่วนที่ผุพังด้วยโครงสร้างเล็กเพื่อสร้างความแข็งแรง ปิดด้วยวัสดุใกล้เคียงเดิมมากที่สุด และใช้วัสดุที่สามารถป้องกันความชื้นได้

ที่มา: ผู้วิจัย

4.3 คุณค่าความสำคัญของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ พบว่าบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีคุณค่าความสำคัญ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 คุณค่าความสำคัญของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

1) คุณค่าด้านสุนทรียภาพ
บ้านโหวเฮงไถ่เป็นคฤหาสน์จีนฮกเกี้ยนโบราณแห่งแรก สร้างขึ้นช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น บ้านเหลียวแลเป็นบ้านจีนโบราณ สร้างขึ้นช่วงปลายรัชกาลที่ 3 บ้านทั้ง 2 หลังมีโครงสร้าง การตกแต่ง และเทคนิคก่อสร้างตามรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านจีนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ชัดเจน และหาได้ยากในปัจจุบัน
2) คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม
บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลในสมัยก่อนได้ใช้งานสำหรับธุรกิจค้าขาย ผังของบ้านจึงแสดงถึงวิธีการใช้ชีวิตของผู้อยู่อาศัย โครงสร้างแบบบ้านจีนและการตกแต่งภายใน แสดงถึงประวัติศาสตร์การพัฒนา รูปแบบก่อสร้าง การประยุกต์ใช้วัสดุท้องถิ่นในแต่ละยุคสมัย และความสามารถของช่างฝีมือที่ประณีตงดงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

3) คุณค่าด้านศิลปะ
บ้านโชวเฮงไถ่เน้นตกแต่งด้วยสีแดง ที่สื่อความหมายถึงความโชคดี บ้านทั้ง 2 หลัง ประดับอาคารด้วยการแทนสัญลักษณ์เป็นเรขาคณิต พรรณไม้ สัตว์มงคล แสดงถึงความเชื่อต่าง ๆ ของชาวจีนผ่านทางศิลปะ
4) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์
บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล เป็นบ้านโบราณอายุกว่า 200 ปี ในชุมชนตลาดน้อย แสดงให้เห็นถึงการอพยพ การตั้งถิ่นฐาน ความเป็นอยู่ และการปรับวิถีชีวิตของชาวจีนในประเทศไทย
5) คุณค่าด้านวิชาการ
บ้านทั้ง 2 หลังเป็นบ้านพักของชาวจีนในยุคท่าเรือโบสถ์รุ่งเรือง สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวในอดีตที่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และประวัติความเป็นมาของชุมชนตลาดน้อย
6) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย
บ้านโชวเฮงไถ่ได้เปิดกิจการเป็นโรงเรียนสอนดำน้ำและร้านกาแฟ บ้านเหลียวแลได้เปิดเป็นกิจการร้านกาแฟ บ้านทั้ง 2 หลังนี้ยังเข้าร่วมนิทรรศการศิลปะ ได้แก่ Bangkok Awakening และ Bangkok Design Week ที่จัดขึ้นต่อเนื่องมาแล้ว 4 ปี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมงานงานศิลปะที่จัดขึ้น รวมถึงความสวยงามของสถาปัตยกรรมจีนภายในบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล
7) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ
มีหน่วยงานเอกชนเข้ามาจัดทำนิทรรศการศิลปะในบ้านทั้ง 2 หลัง อาคารเก่าอื่น ๆ และกล่าวถึงบนสังคมออนไลน์จำนวนมาก จึงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น

ที่มา: ผู้วิจัย

4.4 ปัญหาที่กระทบต่อบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการสัมภาษณ์เจ้าของและผู้เช่าสถานที่ พบว่าปัญหาที่กระทบต่อบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ปัญหาน้ำท่วม

ความชื้นที่เกิดขึ้นจากปัญหาน้ำท่วมนั้นเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอาคารทำให้ภายในอาคารเกิดความทรุดโทรม โดยเกิดขึ้น 2 รูปแบบ คือ น้ำเอ่อล้นหลังจากริมแม่น้ำเจ้าพระยาและน้ำที่ผุดขึ้นมาจากดิน

เจ้าของบ้านโชนเฮงไถ่ให้ความเห็นว่า “พบบ่อยุงคือน้ำท่วม หนักที่สุดคือน้ำท่วมปี 54 พังหมดเลยที่ชั้นล่าง ห้องทางปีกซ้ายก็ทรุดตัว” จากการสำรวจพบว่ายังมีร่องรอยจากผลกระทบน้ำท่วม 1) บริเวณซุ้มประตูทางเข้า 2) ใต้ถุนอาคาร (ภาพที่ 4.33)

ภาพที่ 4.33 ร่องรอยบริเวณซุ้มประตูทางเข้า (ซ้าย) และใต้ถุนอาคารพักอาศัย (ขวา) (ผู้วิจัย)

ผู้เช่าบ้านเหลียวแลให้ความเห็นว่า “เคยน้ำท่วมหนักสุดเมื่อปี 54 นะ ตอนนั้นนอกจากฝนตกเยอะ ๆ ก็มีน้ำท่วมบ้าง เพราะบ้านเตี้ยกว่าถนน ฝนตกเยอะน้ำก็ท่วม บางครั้งก็เป็นน้ำผุดมาจากใต้ดิน” จากการสำรวจพบว่ายังมีร่องรอยจากผลกระทบน้ำท่วม 1) บริเวณต้นเสา 2) ผนังอาคาร (ภาพที่ 4.34)

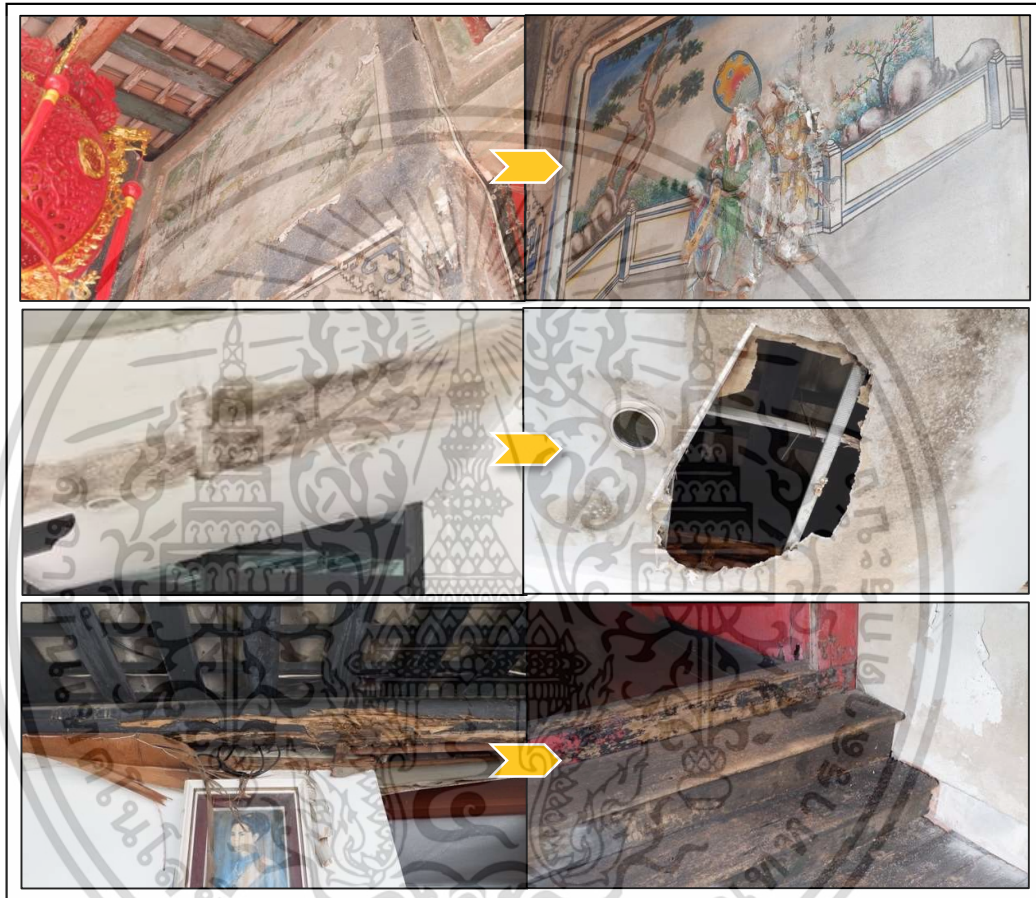
ภาพที่ 4.34 ร่องรอยบริเวณต้นเสา (ซ้าย) และผนังภายในอาคาร (ขวา) (ผู้วิจัย)

4.4.2 ปัญหาความชื้นและแสงแดด

ปัญหาจากความชื้นและแสงแดดที่ส่องเข้าอาคารต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้รูปปั้นปูนต่ำ ผนังอาคารสีกร่อน หลุดลอก มีสีที่จืดจางลง และมีเชื้อราที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยและผู้เข้าชมได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าของบ้านโชนเฮงไถ่ให้ความเห็นว่า “เวลาผ่านไปก็ทรุดโทรม แต่คงไม่ทำอะไรกับส่วนนี้ เพราะเป็นส่วนทำใหม่เมื่อ 40-50 ปีก่อน แล้วก็ป็นศิลปะที่ผิดเพี้ยนไปด้วย หลายคนคิดว่าบ้านนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3” จากการสังเกตพบว่า 1) รูปปั้นปูนต่ำบริเวณซุ้มประตูสีกร่อน สีจืดจางลง 2) ฝ้าเพดานเกิดความชื้นจากฝน ส่งผลให้เกิดเชื้อราและชำรุด 3) วัสดุไม้ภายในอาคารได้รับความชื้น ส่งผลให้มีเชื้อราเกิดขึ้น (ภาพที่ 4.35)

ภาพที่ 4.35 ร่องรอยจากผลกระทบความชื้นและแสงแดดให้บริเวณ 1) ซุ้มประตูทางเข้า 2) ฝ้าเพดานภายในอาคารทรุดโทรมจนเกิดความเสียหาย 3) วัสดุไม้ภายในอาคารได้รับความชื้น ส่งผลให้มีเชื้อราเกิดขึ้น (ผู้วิจัย)

ผู้เข้าบ้านเหลียวแลให้ความเห็นว่า “ความเก่าของบ้านขนาดนี้คงไม่มีที่ไหน แต่จะไม่ซ่อมแซมผนังเลย จะคงแบบเดิมไว้” จากการสังเกตพบว่า โถงเปิดโล่งและด้านหลังอาคารกระทบกับความร้อนจากแสงแดดและความชื้นจากฝนโดยตรง ทำให้ผนังสีกร่อนและมีเชื้อราที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพกับผู้เข้าชม (ภาพที่ 4.36)

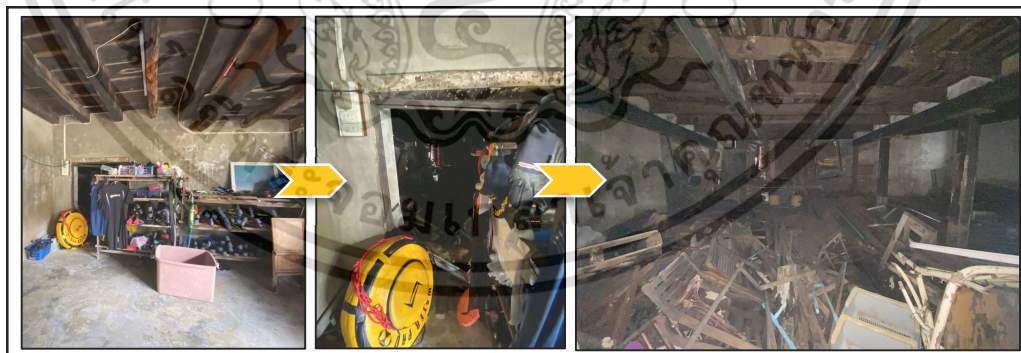
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.36 บริเวณโถงเปิดโล่งกลางบ้านและผนังอาคารทั้งภายใน ภายนอก มีร่องรอยความทรุดโทรมจากผลกระทบด้านความชื้นและแสงแดด (ผู้วิจัย)

4.4.3 ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้าง

เจ้าของบ้านให้ความเห็นว่า “ห้องใต้อาคารปีกซ้ายทรุดตัวเพราะได้รับผลกระทบจากการตอกเสาเข็มสร้างเขื่อนที่อยู่ใกล้ ๆ บริเวณนี้” และปัจจุบันยังไม่ได้รับการซ่อมแซม (ภาพที่ 4.37)

ภาพที่ 4.37 การทรุดตัวของโครงสร้างอาคารปีกซ้าย บ้านโชนเองใต้ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 แนวทางการอนุรักษ์บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ได้แก่ 1) กฎบัตรแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (สมาคมอิโคสโมไทย. 2554) 2) แนวทางการอนุรักษ์พื้นถิ่น (ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. 2540) 3) กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม (วสุ โปษะนันท์. 2560) มาปรับเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เจ้าของสถานที่และผู้เชี่ยวชาญ

จากการสัมภาษณ์เจ้าของและผู้เช่าสถานที่ให้ความเห็นว่า อยากรักษาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีนโบราณไว้ให้เหมือนเดิมมากที่สุด แต่ไม่สามารถหาช่างฝีมือที่มีความสามารถได้ และไม่สักทองที่เป็นวัสดุหลักก็หาได้ยากในปัจจุบันและมีราคาสูง จึงเป็นอุปสรรคในการคงรูปแบบเดิมของสถาปัตยกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ 1 คน ให้ความเห็นว่า “สำคัญที่สุดเลยคือควรเสริมโครงสร้างก่อน ต้องให้ฐานรากนั้นแข็งแรงก่อนที่จะรักษาส่วนอื่น ๆ” และอีก 1 คน ให้ความเห็นว่า “สามารถนำการก่อสร้างยุคปัจจุบันผสมกับแบบโบราณได้ เพื่อให้มีรูปแบบเดิม ผิวสัมผัสเดิม และเพื่อเป็นการบำรุงรักษาอาคารให้แข็งแรง” และให้แนวทางอื่น ๆ ที่สามารถอนุรักษ์ได้ คือ สร้างโมเดลจำลองของอาคาร บันทึกภาพถ่ายของรายละเอียดลักษณะดั้งเดิมของอาคาร ความเป็นอยู่ ฝังภายในอาคาร เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมจีนได้ให้ความเห็นว่า แนวทางที่เป็นพื้นฐานของการอนุรักษ์ได้ คือ การศึกษาประวัติความเป็นมาโดยละเอียดตั้งแต่การย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย รูปแบบอาคารดั้งเดิม การใช้สอยภายในอาคารในสมัยก่อน รวมไปถึงที่มาของช่างฝีมือที่ก่อสร้างในยุคนั้น ๆ เพื่อเป็นการบันทึกความโดดเด่นของบ้านทั้ง 2 หลังและเป็นข้อมูลที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

4.6 การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สัมภาษณ์เจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) การซ่อมแซมบูรณะอาคาร 2) การต่อเติมอาคารเพื่อการใช้งาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.6.1 การซ่อมแซมบูรณะอาคาร

จากการสำรวจบ้านโหวเฮงไถ่ พบว่าส่วนใหญ่มีการซ่อมแซมในบริเวณที่มีความทรุดโทรม โดยเจ้าของบ้านโหวเฮงไถ่ 1 คน ให้ความเห็นว่า “อาคารเคยได้รับการซ่อมใหญ่เมื่อประมาณ 50 ปีก่อน ในปัจจุบันเน้นอยู่อาศัยแบบอยู่ไปซ่อมไป” โดยส่วนที่ซ่อมแซมบ่อยที่สุด ได้แก่ สระน้ำกลางบ้าน หลังคาที่มีรอยร้าว และทาสีในบริเวณที่ทรุดโทรม (ภาพที่ 4.38)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.38 สระน้ำกลางบ้าน หลังคาที่มีรอยร้าว และบริเวณที่มีความทรุดโทรมของบ้านโชวเฮงไถ่ (ผู้วิจัย)

จากการสำรวจบ้านเหลียวแล พบว่าภายในบ้านเหลียวแลนั้นยังคงมีสภาพที่สมบูรณ์มาก เนื่องจากบ้านเคยถูกปิดตายไว้ ประมาณ 40 ปีโดยที่ไม่มีการใช้งาน บริเวณที่มีความทรุดโทรมนั้นส่วนใหญ่เป็นร่องรอยบริเวณผนัง โดยผู้เช่าบ้านเหลียวแล 1 คน ให้ความเห็นว่า “เป็นโครงสร้างเดิมทั้งหมด ซ่อมแค่วงกบหน้าต่าง ใช้วัสดุเดิมคือไม้สัก” (ภาพที่ 4.39)

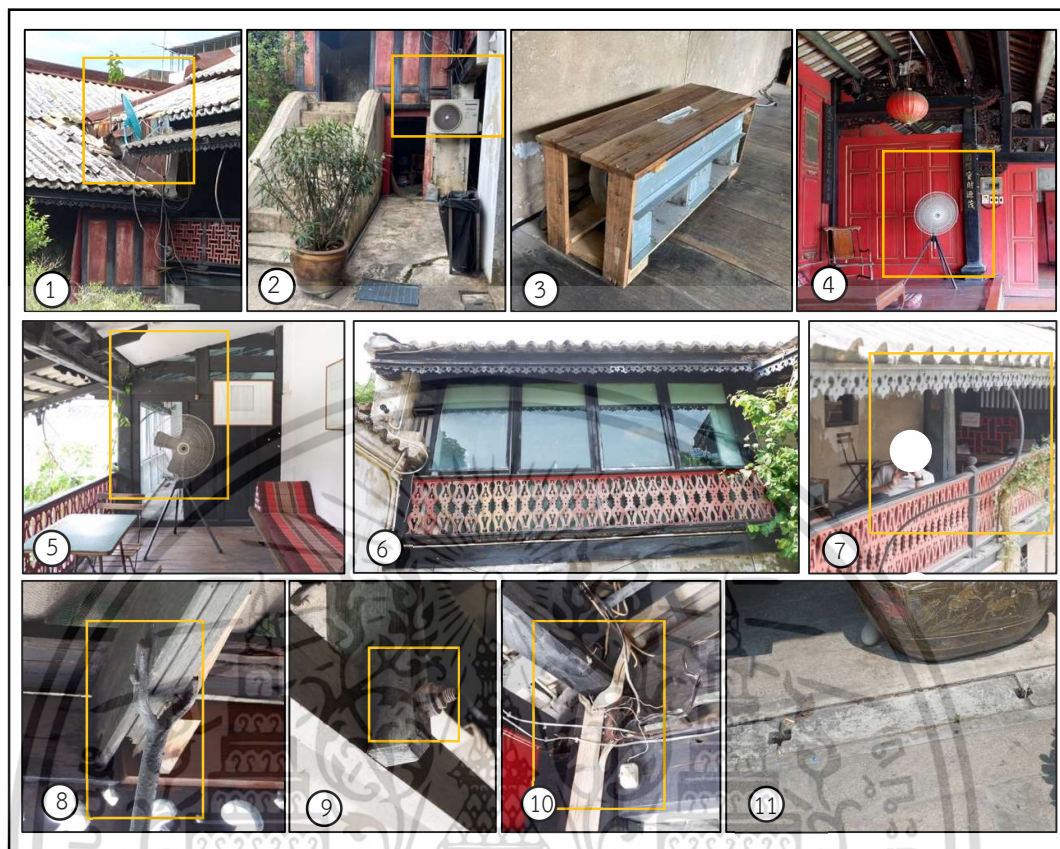

ภาพที่ 4.39 บานหน้าต่างเดิมและวงกบขึ้นเดิม (ซ้าย) บานหน้าต่างเดิมและวงกบขึ้นใหม่ โดยผู้เช่าบ้านเหลียวแลให้ข้อมูลว่าได้นำชิ้นส่วนเดิมที่เสียหาย ถอดออก และนำไปให้ช่างฝีมือทำขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบเดิมโดยใช้วัสดุเดิมคือไม้สัก จากนั้นนำมาประกอบใส่ใหม่ในบริเวณที่เสียหาย (ขวา) (ผู้วิจัย)

4.6.2 การต่อเติมอาคารเพื่อการใช้งาน

จากการสำรวจบ้านโชวเฮงไถ่ พบว่า การต่อเติมและติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานที่ทำให้ดูเป็นสิ่งแปลกปลอมต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร ได้แก่ งานดาวเทียมสัญญาณโทรทัศน์ คอมเพรสเซอร์ของเครื่องปรับอากาศที่ทำให้บังองค์ประกอบของอาคาร พัดลมตั้งพื้นในบริเวณพื้นที่สำหรับลูกค้าร้านกาแฟ ห้องกระจก และการต่อเติมอื่น ๆ ได้แก่ เหล็กโค้งเพื่อค้ำหลังคา ระบบไฟฟ้า และระบบท่อระบายน้ำ (ภาพที่ 4.40)

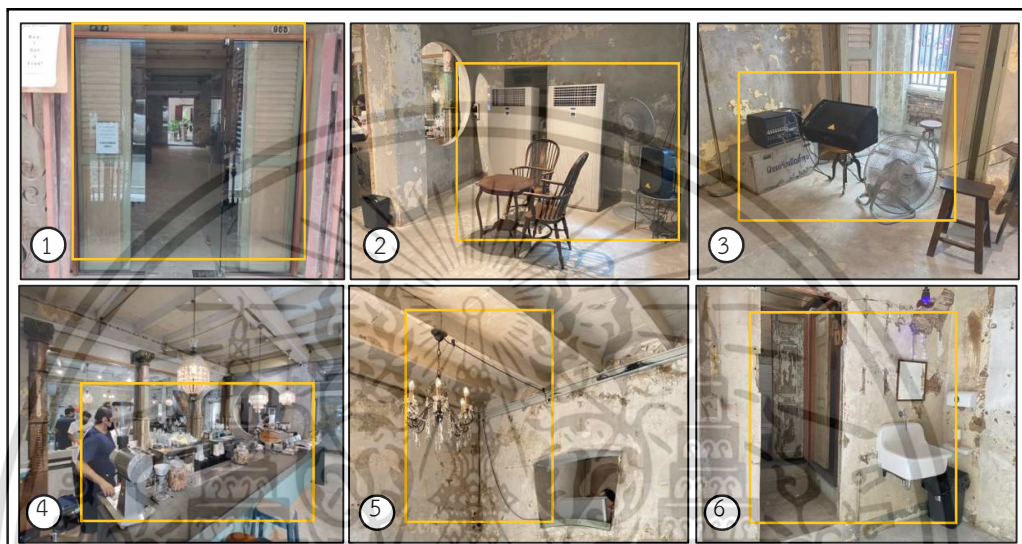
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.40 การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานและเสริมความแข็งแรงภายในบ้านโชนงเองใต้ ได้แก่ 1) งานดาวเทียมสัญญาณโทรทัศน์ 2) คอมเพรสเซอร์เครื่องปรับอากาศ 3) - 5) พัดลมแบบตั้งพื้น 6) ห้องกระจก 7) - 9) เหล็กโค้งค้ำหลังคา 10) ระบบไฟฟ้า 11) ระบายท่อระบายน้ำ (ผู้วิจัย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจบ้านเหลียวแล พบว่า การต่อเติมและติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานให้เปิดให้บริการ ร้านกาแฟ พบส่วนที่ทำให้ดูเป็นสิ่งแปลกปลอมต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร ได้แก่ ประตูกระจกเพื่อป้องกันความเย็นออกจากอาคาร เครื่องปรับอากาศแบบตั้งพื้นภายในอาคาร พัดลมตั้งพื้น เครื่องเสียงตั้งพื้น และการต่อเติมอื่น ๆ ได้แก่ เคาน์เตอร์ ระบบไฟฟ้า ระบบท่อระบายน้ำ และอุปกรณ์ภายในห้องน้ำสำหรับผู้เข้าใช้บริการ (ภาพที่ 4.41)

ภาพที่ 4.41 การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการใช้งานและอำนวยความสะดวกภายในบ้านเหลียวแล ได้แก่
 1) ประตูกระจก 2) เครื่องปรับอากาศแบบตั้งพื้น 3) พัดลมและเครื่องเสียงตั้งพื้น
 4) เคาน์เตอร์ 5) ระบบไฟฟ้า 6) ระบบท่อระบายน้ำและอุปกรณ์สุขภัณฑ์ (ผู้วิจัย)

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสาระสำคัญของการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 2) คุณค่าความสำคัญของอาคาร 3) ปัญหาที่กระทบต่อบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 4) แนวทางการอนุรักษ์บ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 5) การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

บ้านโชนเฮงไถ่เป็นคฤหาสน์เงินนอกเกียนโบราณ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมเงินให้ความเห็นว่าบ้านโชนเฮงไถ่นั้นมีรูปแบบสถาปัตยกรรมเงินแบบหมิ่นหนาน เป็นสถาปัตยกรรมที่ของชาวเงินนอกเกียนที่อยู่ทางภาคใต้ของมณฑลฝูเจี้ยน มีรูปแบบผังบ้านแบบสามเรือนล้อมลาน หรือ ซานเหยวียน จากการสำรวจพบลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน ได้แก่ หลังคาทรงหน้าจั่ว มุงหลังคาด้วยกระเบื้องแบบโบราณ สันปูนกลางหลังคาตกแต่งด้วยปูนปั้นลายเถา พรรณไม้ โครงสร้างหลังคาแบบชวโนโตว ช่องแสงลดลายเรขาคณิต ลูกกรงระเบียงเป็นลดลายฉลุช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าและฉลุเป็นลดลายพรรณไม้มงคล ประตูไม้สักทอง มีทั้งประตูบานเปิดคู่ แบบเรียบ มือจับแบบไม้ ประตูบานเฟี้ยม ทำจากไม้สักทอง และประตูบานเปิดเดี่ยวติดลูกกรงเหล็กเปลวแนวตั้ง โครงสร้างอาคารและประตูนั้นใช้วัสดุไม้สักทอง อิฐ ปูนแกรนิต และปูนดำเป็นหลัก มีการประดับตกแต่งอาคารด้วยภาพวาดและรูปปั้นปูนต่ำลดลายเทพเจ้า พรรณไม้ หม้อ แจกัน และทิวทัศน์ การแกะสลักไม้ชื่อใต้หลังคาเป็นลดลายเมฆและพรรณไม้มงคลต่าง ๆ คล้ายดอกโบตั๋น ตกแต่งอาคารด้วยสีโทนร้อน ใช้สีแดงและสีดำเป็นหลักในการตกแต่งระเบียง ต้นเสา คาน และประตูภายในอาคารส่วนพักอาศัย

บ้านเหลียวแลนั้นแบ่งเป็น 3 ตอน โดยแต่ละส่วนนั้นถูกสร้างขึ้นไม่พร้อมกัน มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างจีน ยุโรป และไทย จากการสำรวจ พบลักษณะทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ หลังคาทรงหน้าจั่วแบบทึบ มุงหลังคาด้วยกระเบื้องแบบโบราณ สันปูนกลางหลังคาแบบเรียบ โครงสร้างหลังคาแบบชวโนโตว ช่องแสงเหนือประตูภายในอาคารตกแต่งด้วยลายฉลุหม้อ เถา ที่เป็นศิลปะร่วมสมัยทางตอนใต้ของไทย ที่มีอิทธิพลมาจากอิสลาม มลายู ซึ่งอาจมีการผสมผสานระหว่างศิลปะทางฝรั่งเศสเข้ารวมกัน ประตูภายในอาคารเป็นประตูบานเปิดคู่ ตีเกล็ดทางนอนทำจากไม้สักทอง และซุ้มประตูโค้ง โครงสร้างคอนกรีตฉาบเรียบ หน้าต่างบานเปิดคู่ทำจากไม้สักทองและติดลูกกรงเหล็กเปลวแนวตั้ง ซึ่งวัสดุที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้เป็นหลัก ได้แก่ ไม้สักทอง อิฐ ปูนดำ และกระเบื้อง ตกแต่งอาคารด้วยสีโทนเย็นและเรียบง่ายส่วนใหญ่ เป็นโทนสีขาวครีมที่มาจากทาสีผนังด้วยปูนดำ โทนสีฟ้าอ่อน สีเขียวอ่อนและสีเขียวเข้ม ภายในอาคารมี ลานโล่งกลางบ้าน และบ่อน้ำตามรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านจีนโบราณ

ความคิดเห็นจากเจ้าของสถานที่ ผู้เช่า และผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปได้ว่า 1) เจ้าของสถานที่มีความคุ้นเคยกับสถานที่เป็นเวลานาน จึงไม่มีความคิดเห็นที่สถาปัตยกรรมจีนของอาคารนั้นโดดเด่นอย่างไร แต่มีความรู้สึกที่จะรักษาอาคารไว้ให้นานที่สุด 2) ผู้เช่าที่ประกอบอาชีพสถาปนิก มีความคิดเห็นเห็นว่าหลังคา นั้นเป็นส่วนที่น่าสนใจที่สุดเนื่องจากหาชมได้ยาก 3) ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่ามีหลังคาที่น่าสนใจมากที่สุด เนื่องจากเป็นเอกลักษณ์ของรูปแบบบ้านจีนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและการใช้สอยภายในอาคาร รองลงมา คือ ลวดลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิคการก่อสร้างและความสามารถของช่างฝีมือในสมัยโบราณ

2) คุณค่าความสำคัญของบ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา สรรวจลักษณะทางกายภาพ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณค่าของบ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล พบว่ามีคุณค่า 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณค่าด้านสุนทรียภาพ 2) คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม 3) คุณค่าด้านศิลปะ 4) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ 5) คุณค่าด้านวิชาการ 6) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย 7) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ

3) ปัญหาที่กระทบต่อบ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

บ้านโขวเฮงไถ่พบปัญหาที่กระทบต่ออาคาร 3 ประเด็น คือ 1) ปัญหาน้ำท่วม โดยเกิดจากน้ำเอ่อล้นตลิ่งจากริมแม่น้ำเจ้าพระยา 2) ปัญหาความชื้นจากฝนและความร้อนจากแดดส่งผลให้รูปปั้นปูนดำและผนังอาคารสีกร่อน หลุดลอก และทรุดโทรม 3) ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างที่ได้รับผลกระทบจากการตอกเสาเข็มเพื่อสร้างเขื่อนในบริเวณใกล้เคียง

บ้านเหลียวแลพบปัญหาที่กระทบต่ออาคาร 2 ประเด็น คือ 1) ปัญหาน้ำท่วม นั้นเกิดขึ้น 2 รูปแบบ คือ เกิดจากเวลาฝนตกหนัก ทำให้น้ำขัง เนื่องจากระดับบ้านอยู่ต่ำกว่าระดับถนน และระดับน้ำใต้ดินที่ผุดขึ้นมาตามธรรมชาติ 2) ปัญหาความชื้นจากฝนและความร้อนจากแดดส่งผลให้ผนังอาคารส่วนใหญ่สีกร่อน หลุดลอก และทรุดโทรม

4) แนวทางการอนุรักษ์บ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

เจ้าของบ้านโขวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแลมีอุปสรรคในการอนุรักษ์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีน คือ 1) ไม่สามารถหาช่างฝีมือที่มีความสามารถได้ 2) ไม่สามารถหากระเบื้องหลังคาที่เป็นวัสดุเดิมได้ และไม้สักทองที่เป็นวัสดุหลักนั้นหายาก มีราคาสูง

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ ได้แก่ 1) ควรเสริมโครงสร้างให้รากฐานแข็งแรงก่อนที่จะรักษาส่วนอื่น ๆ 2) สร้างโมเดลจำลองหรือบันทึกภาพถ่าย และรายละเอียดความเป็นอยู่ภายในอาคาร 3) บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์และความเป็นมาของอาคารซึ่งเป็นพื้นฐานของการอนุรักษ์

5) การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงของบ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

การซ่อมแซมบูรณะปรับปรุงภายในบ้านโขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1) การซ่อมแซมบูรณะอาคาร 2) การต่อเติมอาคารเพื่อการใช้งาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การซ่อมแซมบ้านโหวเฮงไถ่นั้นส่วนใหญ่เป็นการซ่อมแซมในส่วนที่มีสภาพทรุดโทรม ได้แก่ สระน้ำ กลางบ้าน รอยรั่วหลังคา ทาสีในบริเวณที่ทรุดโทรม ติดตั้งอุปกรณ์การใช้งานสำหรับการใช้งานส่วนตัว ได้แก่ งานดาวเทียมสัญญาณโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เครื่องปรับอากาศ พัดลมตั้งพื้น ห้องกระจก และการต่อเติมส่วนอื่น ๆ ได้แก่ เหล็กโค้งค้ำหลังคา ระบบไฟฟ้า และระบบท่อระบายน้ำ

การซ่อมแซมภายในบ้านเหลียวแลนั้นมีเพียงซ่อมแซมวงกบหน้าต่าง โดยเปลี่ยนเป็นชิ้นใหม่ ใช้วัสดุเดิมคือไม้สักทอง ติดตั้งอุปกรณ์การใช้งานสำหรับกิจการร้านค้ากาแฟ ได้แก่ ประตูกระจก เครื่องปรับอากาศ พัดลม และเครื่องเสียงแบบตั้งพื้น และต่อเติมส่วนอื่น ๆ ได้แก่ เคา์เตอร์ ระบบไฟฟ้า ระบบท่อระบายน้ำ และสุขภัณฑ์ห้องน้ำ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 2) ด้านปัญหาที่กระทบต่อบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 3) ด้านการอนุรักษ์บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 4) ด้านการซ่อมแซมบูรณะอาคาร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

สถาบันอาศรมศิลป์ (2558) ได้เสนอแนวทางการรักษารูปทรงประกอบเชิงกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ และทดแทนด้วยวัสดุใกล้เคียงเดิม ได้แก่ 1) กระเบื้องกบกล้วยแบบจีน 2) ปูนดำ 3) ประตูไม้เนื้อแข็งแบบบานเปิด 4) หน้าต่างวงกบไม้ ติดลูกกรงเหล็กเพลาหรือเหล็กดัด 5) โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก วัสดุหลักคืออิฐและปูน 6) หน้าต่างไม้ลูกฟักกระจกหรือบานเกล็ดไม้ 7) ลายปูนปั้นที่หน้าจั่ว ผังดาวฟ้า และช่องลม ผู้วิจัยจึงนำแนวทางของสถาบันอาศรมศิลป์ (2558) มาเป็นแนวทางการสำรวจลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล โดยพบลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ช่องแสงลวดลายเรขาคณิตและพีชพรรณมงคลของจีน 2) ลวดลายรูปปั้นนูนต่ำบนผนังอาคารและปูนปั้นบนหลังคา 3) โทนมัสตั้งเดิมของอาคาร 4) การวางผังอาคารแบบสามเรือน-ล้อม-ลานตามผังบ้านจีนโบราณ โดยบันทึกข้อมูลแบบเรียงลำดับตามส่วนที่พบ การวิจัยนี้จึงได้ต่อยอดองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมเงินจากโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่องของสถาบันอาศรมศิลป์ (2558)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า บ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นควรค่าแก่การอนุรักษ์ เนื่องจากเป็นอาคารสถาปัตยกรรมเงินเก่าแก่ที่แสดงถึงมรดกวัฒนธรรม ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในประเทศไทย และยังเป็นอาคารเก่าที่ปรับปรุงเป็นร้านค้ากาแฟเพื่อหารายได้ ทำให้มีนักท่องเที่ยวที่รู้จักชุมชนตลาดน้อยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2: การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ของโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง (สถาบันอาศรมศิลป์. 2558) ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “การฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง ให้เป็นย่านที่ดำรงความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้าในระดับเมืองอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาในอนาคตรวมถึงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำเจ้าพระยาให้กลับมาเป็นหน้าบ้านที่ยังประโยชน์แก่สาธารณะดังเช่นอดีต”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ด้านปัญหาที่กระทบต่อบ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการสังเกตและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลอาคารกรณีศึกษา พบว่า ผลกระทบต่อบ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลที่พบบ่อยที่สุดคือผลกระทบจากน้ำท่วมซึ่งเคยได้รับผลกระทบหนักที่สุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 ที่ส่งผลให้ภายในอาคารเกิดความเสียหาย ในปัจจุบันยังคงได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมในฤดูฝน ในส่วนของผลกระทบจากฝนและแสงแดดที่กระทบต่ออาคารเป็นเวลานาน ส่งผลให้อุปกรณ์ประกอบของอาคารหลายส่วนเกิดสีหลุดลอก สีกร่อน ทรุดโทรม เกิดเชื้อราบนผนังที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยและผู้เข้าชม และรากฐานบางส่วนของอาคารเกิดการทรุดตัว ที่เป็นผลกระทบจากการตอกเสาเข็มเพื่อการสร้างเชื่อมในพื้นที่ใกล้เคียงกับอาคาร โดยเจ้าของและผู้เช่าสถานที่ไม่มีแนวทางการป้องกันปัญหาที่เกิดจากความชื้นซึ่งขัดแย้งกับแนวทางการซ่อมแซมอนุรักษ์อาคารโบราณสถาน (สมชาติ จึงสิริอารักษ์. 2560) เนื่องจากความชื้นที่เกิดขึ้นกับโครงสร้างของอาคารนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้อิฐ ผนัง และไม้ของอาคารนั้นเสื่อมสภาพ (สุริยันต์ จันทร์สว่าง. 2564) ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่า ในอาคารเก่าที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มนั้น ด้านสาธารณสุขนั้นสำคัญ ควรทำความสะอาดและปรับปรุงผนังอาคาร โดยศึกษาเรื่องสีที่มีคุณสมบัติป้องกันความชื้น และในบางส่วนอาจต้องนำออกและเปลี่ยนเป็นวัสดุที่ใกล้เคียงเดิมมากที่สุด โดยเก็บชิ้นส่วนเดิมเอาไว้

3) ด้านการอนุรักษ์บ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เจ้าของและผู้เช่าสถานที่ พบว่า เจ้าของบ้านโฆวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแลอยากรักษาให้เหมือนเดิมมากที่สุดแต่ไม่มีแนวทางการอนุรักษ์และแนวทางการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคาร เนื่องจากไม่สามารถหาช่างฝีมือที่มีความสามารถในการซ่อมแซมได้ วัสดุเดิมนั้นหายได้ยากและมีราคาสูง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าในการอนุรักษ์สามารถทำวิธีการอื่น ๆ ได้ เช่น อาจนำเทคนิคการก่อสร้างหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผสมผสานเข้ากับสถาปัตยกรรมเก่าเพื่อให้มีรูปแบบดั้งเดิม ความรู้สึกเดิม แต่เสริมให้สวยงาม แข็งแรง และเพื่อไม่ให้ส่วนต่าง ๆ นั้นทรุดโทรมมากขึ้น

4) ด้านการซ่อมแซมบูรณะอาคาร

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เจ้าของและผู้เช่าสถานที่ พบว่า บ้านโฆวเฮงไถ่ยังคงเป็นโครงสร้างเดิม แต่ได้ซ่อมแซมบูรณะองค์ประกอบของอาคารหลายส่วน และพบร่องรอยการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อการใช้งานของเจ้าของบ้าน แต่ในบางจุดที่มีการซ่อมแซมแล้วนั้นไม่ได้ใช้วัสดุเดิม ในส่วนของบ้านเหลียวแลนั้นพบว่า บ้านเหลียวแลยังคงเป็นโครงสร้างเดิม มีการซ่อมแซมโดยใช้วัสดุเดิมแค่เพียงบางส่วนเนื่องจากบ้านได้ถูกปิดตายมาเป็นเวลานาน และพบการต่อเติมเพื่อการใช้งานในส่วนของบริการร้านกาแฟ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการอนุรักษ์ (สิทธิพร ภิรมย์รัตน์. 2547) ข้อที่ 3 ว่า นอกจากวิธีการทางกฎหมายและวิธีการทางเศรษฐกิจแล้วนั้น มาตรการอื่น ๆ ที่สามารถอนุรักษ์ได้ คือ การปรับปรุงอาคารเดิมเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ และมีผลตอบแทนเป็นรายได้ และการใช้งานอาคารโบราณสถานเป็นการป้องกันความทรุดโทรมที่ดีที่สุด เพราะนำมาซึ่งการดูแลรักษา (สุธี บัวเล็ก. 2551)

จากปัญหาการทรุดตัวของบ้านโฆวเฮงไถ่ที่ยังไม่ได้รับการซ่อมแซมในปัจจุบัน การปล่อยทิ้งไว้ให้มีสภาพที่ทรุดโทรม ผุพังเป็นเวลานาน ส่งผลให้อาคารด้านบนบริเวณที่ทรุดตัวนั้นถล่มเสียหาย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร คณะกรรมการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรม สำนักผังเมือง หรือบุคลากรภายในบ้านโชวเฮงไถ่ ควรดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุงฐานรากให้แข็งแรง ก่อนที่จะได้รับความเสียหายมากขึ้นในอนาคต (ภาพที่ 5.1)

ภาพที่ 5.1 ภาพจากเหตุการณ์บ้านโชวเฮงไถ่ถล่ม เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565 (คมชัดลึกออนไลน์. 2565. อาคารจีนอายุ 260 ปี โชว เฮง ไถ่ จุดเข็คอินสุดฮิปตลาดน้อยทรุดตัวโชคดีไร้เจ็บ. [Online]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.komchadluek.net/news/520770>.)

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และคงรูปแบบสถาปัตยกรรมจีน 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการบำรุงรักษาบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล 3) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และคงรูปแบบสถาปัตยกรรมจีน

1) คงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมภายในแบบดั้งเดิม โดยรักษารายละเอียดประกอบที่เป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนโบราณไว้ ได้แก่ หลังคากระเบื้องจีน ช่องแสงลวดลายเรขาคณิตและพิชพรรณมงคลของจีน บานประตูพับแบบเรียบและตีเกล็ดทางนอน บานหน้าต่างตีเกล็ดทางนอน ลวดลายปูนปั้น และโชนสีดั้งเดิมของอาคาร โดยเลือกใช้วัสดุเดิมหรือใกล้เคียงวัสดุเดิมมากที่สุด เพื่อให้รูปแบบไม่แตกต่างไปจากเดิม หน่วยงานราชการ เช่น กรมศิลปากร คณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรม สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร หรือสมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์ ควรสนับสนุนงบประมาณและจัดหาช่างฝีมือในการอนุรักษ์ซ่อมแซมบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลในชุมชนตลาดน้อย เพื่อรักษาสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าไว้ เนื่องจากอาคารนั้นมีคุณค่าในด้านเอกลักษณ์ ด้านสุนทรียภาพ และด้านสถาปัตยกรรม เป็นอาคารสถาปัตยกรรมจีนหลังแรก ๆ ที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่แสดงให้เห็นถึงความงามของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปะและสถาปัตยกรรมจีนโบราณที่หายากและยังเป็นอาคารเก่าแก่ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของชุมชนตลาดน้อย

2) บันทึกผังอาคารโดยระบุการใช้สอยของแต่ละพื้นที่ภายในอาคาร เพื่อบันทึกเป็นหลักฐานของการใช้สอยพื้นที่และวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

3) จัดทำแบบจำลองตามรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิมของอาคาร ทั้งในรูปแบบโมเดลจำลองและในรูปแบบดิจิทัล ได้แก่ รายละเอียดของแบบก่อสร้าง และโมเดลจำลองสามมิติ เนื่องจากบางส่วนเริ่มมีความทรุดโทรมและเสียหายโดยที่ไม่สามารถหาช่างฝีมือที่จะซ่อมแซมได้ ซึ่งอาจจะทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปได้ในอนาคต เพื่อบันทึกรายละเอียดทางรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

5.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบำรุงรักษาบ้านโหวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

1) ป้องกันปัญหาความชื้นจากน้ำท่วม เมื่อได้รับผลกระทบน้ำท่วมจากฝนตกหรือน้ำที่ล้นจากตลิ่งและไหลมาตามถนน ควรใช้ถุงทราย แผ่นไม้ หรือไม้หมอนเพื่อเปลี่ยนทิศทางน้ำ ระดับความสูงที่เหมาะสมจะทำให้การไหลของน้ำอ้อมออกไปแทนที่จะไหลเข้าไปในพื้นที่อาคาร และป้องกันกำแพงอาคารแบบชั่วคราว โดยใช้แผ่นพลาสติกหรือวัสดุที่สามารถกั้นน้ำได้วางไว้ด้านข้างกำแพงและปกคลุมขอบล่างด้วยดินเพื่อป้องกันความชื้น เชื้อราที่เกิดขึ้น และการผุพังที่จะเกิดขึ้นกับผนังอาคารและไม้ (ศูนย์ความเป็นเลิศทางด้านจัดการภัยพิบัติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563) หน่วยงานราชการ เช่น กรมศิลปากร คณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรม สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร หรือสมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์ ควรเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนการแก้ปัญหาความชื้นจากน้ำท่วมให้แก่เจ้าของสถานที่ในชุมชนตลาดน้อย

2) ควบคุมความชื้นของน้ำในระดับใต้ดิน ใช้วิธีการ Air Drain and Dry Areas ด้วยการขุดทำรางระบายอากาศ หล่อคอนกรีตเสริมเหล็กปูรางระบายน้ำ วางท่อระบายน้ำ เจาะรูเพื่อเป็นทางน้ำไหลเข้าและปิดกั้นผนังด้วยหินกรวด (สุรียนต์ จันทร์สว่าง, 2564)

3) ปรับปรุงผนังภายในอาคารที่ทรุดโทรม ทำความสะอาดบริเวณที่สีกร่อน และซ่อมแซมใหม่ตามรูปแบบดั้งเดิมโดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติป้องกันความชื้น ได้แก่ นํ้ายากำจัดและป้องกันเชื้อรา นํ้ายาป้องกันความชื้น สีรองพื้นและสีทาผนังที่ทนทานต่อความชื้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ

1) จัดทำป้ายข้อมูลในอาคารสถาปัตยกรรมจีนเก่าแก่ภายในชุมชนตลาดน้อย เพื่อเป็นการบอกเล่าประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ความเป็นมาของสถานที่ คุณค่าความสำคัญ การอพยพตั้งถิ่นฐานของชาวจีนโพ้นทะเล และการประยุกต์ใช้สถาปัตยกรรมจีนในประเทศไทย

2) หน่วยงานราชการ เช่น กรมศิลปากร คณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรม สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร หรือสมาคมสถาปนิกในพระบรมราชูปถัมภ์ อาจตั้งมูลนิธิภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และเป็นศูนย์กลางการให้ความรู้แก่เจ้าของสถานที่ ผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจ เกี่ยวกับการดูแลรักษาและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และจัดทำเว็บไซต์หรือแฟนเพจเฟซบุ๊กเพื่อประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมจีนในชุมชนตลาดน้อย

5.3.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำกัดเพียงอาคารสถาปัตยกรรมจีนภายในชุมชนตลาดน้อยเพียง 2 แห่งเท่านั้น ซึ่งภายในชุมชนตลาดน้อยยังมีอาคารสถาปัตยกรรมจีนอีกหลายอาคาร เช่น ศาลเจ้าฮกเกี้ยน โจซือกงที่อยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ศาลเจ้าฮ้วนหว่องกง ศาลเจ้าไต้ฮั่ว บ้านไท่จวนเองก็หรือฮองเซียงกงที่เปิดให้บริการเป็นร้านค้าแพภายในใต้อาคารสถาปัตยกรรมเก่า เป็นต้น จึงควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในและปัญหาที่กระทบต่ออาคาร เพื่อนำผลที่ได้มาเสนอแนวทางการบำรุงรักษาอาคารต่อไป

2) ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะเจ้าของสถานที่ ผู้เช่าสถานที่ และผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ซึ่งภายในชุมชนตลาดน้อยยังมีผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน จึงควรเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ รวมถึงผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดน้อย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากความรู้สึก ความคิดเห็นจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวต่างชาติ และบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริง

บรรณานุกรม

- กมลนาถ เตชะพุทธพงศ์. 2565. **บ้านเหลียวแล**. [Online].
 เข้าถึงได้จาก : https://www.facebook.com/groups/221420775471534/?multi_permalink=1054645285482408&ref=share.
- กรมศิลปากร. 2528. **การอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528**. [Online].
 เข้าถึงได้จาก : <https://www.finearts.go.th/inburimuseum/view/12117-การอนุรักษ์โบราณสถาน-พ-ศ-2528>.
- กูเกิ้ลแมพ. 2565. **เขตชุมชนตลาดน้อย**. [Online].
 เข้าถึงได้จาก : <https://goo.gl/maps/1Zf41PcvxXkih2Db6>.
- เขมิกา อมรกิจวนิชย์. 2563. “**การอนุรักษ์ปรับปรุงอาคารเก่ารูปแบบจีนอายุ 200 ปี กรณีศึกษา: บ้านจันทน์ทั้ง่วนอะ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร**.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมเขตร้อน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- คมชัดลึกออนไลน์. 2565. **อาคารจีนอายุ 260 ปี โขว เสง ไถ่ จุดเช็คอินสุดฮิปตลาดน้อยทรุดตัว โชคดีไร้เจ็บ**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.komchadluek.net/news/520770>.
- ชเนนทร์ มั่นคง. (2555). การปรับเปลี่ยนคตินิยมในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม. **วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมไทย**. 8. 130-132.
- ไชโย มะลิผล. (2542). “**มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม**.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติมา ธรรมบำรุง. 2560. **บ้านโหวเฮงไถ่**. [Online].
 เข้าถึงได้จาก : https://oer.learn.in.th/search_detail/result/80035.
- ดลณัส ศรีสิงห์. 2562. “**อิทธิพลศิลปะจีนในสถาปัตยกรรมสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) : กรณีศึกษาวัดราชโอรสาราม วัดกัลยาณมิตร และวัดเทพธิดาราม**.” บทความวิจัยรายวิชาการศึกษาศึกษาเอกเทศ ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดีฟายน์ คอนซัลแตนท์. 2560. **แนวทางพิจารณาสาเหตุเบื้องต้น การทรุดตัวของอาคาร**. [Online].
 เข้าถึงได้จาก : http://www.dfineconsultant.com/blog/แนวทางพิจารณาสาเหตุเบื้องต้น_การทรุดตัวของอาคาร-blog.aspx.
- ธนวรรณ พยัคฆ์ทัศน์. 2560. “**แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพส่วนจัดแสดงวัตถุและภาพถ่ายในพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 จังหวัดกาญจนบุรี**.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธีรพันธ์ ลีลาวรรณสุข. 2561. Dive me home. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://readthecloud.co/replace-9/>.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2543. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซ็ทการพิมพ์.
- นิภาพร รัชตพัฒนากุล. 2546. วิธี “ตลาดน้อย” ยุคตั้งต้นชุมชน “จีน” กับความเฟื่องฟูที่ถูกผนวกรวม
กับย่านสำเพ็ง. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.silpa-mag.com/history/article_12832.
- บ้านศิลปเอเชียปูนปั้น. 2562. มารู้อีกส่วนผสมปูนตำโบราณ. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/194557444038590/posts/1159347244226267/>.
- ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. 2540. การพัฒนาในเขตเมืองเก่า. เมืองโบราณ. 40(3), 62-70.
- ปิ่นรัชฎ์ กาญจนจันฐิติ และคณะ. 2542. การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน.
กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยัญชิวา เสนาคำ. 2560. “แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในร้านค้าเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์
ทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร: กรณีศึกษา ร้านหมมริมน้ำ.” วิทยานิพนธ์
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2546. วิถีจีน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด.
- พิเชฐ ธิดา. 2560. “การศึกษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของที่พักอาศัยชาวจีนโพ้นทะเล ในเขตสัม
พันธวงศ์และเขตคลองสานกรุงเทพมหานคร เพื่อการอนุรักษ์.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม กลุ่มวิชาอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ภาควิชา
ศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร. 2546. นายแม่ ตำนานหญิงจีนสยาม. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- พีรศรี โปวาทอง. 2548. ช่างฝรั่งในกรุงสยาม 2: ต้นแผ่นดินพระพุทเจ้าหลวง. กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง. 2561. โลกหมุนเร็ว. [Online].
เข้าถึงได้จาก : https://www.matichonweekly.com/column/article_119949
- ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. 2555. การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เรือนไทย. 2554. **ว่าด้วยหลังคาจีน**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=4771.0>.
- ภักดิ์สรดา ยศฐา. (2557). **กุลีเซียงกง ผู้ต่อลมหายใจตลาดน้อย**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://www.sarakadee.com/2014/09/11/siangkong/>.
- โลจน์ นันทิวชิรินทร์. 2565. **ฮงเซียงกง**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://readthecloud.co/hong-siang-kong/>.
- วรรณัย พงศชลากร. 2554. **หลังคาเรือนเครื่องไม้ กระเบื้องชิงชางย ศิลปะแลลวดลาย ที่หายไปจากปราสาทหิน**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://oknation.nationtv.tv/blog/voranai/2011/12/19/entry-2/comment>.
- วสุ โปษะนันท์. 2560. **ทำอย่างไรให้ Built to Last**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://library.tcdc.or.th/record/view/a00044804>.
- วารุณี หวัง. 2557. **ประวัติศาสตร์และแนวคิดสถาปัตยกรรมจีน**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิกิพีเดีย. 2563. **บ้านโซวเฮงไถ่**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/บ้านโซวเฮงไถ่>.
- วิกิพีเดีย. 2564. **แขวงตลาดน้อย**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/แขวงตลาดน้อย>.
- วิกิพีเดีย. 2565. **ร้านกาแฟ**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/ร้านกาแฟ>.
- วิกิพีเดีย. 2565. **สถาปัตยกรรมจีน ประวัติศาสตร์และคุณสมบัติ**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : https://hmong.in.th/wiki/Chinese_architecture#google_vignette.
- แหวววิเชียร อภิชิตวรพันธ์. 2551. **การศึกษาอิทธิพลชาวจีนที่มีต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมในDDDD กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 7(1).**
- ศิริชัย พงษ์สุชาติ. 2561. **“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโครงการปรับปรุงอาคารอนุรักษ์ที่มีลักษณะการใช้งานอาคารแตกต่างกัน : กรณีศึกษา 3 โครงการ.”** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการโครงการก่อสร้าง ภาควิชาเทคนิคสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันอาศรมศิลป์. 2558. **แนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ฟูบริเวณตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง. สำนักผังเมือง. กรุงเทพมหานคร.**
- สมชาติ จิงสิริอารักษ์. 2565. **ประวัติ แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติในการอนุรักษ์โบราณสถาน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมาคมอิโคสโมไทย. 2554. **กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม**.
[Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.icomosthai.org/THcharter/63546_Charter_updated.pdf.
- สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. 2564. **การสร้างบ้านตามหลักฮวงจุ้ย ต้องดูอะไรบ้าง**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : https://www.innnews.co.th/horoscope/news_30316/.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงวัฒนธรรม, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2549. **แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2542. **อนุรักษ์**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://dictionary.orst.go.th>.
- สิทธิพร ภิรมย์ริน. 2546. การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม : แนวคิดหลักการและผลการปฏิบัติ. **วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยสถาปัตยกรรม การออกแบบและสภาพแวดล้อม**. 20. : 45-60.
- สุธี บัวเล็ก. 2551. **“แนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้งาน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.”** วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุภัทรา โยธินสิริกุล. 2561. สิริมงคลจีนกับความเชื่อตามศาสตร์ฮวงจุ้ยของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราช. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 38(5). 124-128.
- สุรียนต์ จันทร์สว่าง. 2564. การอนุรักษ์และบูรณะอาคารโบราณสถาน: กรณีศึกษาอาคารพิสมัยพิมล สัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. **วารสาร Engineering Transactions: A Research Publication of Mahanakorn University of Technology**. 24(1). : 80-81.
- เทลิยวแลกรูป. 2565. **บ้านเทลิยวแลตลาดน้อย**. [Online].
เข้าถึงได้จาก : <https://th.realraregroup.com/taladnoi>.
- Arabica. 2022. **% Arabica Chengdu Wide And Narrow**. [Online].
Available: <https://arabica.coffee/en/location/arabica-chengdu-wide-and-narrow/>.
- Feilden, B. M. and Jokilehto, J. 1998. **Management guidelines for world cultural heritage sites**. Rome : ICCROM.
- Guxi, P. 2003. **Chinese Architectural History**. 5th Ed., Beijing : Chinese Architecture and industry publishing.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Huabcharoen, N. (2017). Creative Class and Gentrification: The Case of Old Bangkok Foreigner Communities, Charoenkrung and Talad Noi Neighbourhood. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 10(5). : 520.
- ICOMOS. 1964. **The Venice Charter 1964**. [Online]. Available : https://www.icomosthai.org/charters/venice_e.pdf.
- ICOMOS. 1999. **The Burra Charter 1999**. [Online]. Available: https://australia.icomos.org/wp-content/uploads/BURRA_CHARTER.pdf.
- Jinjiang China. 2015. **Roofs of ancient houses**. [Online]. Available : https://www.chinadaily.com.cn/m/fujian/jinjiang/2015-02/26/content_19660638.html.
- Krejcie, R.V. and Morgan, E.W. (1970). **Educational and Psychological Measurement**. New York: MCGraw Hill.
- Shan M., et. al. 2022. “Investigating the critical issues in the conservation of heritage building: The case of China.” **Journal of Building Engineering**. 51(1). : 1-4.
- Supatranon, P. (2000). **Feng Shui: harmony between human and environment**. Bangkok : Sangdao.
- Yi, C. 1992. **Shanxi ancient buildings decorative patterns**. Beijing: People’s Fine Arts Publishing House.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต

เวลาเริ่มสังเกต

เวลาจบการสังเกต

รวมระยะเวลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่

.....

2. สถานที่ตั้ง

.....

3. วัน/เวลาทำการ

4. อัตราค่าเช่าเข้าชม/ครั้ง

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย

5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

<p>.....</p> <p>.....</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รูปแบบหลังคา

.....
.....

7. โครงสร้างหลังคา

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ช่องแสง

.....
.....

9. ประตู่

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. หน้าต่าง

.....
.....

11. วัสดุ

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ลวดลาย

.....
.....

13. โพนสี

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

.....
.....

15. รายละเอียดอื่น ๆ

.....
.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโฆเฮงใต้

โดย นางสาวร่มฉัตร ทองทับ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง

วันที่ทำการสัมภาษณ์ สถานที่ในการสัมภาษณ์

เวลา รวมระยะเวลา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่

1. บ้านโฆเฮงใต้มีอายุกี่ปี
.....
.....
2. แนวคิดในการดำเนินกิจการคาเฟ่และโรงเรียนสอนดำน้ำภายใต้สถาปัตยกรรมเก่าแก่
.....
.....
3. บ้านโฆเฮงใต้เปิดให้บริการเป็นโรงเรียนสอนดำน้ำและคาเฟ่มาแล้วกี่ปี
.....
.....

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะเด่นของอาคาร

4. องค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารมีการต่อเติม ปรับเปลี่ยน หรือได้รับการบูรณะส่วนไหนเพิ่มหรือไม่
.....
.....
5. วัสดุที่ใช้เป็นหลักของอาคารคือวัสดุใดบ้าง
.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. โทนสีที่ใช้เป็นหลักของอาคาร

.....

.....

7. ท่านคิดนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมบ้านโซวเฮงไถ่เป็นจำนวนมากนั้นเพราะลักษณะของสถาปัตยกรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

8. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจคั้ประกอบใดของอาคารมากเป็นพิเศษ เพราะอะไร

.....

.....

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อลักษณะเด่นของอาคาร

9. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลให้ส่วนต่าง ๆ ของอาคารเกิดความชำรุดเสียหายหรือไม่

.....

.....

10. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลกระทบต่อในส่วใดที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายมากที่สุด

.....

.....

11. ท่านคิดว่าส่วใดของอาคารต้องได้รับการปรับปรุงในเร็ว ๆ นี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา

12. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมรูปปั้นนูนต่ำบนผนังที่เกิดความเสียหายอย่างไร

.....

.....

13. ท่านคิดว่าในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการจากโรงเรียนสอนดำน้ำและร้านกาแฟไปเป็นรูปแบบอื่นหรือไม่ อย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ เป็นต้น

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าบ้านเหลียวแล

โดย นางสาวร่มฉัตร ทองทับ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง

วันที่ทำการสัมภาษณ์ สถานที่ในการสัมภาษณ์

เวลา รวมระยะเวลา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่

1. ประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ ชื่อบ้านเหลียวแลใช่หรือไม่
.....
.....
2. ก่อนที่จะมาเป็น Patina Bangkok อาคารหลังนี้เคยเป็นสถานที่ใดมาก่อน เคยถูกปิดตายมาก่อนใช่หรือไม่
.....
.....
3. แนวคิดการเปิดคาเฟ่และแกลเลอรีภายใต้อาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่
.....
.....
4. บ้านเหลียวแลได้ถูกปรับมาเป็น Patina Bangkok แล้วประมาณกี่ปี
.....
.....
5. บ้านเหลียวแลเป็นอาคารอนุรักษ์หรือไม่
.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะเด่นของอาคาร

6. องค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารมีการต่อเติม ปรับเปลี่ยน หรือได้รับการบูรณะส่วนไหนเพิ่มหรือไม่

.....

7. องค์ประกอบใดของอาคารที่ยังเป็นลักษณะเดิม ไม่ได้รับการปรับเปลี่ยน เช่น บานหน้าต่าง บานประตู บันได เป็นต้น

.....

8. ท่านคิดว่าองค์ประกอบส่วนใดของอาคารเป็นลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีน เพราะอะไร ลวดลาย โทนสีที่ใช้ วัสดุที่ใช้ หน้าต่าง ประตู ช่องแสง หลังคา ลักษณะการวางแปลน

.....

9. วัสดุที่ใช้เป็นหลักของอาคารคือวัสดุใดบ้าง

.....

10. โทนสีที่ใช้เป็นหลักของอาคาร

.....

11. ท่านคตินักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากนั้นเพราะลักษณะของสถาปัตยกรรมหรือไม่อย่างไร

.....

12. ท่านคตินักท่องเที่ยวมีความสนใจองค์ประกอบใดของอาคารมากเป็นพิเศษ เพราะอะไร

.....

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อลักษณะเด่นของอาคาร

13. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลให้ส่วนต่าง ๆ ของอาคารเกิดความชำรุดเสียหายหรือไม่

.....

14. ท่านคิดว่าส่วนใดของอาคารต้องได้รับการปรับปรุงในเร็ว ๆ นี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. อาคารที่อยู่ด้านหลัง เป็นอาคารเดิมหรือไม่

.....

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา

16. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมผนังภายในอาคารที่เกิดความเสียหายอย่างไร

.....

17. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมองค์ประกอบภายในอาคารที่เกิดความเสียหายอย่างไร เช่น บานประตูไม้ หน้าต่าง เป็นต้น

.....

18. ท่านมีแนวทางการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากฝนหรือความชื้นอย่างไรบ้าง

.....

19. ท่านคิดว่าในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการจากร้านคาเฟ่ไปเป็นรูปแบบอื่นหรือไม่ อย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ เป็นต้น

.....

ภาคผนวก ง

แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต

เวลาเริ่มสังเกต

เวลาจบการสังเกต

รวมระยะเวลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่

.....

2. สถานที่ตั้ง

.....

3. วัน/เวลาทำการ

4. อัตราค่าเช่า/เข้าชม/ครั้ง

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมและลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน

5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

<p>.....</p> <p>.....</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รูปแบบหลังคา

<hr/> <hr/>

7. โครงสร้างหลังคา

<hr/> <hr/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ช่องแสง

9. ประตู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. หน้าต่าง

.....
.....

11. วัสดุ

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ลวดลาย

.....
.....

13. โทนสี

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

.....
.....

15. รายละเอียดอื่น ๆ

.....
.....

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเงินและแนวทางการอนุรักษ์
บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเงินโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล
ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร
สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ

วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มสัมภาษณ์.....เวลาจบการสัมภาษณ์.....รวมระยะเวลา.....

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

2. ประสบการณ์ ระยะเวลาในการทำงานด้านการอนุรักษ์.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3. ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน ท่านคิดว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโชวเฮงไถ่
และบ้านเหลียวแลส่วนใดมีความโดดเด่นหรือน่าสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....

4. ด้านการประเมินคุณค่าอาคาร ท่านคิดว่าบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีคุณค่าในด้านใดบ้าง

.....
.....

5. ด้านแนวทางการอนุรักษ์ ท่านคิดว่าแนวทางการอนุรักษ์บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นทำได้
อย่างไรบ้าง

.....
.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ด้านแนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลอย่างไรบ้าง

.....

.....

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาความชื้นที่ส่งผลให้เกิดเชื้อราภายในอาคาร ที่อาจจะกระทบต่อกิจการร้านค้าแพ

.....

.....

8. ด้านการซ่อมแซมปรับปรุง ท่านคิดว่าบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลควรมีแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้งานอย่างไรบ้าง

.....

.....

9. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เจ้าของบ้านโซวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

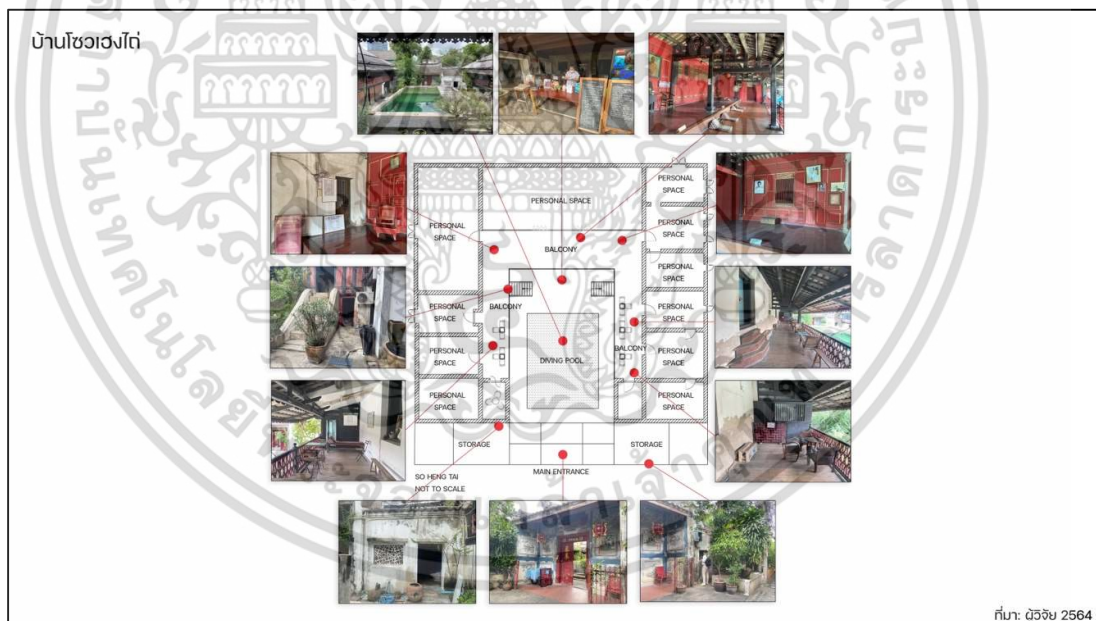
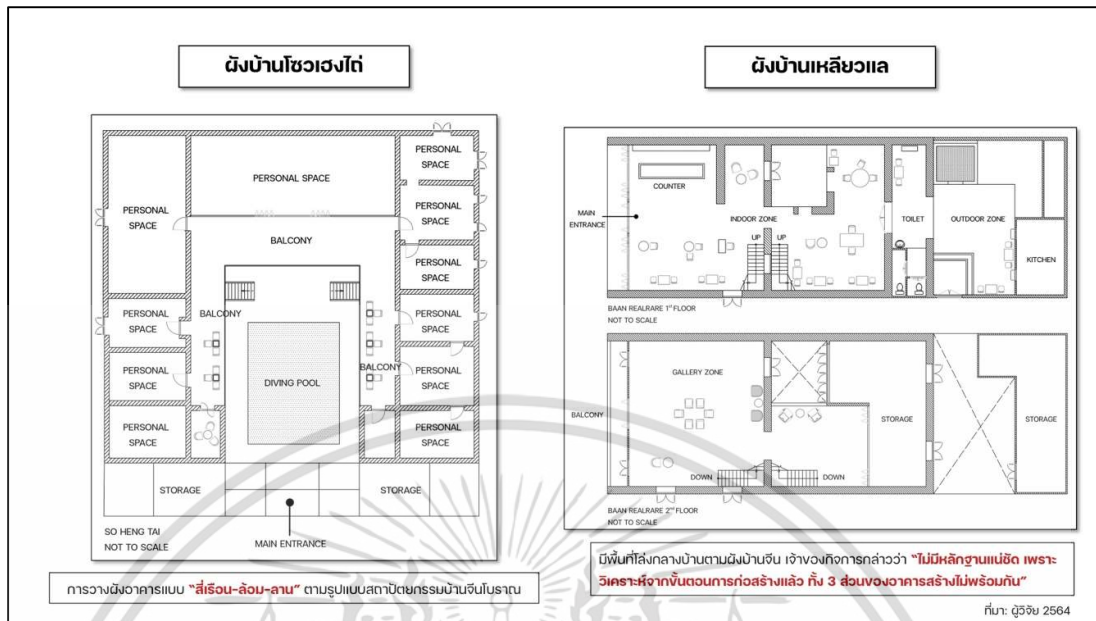
.....

.....

10. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในดำเนินงานวิจัยด้านการอนุรักษ์อาคารหรือไม่

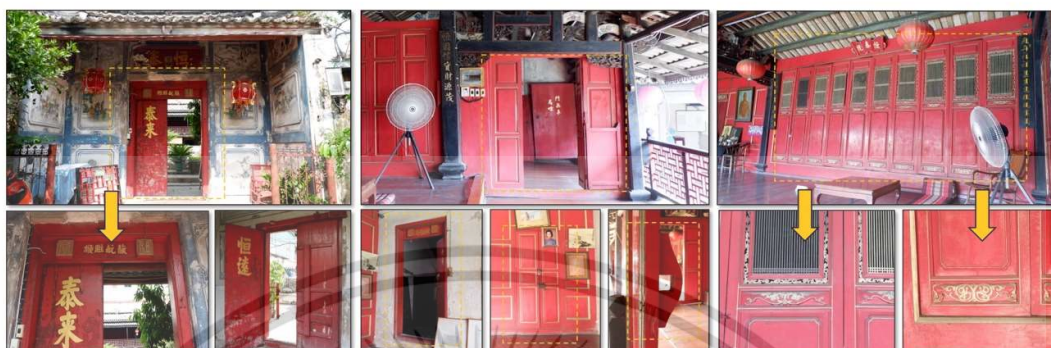
.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในบ้านโชวเฮงโต่

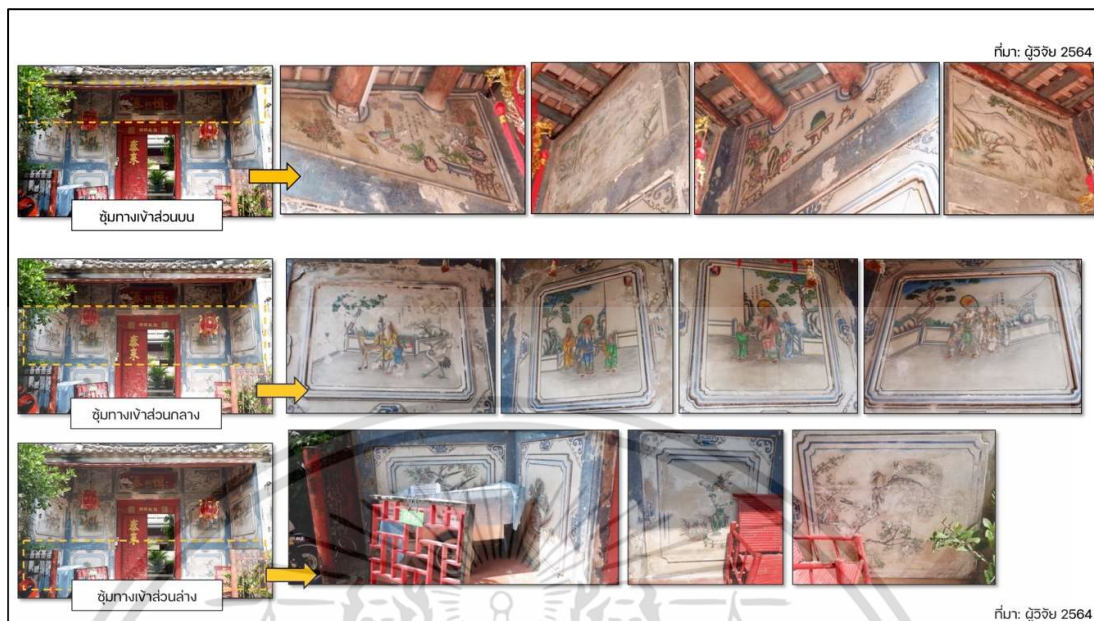
ที่มา: ผู้วิจัย 2564

ภายในบ้านโชวเฮงโต่

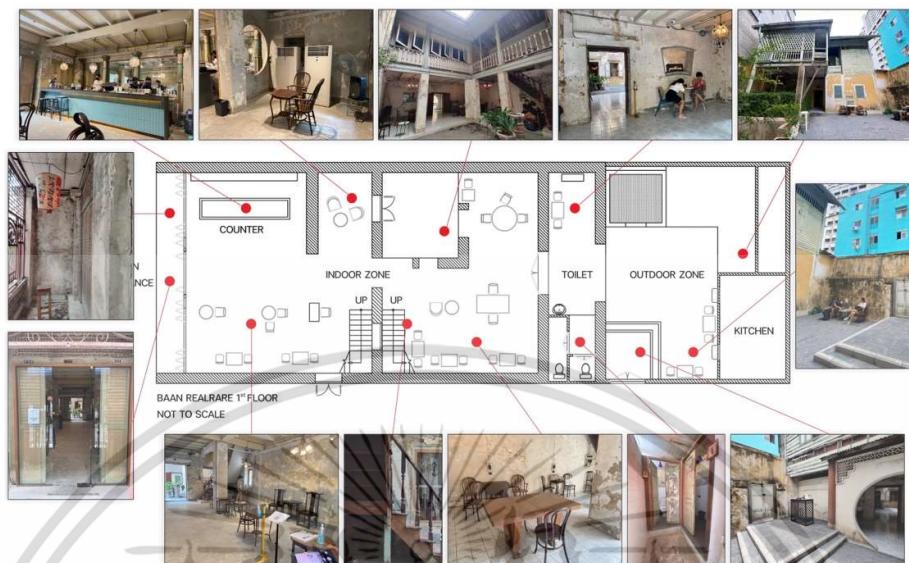
ที่มา: ผู้วิจัย 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านเหลียวแล ชั้น 1

ที่มา: ฐุวิจัย 2564

บ้านเหลียวแล ชั้น 2

ที่มา: ฐุวิจัย 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในบ้านเหลียวแล

ที่มา: ฐวิชัย 2564

แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

จากการสัมภาษณ์เจ้าของและผู้เข้าสถานที่ให้ความเห็นว่า อยากรักษาของชิ้นระกอบทางสถาปัตยกรรมจีนโบราณไว้ให้เหมือนเดิมมากที่สุด **แต่ไม่สามารถหาช่างฝีมือที่มีความสามารถได้** และ**ไม้สักทองที่เป็นวัสดุหลักก็หาได้ยากในปัจจุบันและมีราคาสูง** จึงเป็นอุปสรรคในการคงรูปแบบเดิมของสถาปัตยกรรม

เจ้าของบ้านโชวเฮงได้ให้ความเห็นว่า :

“บางห้องไม่มีใครใช้งานมันก็ทรุดโทรมไป ส่วนที่ทำได้ดีก็มีซ่อมสระ ซ่อมหลังคาอะไรพวกนี้ กาสี ตรงไหนทรุดเราก็เปลี่ยนจากไม้เป็นอย่างอื่นตามสภาพเพราะไม่รู้จะไปหาไม้จากไหน ไม้สักทองราคาต่อตารางเมตรตั้งเท่าไร่”

ที่มา: ฐวิชัย 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาที่กระทบต่ออาคาร

ปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาจากความชื้น และแสงแดด

ปัญหาการทรุดตัวของโครงสร้างอาคาร

ที่มา: ผู้วิจัย 2564

การซ่อมแซมบูรณะและการต่อเติมอาคาร

การซ่อมแซมบูรณะบ้านโชวองโต

เจ้าของบ้านโชวองโตให้ความเห็นว่า "อาคารเคยได้รับการซ่อมใหญ่เมื่อประมาณ 50 ปี ก่อน ในปัจจุบันเน้นอยู่อาศัยแบบอยู่ไปซ่อมไป" โดยส่วนที่ซ่อมแซมบ่อยที่สุดได้แก่ **สะพานกลางบ้าน หลังคาที่มีรอยรั่ว และทาสีในบริเวณที่มีสภาพทรุดโทรม**

การซ่อมแซมบูรณะบ้านเหลียวแล

ผู้เข้าบ้านเหลียวแลให้ความเห็นว่า "เป็นโครงสร้างเดิมทั้งหมด ซ่อมแซมแล้วทาสีใหม่ ใช้วัสดุเดิมคือไม้สัก"

ที่มา: ผู้วิจัย 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของชุมชนตลาดน้อย

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต ครั้งที่ 1: 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564, ครั้งที่ 2: 4 กันยายน พ.ศ. 2564

เวลาเริ่มสังเกต ครั้งที่ 1: 13:00 น. , ครั้งที่ 2: 12:30 น.

เวลาจบการสังเกต ครั้งที่ 1: 15:00 น. , ครั้งที่ 2: 15:30 น.

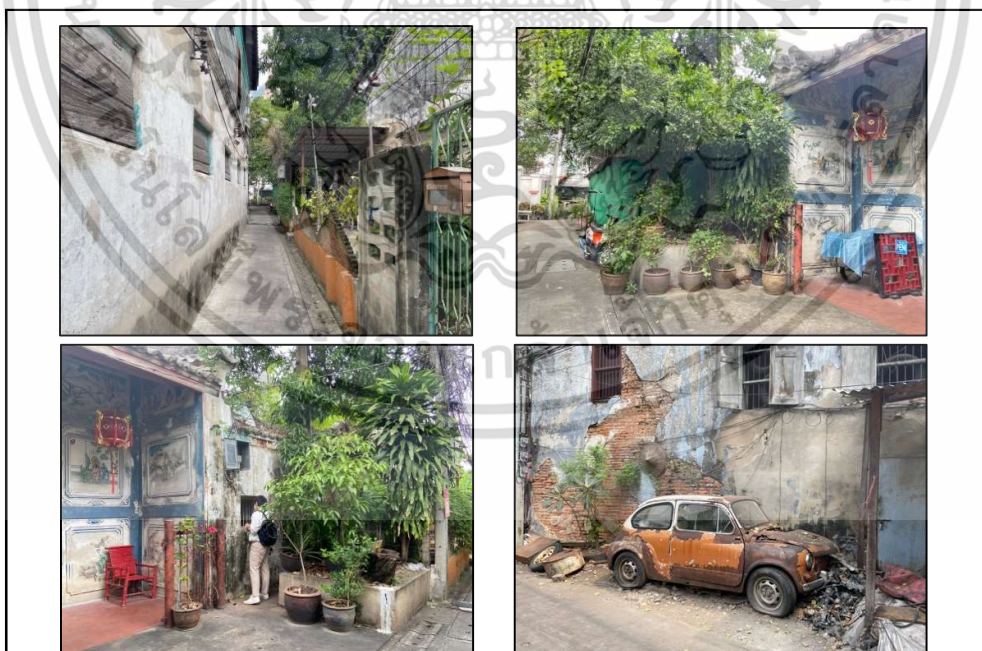
รวมระยะเวลา ครั้งที่ 1: 2 ชั่วโมง , ครั้งที่ 2: 3 ชั่วโมง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่ บ้านโชนเฮงใต้
2. สถานที่ตั้ง 282 ซอยวานิช 2 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100
3. วัน/เวลาทำการ วันอังคาร – วันอาทิตย์ เวลา 9:00 – 18:00 น. ปิดทำการวันจันทร์
4. อัตราค่าเช่า/ค่าเช่าชม/ครั้ง ผู้เข้าชมจำเป็นต้องซื้อเครื่องดื่ม 1 แก้ว/คน

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารสถาปัตยกรรมเงินของชุมชนตลาดน้อย

5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

บริเวณรอบนอกอาคารเป็นตรอกซอยขนาดเล็ก ยานพาหนะที่สามารถผ่านได้คือรถจักรยานยนต์เท่านั้น ชาวบ้านสัญจรไป-มาโดยใช้รถจักรยานยนต์และเดินเท้าเป็นหลัก ตั้งอยู่ใกล้กับศาลเจ้าฮ้อนห้วงกุงที่อยู่ติดหน้า ร้านบ้านริมน้ำ และจุดถ่ายรูปแลนด์มาร์ค

เอกสารนี้เป็นไฟล์ที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

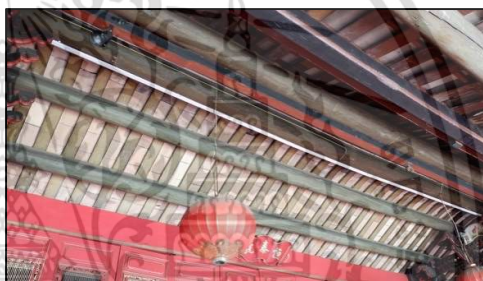
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รูปแบบหลังคา

- 1) ด้านบนหลังคาของซุ้มประตูทางเข้าบ้านมีปูนปั้นที่เป็นลวดลายพีชพรรณมงคองของจีน
- 2) หลังคากระเบื้องกาบกล้วย ชายหลังคาตกแต่งด้วยไม้ฉลุ

7. โครงสร้างหลังคา

โครงสร้างแบบชว่นโต่ว คือ ใช้ไม้ขนาดเล็ก มีความถี่มากกว่าแบบถายเหลียง และใช้เป็นโครงสร้างหลังช่วงห้องนอน ที่พักอาศัย ที่มีขนาดเล็ก

8. ช่องแสง

- 1) บริเวณพื้นที่เก็บของที่ติดกับซุ้มประตูทางเข้าบ้าน พบช่องแสงลวดลายเรขาคณิต เรียงต่อกันเป็นแพทเทิร์น ทำจากปูน ทาสีขาว
- 2) ระเบียงของอาคารทำจากไม้สักทองทาสีแดง โดยเป็นช่องแสงลวดลายเรขาคณิตเรียงต่อกันเป็นแพทเทิร์นตลอดทั้งแนว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ประตู

- 1) ซุ้มประตูทางเข้าบ้านทำด้วยปูน ตกแต่งด้วยรูปปั้นนูนต่ำบอกเล่าเรื่องราว พิษพรรณมัจคล และสัตว์มงคลของจีน บ้านประตูทั้ง 2 ด้านทำจากไม้สักทองทาสีแดง ตกแต่งด้วยการเขียน ตั้งหนังสือภาษาจีนสีทอง
- 2) ภายในอาคารพบบานประตูบานพับไม้สักทองทาสีแดง
- 3) หน้าห้องบูชาบรรพบุรุษพบประตูบานเฟี้ยมทำจากไม้สักทองทาสีแดง ตกแต่งด้วยลวดลาย แกะสลักพรรณไม้ทาสีทอง

10. หน้าต่าง

ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้เนื่องจากภายในเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล

11. วัสดุ

- 1) บนอาคารเป็นพื้นไม้สักทองทาสีน้ำตาล ระเบียงไม้สักทองทาสีแดงและดำ ประตูบานเฟี้ยม หน้าต่างและผนังเป็นไม้สักทองทาสีแดง ต้นเสาและโครงหลังคาเป็นไม้สักทองทาสีดำ สีแดง และสีเขียว
- 2) พื้นภายนอกอาคารเป็นพื้นหินแกรนิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ลวดลาย

1) ลวดลายบริเวณซุ้มประตูทางเข้าและภายในอาคารที่มีลักษณะโดดเด่น เป็นรูปปั้นนูนต่ำบนผนัง ลักษณะลวดลายเป็นการเล่าเรื่องราว มีคำบอกเล่าภาษาจีน และมีรูปพีชพรรณมงคล

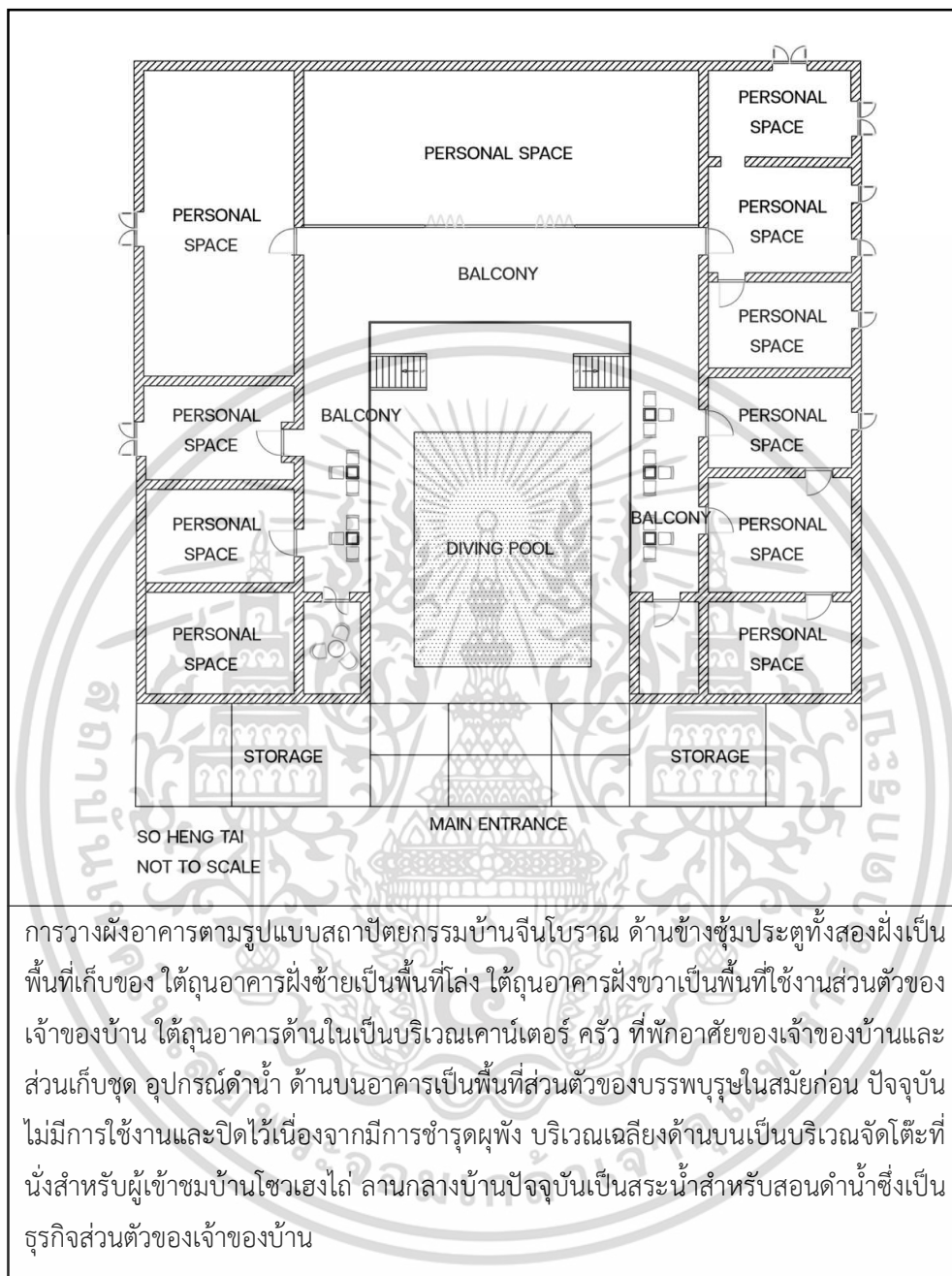
2) ผนังภายในอาคาร บริเวณใต้โครงหลังคาพบรูปปั้นนูนต่ำ ลวดลายสัตว์มงคลและพีชพรรณมงคล

13. โทนสี

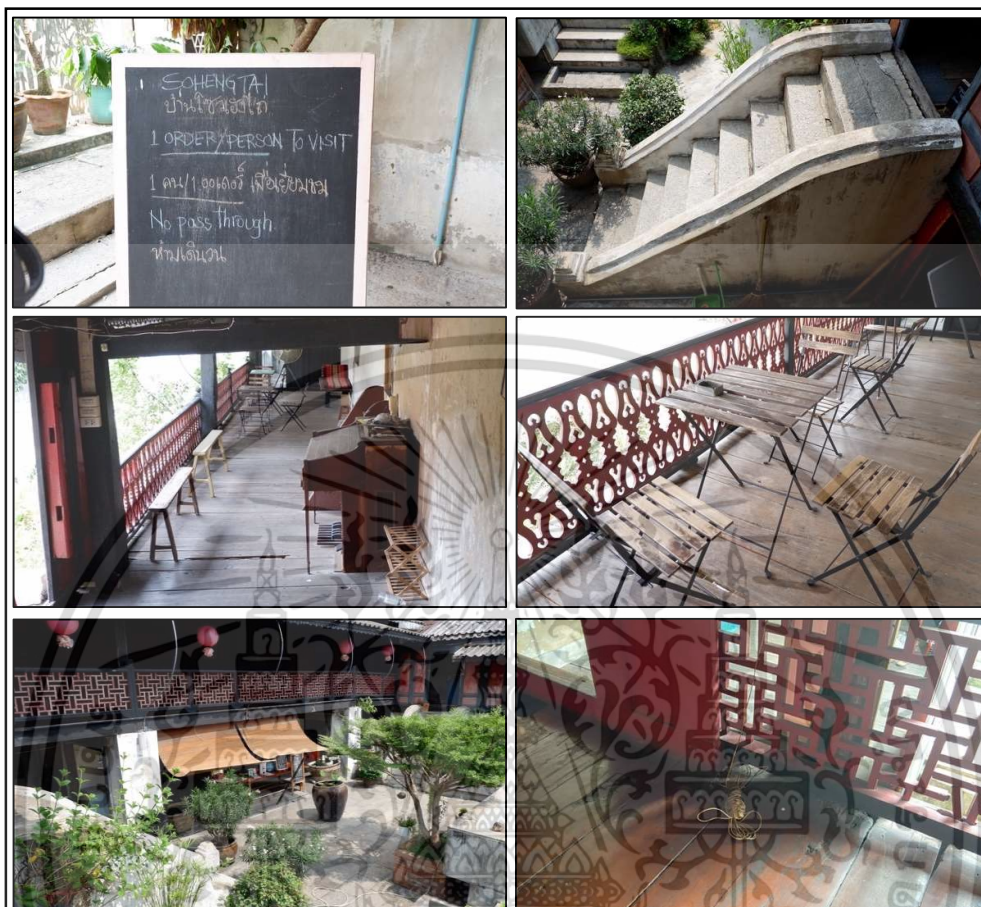
โทนสีหลักของอาคาร ได้แก่ สีดำและสีแดงทั้งภายนอกและภายในอาคาร

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

การวางผังอาคารตามรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านจีนโบราณ ด้านข้างซุ้มประตูทั้งสองฝั่งเป็นพื้นที่เก็บของ ใต้ถุนอาคารฝั่งซ้ายเป็นพื้นที่โล่ง ใต้ถุนอาคารฝั่งขวาเป็นพื้นที่ใช้งานส่วนตัวของเจ้าของบ้าน ใต้ถุนอาคารด้านในเป็นบริเวณเคาน์เตอร์ ครัว ที่พักอาศัยของเจ้าของบ้านและส่วนเก็บชุด อุปกรณ์ดำน้ำ ด้านบนอาคารเป็นพื้นที่ส่วนตัวของบรรพบุรุษในสมัยก่อน ปัจจุบันไม่มีการใช้งานและปิดไว้เนื่องจากมีการขำรดผูกพัน บริเวณเฉลียงด้านบนเป็นบริเวณจัดโต๊ะที่นั่งสำหรับผู้เข้าชมบ้านโชว์เองได้ ลานกลางบ้านปัจจุบันเป็นสระน้ำสำหรับสอนดำน้ำซึ่งเป็นธุรกิจส่วนตัวของเจ้าของบ้าน

15. รายละเอียดอื่น ๆ

- เมื่อเข้ามาด้านในบ้านโชวเฮงใต้จะพบกับป้ายกฎการเข้าชมบ้านโชวเฮงใต้ คือ บ้านโชวเฮงใต้ไม่มีค่าเข้าชมแต่ผู้เข้าชมจำเป็นต้องสั่ง 1 ออเดอร์/คนเพื่อเข้าเยี่ยมชม และจำเป็นต้องให้เกียรติสถานที่ เจ้าของบ้านโชวเฮงใต้ให้ข้อมูลว่า หากไม่ปฏิบัติตามกฎ ทางผู้ดูแลสามารถปฏิเสธการเข้าชมได้
- องค์กรที่พบเพิ่มคือบันไดก่อนขึ้นอาคารพักอาศัยของบ้านโชวเฮงใต้นั้นเป็นโครงสร้างอิฐ เนื่องจากเป็นบันไดที่ตั้งอยู่ด้านนอก
- เฟอร์นิเจอร์สำหรับผู้เข้าชมนั้นส่วนใหญ่เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ ที่มีรูปแบบสำหรับการใช้ภายนอกมากกว่าเฟอร์นิเจอร์ภายในอาคาร
- เคาน์เตอร์สำหรับสั่งออเดอร์และรับเครื่องดื่มเป็นเพียงโต๊ะยาว และม่านบังแดดเท่านั้น ทำให้กระทบกับแสงแดดโดยตรงในเวลากลางวัน
- เจ้าของบ้านโชวเฮงใต้ให้ข้อมูลว่า บางบริเวณภายในอาคารจะเห็นได้ว่ามีสายไฟและปลั๊กไฟม้วนเก็บไว้ เนื่องจากส่วนใหญ่จะใช้งานโดยดึงลงไปที่ยื่นล่าง แต่เมื่อฝนตกหรือมีน้ำท่วมจึงต้องม้วนเก็บขึ้นไว้ด้านบนเพื่อป้องกันภัยจากไฟรั่ว ไฟดูด หรือไฟช็อต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสังเกตลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต ครั้งที่ 1: 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564, ครั้งที่ 2: 4 กันยายน พ.ศ. 2564

เวลาเริ่มสังเกต ครั้งที่ 1: 13:00 น. , ครั้งที่ 2: 12:30 น.

เวลาจบการสังเกต ครั้งที่ 1: 15:00 น. , ครั้งที่ 2: 15:30 น.

รวมระยะเวลา ครั้งที่ 1: 2 ชั่วโมง , ครั้งที่ 2: 3 ชั่วโมง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่ บ้านเหลียวแล (Patina Bangkok)
2. สถานที่ตั้ง 965 ตรอกซอยวานิช 2 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100
3. วัน/เวลาทำการ วันจันทร์ – วันอาทิตย์ เวลา 9:00 – 17:00 น.
4. อัตราค่าเช่าเข้าชม/ครั้ง -

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารสถาปัตยกรรมจีนของชุมชนตลาดน้อย

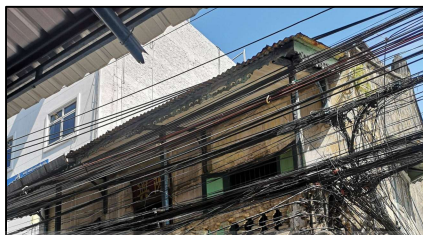
5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

บ้านเหลียวแล หรือ Patina Bangkok มีถนนตัดผ่านด้านหน้าของบ้าน ทำให้มีรถยนต์จักรยานยนต์ สัญจรผ่านตลอดทั้งวัน ตั้งอยู่ติดกับซอยแฟลตทรัพย์สิน ในซอยแฟลตทรัพย์สินสามารถผ่านได้แค่รถจักรยานยนต์และเดินเท้าเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยของชาวตลาดน้อย จึงค่อนข้างพลุกพล่านในเวลากลางวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รูปแบบหลังคา

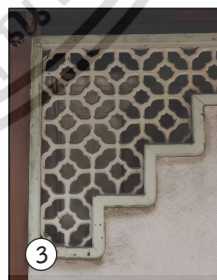
หลังคาจั่วกระเบื้องกาบกล้วย สันปูนกลางหลังคาเป็นแบบเรียบ ไม่มีการตกแต่ง ชายหลังคา ตกแต่งด้วยไม้ฉลุ

7. โครงสร้างหลังคา

โครงสร้างหลังคาของอาคารส่วนแรก เป็นโครงสร้างแบบชนวนโต่ว ทำจากไม้สักทองทาสี น้ำตาล

8. ช่องแสง

- 1) บริเวณประตูทางเข้าและประตูห้องเก็บของที่ชั้น 2 พบเป็นช่องฉลุวดลายใบไม้และดอกไม้ ทำจากไม้สักทองทาสีขาวครีม
- 2) ภายในอาคารพบช่องกลม ทำจากปูน
- 3) เหนือซุ้มประตูโค้งด้านหลังของอาคารพบช่องแสงลวดลายดอกไม้ ทำจากปูน

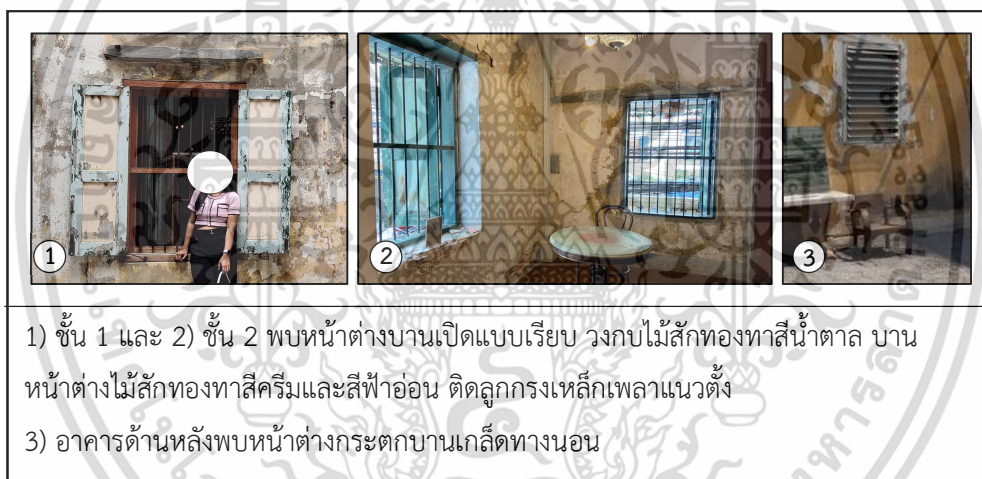
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ประตู

- 1) ทางเข้าบ้านพบประตูบานพับไม้สักทอง ดีเกิ้ล็ดทางนอน เสริมด้วยประตูกระจก
- 2) ชั้น 1 ด้านในพบบานประตูไม้สักทองทาสีแดง เขียนตัวหนังสือภาษาจีนสีดำ
- 3) ซุ้มประตูโค้งด้านหลังของอาคารทำจากปูน ฉาบด้วยปูนดำ ทาสีขาวครีมและน้ำตาล

10. หน้าต่าง

- 1) ชั้น 1 และ 2) ชั้น 2 พบหน้าต่างบานเปิดแบบเรียบ วงกบไม้สักทองทาสีน้ำตาล บานหน้าต่างไม้สักทองทาสีครีมและสีฟ้าอ่อน ติดลูกกรงเหล็กเพลาแนวตั้ง
- 3) อาคารด้านหลังพบหน้าต่างกระตักบานเกิ้ล็ดทางนอน

11. วัสดุ

- 1) โครงสร้างชั้น 1 ของอาคารเป็นโครงสร้างปูน ฉาบด้วยปูนดำทาสีขาวครีม
- 2) ส่วนชั้น 2 ระเบียงชั้น 2 เป็นไม้สักทองทาสีขาวครีมและฟ้าอ่อน
- 3) บันไดเป็นไม้สักทองทาสีน้ำตาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ลวดลาย

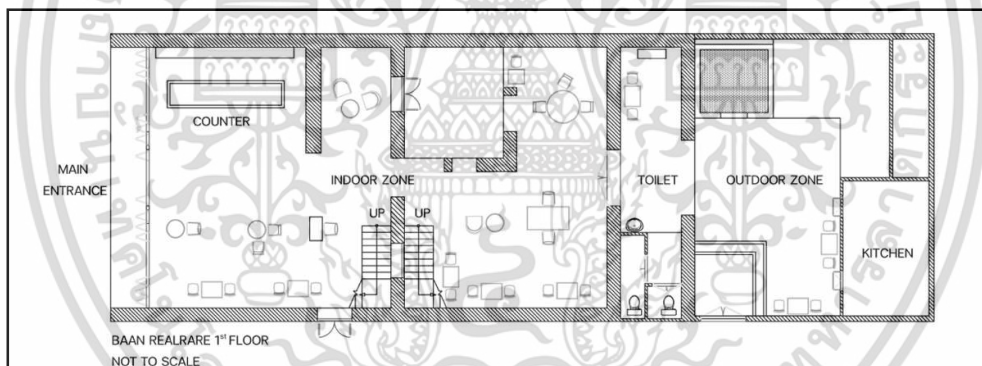
ไม่มีลวดลายเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากอาคารมีรูปแบบเป็นผนังฉาบเรียบทั้งหลัง

13. โทนสี

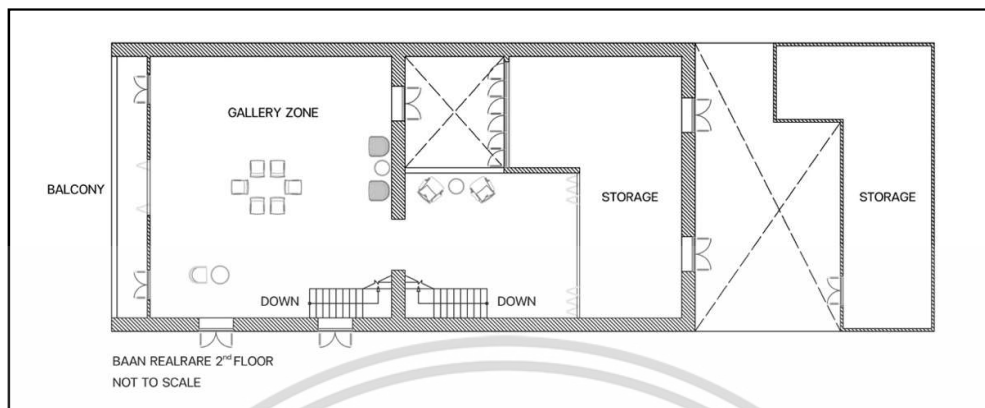
โทนสีขาวครีมและสีฟ้าอ่อนทั้งภายนอกและภายในอาคาร

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

- ชั้น 1 ของอาคารส่วนด้านหน้าเป็นส่วนร้านกาแฟ มีเคาน์เตอร์สำหรับทำกาแฟและจุดชำระเงิน และโต๊ะที่นั่งสำหรับลูกค้า มีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง ส่วนด้านหลังอาคารเป็นห้องน้ำ ถัดมาเป็นพื้นที่โล่งแจ้ง และชั้น 2 ของอาคารด้านหลังเป็นพื้นที่ครัว เก็บของและพื้นที่สำหรับพนักงานเท่านั้น

14. ลักษณะการวางผังอาคาร (ต่อ)

- ชั้น 2 ของอาคารส่วนด้านหน้าเป็นพื้นที่โล่งสำหรับการจัดนิทรรศการ ห้องส่วนหลังของอาคารเป็นพื้นที่เก็บเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ สามารถเข้าได้แคพนักงานเท่านั้น และชั้น 2 ของอาคารด้านหลังเป็นพื้นที่สำหรับเก็บของส่วนครัว

15. รายละเอียดอื่น ๆ

- รั้วและประตูของบ้านเหลียวแลเป็นรั้วเหล็กดัด ที่มีลวดลายคล้ายกับการผสมผสานศิลปะอื่น ๆ ร่วมด้วย ใช้วัสดุเหล็ก ทาสีโทนแดง-น้ำตาล

- ป้าย information ด้านหน้าบ้านเหลียวแลนั้นระบุไว้ว่า บ้านหลังนี้กำลังรอการก่อสร้างเป็นเกสต์เฮ้าท์ ซึ่งได้ข้อมูลจากผู้เช่าคนปัจจุบันว่า ในช่วงปลายปี 2563 ก่อนที่จะมีสถานการณ์ COVID-19 ผู้เช่ามีเป้าหมายที่จะรีโนเวทบ้านหลังนี้เป็นโรงแรม เนื่องจากเป็นความสนใจในการทำธุรกิจของผู้เช่า แต่เนื่องจากมีมาตรการล็อกดาวน์ ผู้เช่าจึงทดลองเปลี่ยนเป็นร้านกาแฟ และมีเป้าหมายที่จะเพิ่มเติมเป็นร้านอาหารในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. รายละเอียดอื่น ๆ (ต่อ)

- เฟอร์นิเจอร์ภายในอาคารส่วนใหญ่เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีรูปแบบสไตล์วินเทจ มีความแข็งแรงทนทาน และดูไม่像是สิ่งตกแต่งที่ผิดยุคไปจากรูปแบบอาคารมากนัก
- ชั้น 2 ของอาคารเป็นพื้นที่โล่งสำหรับจัดนิทรรศการ แต่เมื่อไม่มีผู้จัดแสดงมาใช้สถานที่จึงถูกปล่อยทิ้งไว้ไม่ได้ใช้งาน มีเก้าอี้ที่ไม่ได้ใช้งาน และไม่มีโต๊ะ ที่นั่งสำหรับผู้เข้าใช้บริการ
- กลางพื้นอาคารชั้น 2 พบเป็นบานเปิดคูระแนงไม้ ซึ่งคาดว่าอาจถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการใช้งานของเจ้าของบ้านในยุคแรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เจ้าของบ้านโฆเฮงไถ่

โดย นางสาวร่มฉัตร ทองทับ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล - ตำแหน่ง เจ้าของบ้านโฆเฮงไถ่และโรงเรียนสอนดำน้ำ

วันที่ทำการสัมภาษณ์ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564 สถานที่ในการสัมภาษณ์ บ้านโฆเฮงไถ่

เวลา 11:10 – 12:25 น. รวมระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่

1. บ้านโฆเฮงไถ่มีอายุกี่ปี

“สันนิษฐานว่ามีอายุเกิน 230 ปี”

2. แนวคิดในการดำเนินกิจการคาเฟ่และโรงเรียนสอนดำน้ำภายใต้สถาปัตยกรรมเก่าแก่

“คืออย่างนี้ อันดับแรกก่อนนะครับ บ้านเนี่ยเป็นบ้านปิด ไม่เกี่ยวข้องกับราชการ ไม่ขึ้นทะเบียนกรมศิลป์ แต่เข้าโดยกฎหมายโบราณสถานโดยยังมีเจ้าของอยู่ หมายความว่าเราไม่สามารถรู้ได้โดยที่ไม่ได้ขออนุญาตแค่นั้นเอง แต่ก็ไม่ได้รับเงินอุดหนุน เงินช่วยเหลือหรือใด ๆ ก็ตามอันนี้จะไม่มีนะ ที่นี้บ้านหลังนี้ก็ตกทอดมาตามอายุของตระกูลเรานะครับ ถ้านับจริง ๆ พี่ก็รุ่น 7 ตามพินัยกรรมนะ ก็จะมีตั้งแต่เจ้าสัวจาด เจ้าสัวสอนอะไรอย่างเนี่ยตามข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ที่นี้โรงเรียนสอนดำน้ำก็คือธุรกิจส่วนตัว ซึ่งจริง ๆ แล้วเราก็เคยไปเช่าสถานที่คนอื่น ใช้สถานที่คนอื่นในการที่จะทำธุรกิจของเรา แต่ด้วยความที่บ้านเนี่ยก็เคยได้รับการรีโนเวท เพราะเราก็อยุไปซ่อมไป เมื่อ 40-50 ปีก่อนก็เคยซ่อมใหญ่ไปทีหนึ่ง ที่นี้ห้องตรงนี้ก็อยากจะใช้ทำอย่างนี้ เราก็กเลยปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแต่ก็ไม่ถึงกับไปปรับเปลี่ยนโครงสร้าง แล้วตรงสะพานน้ำเนี่ยมาตรงนี้ได้ก็เพราะเราทำธุรกิจแล้วธุรกิจมันดี เราก็คิดว่าตรงนี้ก็เป็นที่ดี ก็เลยเอาธุรกิจมาลงที่บ้านเรา แต่ด้วยความที่ว่าเราไม่มีตึกเนี่ยที่จะต้องมาทำธุรกิจไปด้วย ซ่อมบ้านไปด้วยก็เลยเอาสะพานมาไว้ที่นี้เลยกลายเป็น home office ไป แต่เดิมทีโฆเฮงไถ่ก็คือ home office ในโบราณนั่นแหละ เพราะเป็นบ้านที่อยู่อาศัยด้วย เป็น office ด้วยที่ใช้ในการค้าขาย”

3. บ้านโฆเฮงไถ่เปิดให้บริการเป็นโรงเรียนสอนดำน้ำและคาเฟ่มาแล้วกี่ปี

“โรงเรียนสอนดำน้ำเนี่ยที่โฆเฮงไถ่เปิดมาตั้งแต่ปี 2005 หรือประมาณ 16 ปีที่แล้ว สร้างเสร็จก็เปิดเลย ที่นี้สอนดำน้ำมาได้เรื่อย ๆ เนี่ยจนเกิด social media ขึ้นมาก็คือพวก facebook แล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนที่มาเรียนเขาก็เล่น facebook จากกลุ่มเล็ก ๆ ก็วงกว้างไปเรื่อย ๆ แชนร์รูปที่มาเรียนดำนน้ำ แชนร์กันไปเรื่อย ๆ จากเพื่อนสู่เพื่อนมาเรียนดำนน้ำ เพื่อนของเพื่อนที่มาเรียนดำนน้ำก็อยากมาดูบ้าน จนเป็นกระแสมาเที่ยวโฮงเฮงได้ แล้วก็เริ่มมาจากเพื่อนของเพื่อนมาเคาะประตูบ้าน ญาติของเพื่อนมาขอดูบ้าน ญาติของลูกศิษย์มาขอดูบ้าน เพื่อนของลูกศิษย์มาขอดูบ้าน ซึ่งเราก็จะต้องมาคอยเปิดประตูบ้าน นัดเวลาให้คนเข้ามาดู วุ่นวายชีวิตเพราะเราไม่เปิด public เราก็เลยคิดว่าเราจะทำยังไงให้คนภายนอกไม่ต้องมาวุ่นวายชีวิตเรามากแต่เรายังต้องการสอนดำนน้ำอยู่ เราก็ต้องทำธุรกิจเราอยู่ที่นั่นคนที่มาดูก็มาดูฟรี ๆ เลยตอนแรก ไม่รู้ด้วยความหวังใยหรือด้วยความที่คิดลอบคิดบวกันนะ ก็จะมี criticism ออกไปคือ บ้านสกปรก ไม่ได้รับการดูแลรักษาแล้วก็ไปฟ้องกับนักประวัติศาสตร์ที่เริ่มมีชื่อเสียงที่มีคนติดตามซึ่งก็เป็นญาติห่าง ๆ ของบ้านนี้ ก็ไปพูดว่าบ้านนี้ถูกทอดทิ้งรกร้างว่างเปล่า เราก็คิดว่าไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว คนก็อยากเข้ามาดูเยอะ รายการทีวีก็อยากมาถ่าย มีมาสัมภาษณ์แล้วเป็นร้อย ๆ รายการ ซึ่งจริง ๆ เราก็ไม่ได้ยินดี เราแค่อยากจะสอนดำนน้ำ แต่พอคนเข้ามาเราก็ต้องมีการจัดระบบในการเข้าชมสถานที่ หินที่พื้นเนี่ยราคาก่อนละ 80,000 บาท พวกมันนี่ก็ไม้สักทองเนี่ย ราคาดารงเมตรตั้งเท่าไร ใช้งานไปนานมันก็สึก ที่เราย้อมสีไว้มันก็หลุด เราเลยคิดก่อนเลยว่าทำไมเราถึงอยากเปิดให้คนเข้าชม ตอนแรกก็คิดว่า 1. จะเก็บเงินหน้าประตูเป็นค่าเข้าคนละ 50 บาท แต่บางคนต้องการมาติดต่อแค่คนเดียวยังมีคนมาเป็นเพื่อนทั้ง ๆ ที่เขาก็ไม่ได้จะมาดูก็ต้องเสียเงิน มันน่าเกลียดไปเลยไม่เอา 2. จะทำ donation box เวลากรู๊ปทัวร์มาให้นักท่องเที่ยวอด แล้วเราก็มีชีวิตของเราอยู่ มีธุรกิจสอนดำนน้ำแล้วเราตั้งให้คนบริจาคเนี่ยคนก็เอาไปพูดกันได้ว่าเราเอาเงินไปทำอย่างอื่น ก็โดนโจมตีได้เลยไม่เอาดีกว่า เลยเป็นข้อที่ 3 ขยายภาพเติกวว่า แบบซื้อใจ คุณอยากจะเข้ามาถ่ายรูป อยากขึ้นไปบนอาคาร เราก็ต้องทำความสะอาด ฆ่าเชื้อ ฉ้างแม่บ้านมาทำ แล้วพื้นที่ cover ตั้ง 1 ไร่ ต้องซื้อเฟอร์นิเจอร์ ก็แลกกันถ้าอยากขึ้นไปดูก็ต้องซื้อน้ำ แต่เราไม่ได้ตั้งใจที่จะเปิดสิ่งนี้เพื่อใช้ทำมาหากิน เราเลยจะไม่มี service ต้องมาหยิบเอง แต่คาเฟ่นี้ก็กลายเป็นว่าทำให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเพราะสถาปัตยกรรมที่มันคือ it's a must to see มันไม่ใช่มาตลาดน้อยเพื่อมาดูโฮงเฮงได้ แต่เพราะคนมาโฮงเฮงได้เลยรู้จักตลาดน้อย”

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะเด่นของอาคาร

4. องค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารมีการต่อเติม ปรับเปลี่ยน หรือได้รับการบูรณะส่วนไหนเพิ่มหรือไม่

“มีหลายส่วนมาก หลัก ๆ ก็เหมือนเดิม อย่างห้องเพ็ญเนี่ยที่ประตูสีแดง ข้างในนี้ใช้หมดเป็นของเดิมแต่เราไม่ได้เปิดให้ชมเพราะข้างในเป็นที่บูชาบรรพบุรุษเรา ห้องด้านปีกซ้ายเนี่ยก็ไม่ได้ทำอะไรเลยเพราะว่าพอกันยาเสียไปก็ไม่มีใครใช้งาน มันก็ทรุดโทรมไป ส่วนที่ทำก็มีสระ ซ่อมสระซ่อมหลังคาวะไรพวกนี้ ทาสี ตรงไหนทรุดเราก็เปลี่ยนจากไม้เป็นอย่างอื่นตามสภาพเพราะก็ไม่รู้จะหาไม้จากไหน โครงสร้างเดิม ๆ แต่เคยซ่อมใหญ่เมื่อ 40-50 ปีก่อน มีเพิ่มท่อน้ำต่าง ๆ ด้วยเพราะสมัยก่อนไม่มี ก็ทิ้งลงแม่น้ำหมด”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. วัสดุที่ใช้เป็นหลักของอาคารคือวัสดุใดบ้าง
“ไม้สักทองกับหิน”
6. โทนสีที่ใช้เป็นหลักของอาคาร
“สีดำเลย สีดำกับไม้”
7. ท่านคิดนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมบ้านโชวเฮงไถ่เป็นจำนวนมากนั้นเพราะลักษณะของสถาปัตยกรรมหรือไม่ อย่างไร
“Social ก็มันเป็นเทรนด์ ไม่ได้นึกถึงว่ามีความเป็นประวัติศาสตร์ยังไงง่าย ๆ เลยดาราคคนนี้มาถ่ายรูปตรงนี้ก็อยากจะมาถ่ายตรงนี้นี่กัน”
8. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจองค์ประกอบใดของอาคารมากเป็นพิเศษ เพราะอะไร
“อืม ไม่รู้อะ ก็คงมานั่งถ่ายรูป แต่มันก็มีหลายการมาถ่ายของญี่ปุ่น เขาบอกที่นี้ก็ถ่ายรูปยาก เพราะมันแคบ”

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อลักษณะเด่นของอาคาร

9. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลให้ส่วนต่าง ๆ ของอาคารเกิดความชำรุดเสียหายหรือไม่
“บ่อยที่สุดคือน้ำท่วม หนักที่สุดคือน้ำท่วมปี 54”
10. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลกระทบต่อส่วนใดที่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายมากที่สุด
“ทั้งหมดเลยชั้นล่าง ด้านในนี้ร่วงมาหมดเลย เพราะข้างในตรงนี้เราทำเป็นห้องนอนที่ทำแค่ decorate ไม่ได้ทำโครงสร้าง แต่คนอาจจะคิดว่าน้ำท่วมมันเดือดร้อนเพราะเขาไม่ได้อยู่กับน้ำ แต่เราอยู่กับน้ำเราเลยไม่ได้คิดว่ามันเดือดร้อน ตอนทำห้องข้างในเราก็ยกพื้นไว้แล้ว 40 ซม.”
11. ท่านคิดว่าส่วนใดของอาคารต้องได้รับการปรับปรุงในเร็ว ๆ นี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
“ห้องทางด้านปีกซ้ายทรุดจากน้ำท่วม จากการสร้างเขื่อน เขาตอกเสาเข็มเลยสะเทือน มาเรื่อย ๆ มันเลยทรุด”

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา

12. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมรูปปั้นปูนดำบนผนังที่เกิดความเสียหายอย่างไร
“ไม่ทำเพราะส่วนนี้เป็นส่วนทำใหม่อยู่แล้วเมื่อ 40-50 ปีก่อนสมัยพี่เด็ก ๆ แล้วมันก็เป็นศิลปะ ผิดเพี้ยนไปด้วย อย่างชิ้นส่วนตรงหลังคาที่ถูกเปลี่ยน หลาย ๆ คนก็คิดว่าบ้านนี้สร้างในรัชกาลที่ 3”
13. ท่านคิดว่าในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการจากโรงเรียนสอนดำน้ำและร้านอาหารไปเป็นรูปแบบอื่นหรือไม่ อย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ เป็นต้น
“ไม่เปลี่ยนเพราะบ้านนี้เป็น living museum อยู่แล้ว เป็นเชิงพิพิธภัณฑ์อยู่แล้ว เพราะส่วนใหญ่ที่คนรู้จักตลาดน้อยนั้นก็เพราะมาบ้านโชวเฮงไถ่ กลัวว่าถ้าปิดโชวเฮงไถ่ ตลาดน้อยจะกลายเป็นข้าวสาร เพราะเริ่มมีบาร์มาเปิดเยอะ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บ้านเหลียวแล (Patina Bangkok)

โดย นางสาวร่มฉัตร ทองทับ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล - ตำแหน่ง สถาปนิกและเจ้าของกิจการ Patina Bangkok

วันที่ทำการสัมภาษณ์ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564 สถานที่ในการสัมภาษณ์ Patina Bangkok

เวลา 12:50 – 13:03 น. รวมระยะเวลา 13 นาที

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่

1. ประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ ชื่อบ้านเหลียวแลใช่หรือไม่

“อ้อฮะ เจ้าของบ้านคนล่าสุดที่เขาซื้อมา เขาตั้งชื่อว่าบ้านเหลียวแล ซึ่งมันจะไปพ้องกับคำว่า Real Rare คือหายากจริง ๆ เห็นว่ากันว่าเกิน 200 ปีด้วยแต่ก็ไม่มีหลักฐานยืนยัน ดูจากกรรมวิธีในการก่อสร้างแล้วอะ มันก็น่าจะใกล้เคียงนะ”

2. ก่อนที่จะมาเป็น Patina Bangkok อาคารหลังนี้เคยเป็นสถานที่ใดมาก่อน เคยถูกปิดตายมาก่อนใช่หรือไม่

“ย้อนไปก่อนจะมาเป็น Patina เนี่ย เจ้าของบ้านปิดตายไว้ประมาณ 5 ปี ที่ก็จำไม่ค่อยได้นะคิดว่าประมาณนั้น ซึ่งเจ้าของบ้านเป็นเพื่อนกัน แล้วก็เขาหาคนเช่าแต่คนเช่าไม่ถูกใจเพราะเขาไม่ต้องการให้พังบ้านเขาเป็นบ้านใหม่ อยากให้คงความเน่า ๆ ไว้ ซึ่งเป็นสถานปนิก รู้จักกัน เราเลยขอเข้ามาทำทำตอนโควิด เพราะปกติที่ทำโรงแรมแล้วมันเหงา โรงแรมมันไม่มีแขกเลยขอเข้ามาเข้ามาทำ แต่อยู่ในข้อตกลงที่ว่าจะต้องไม่ทำอะไรให้มันดูใหม่ขึ้น ก่อนหน้านั้นอีกเป็นของคนตลาดน้อยนี่แหละ ก็เป็นบ้านที่ทำธุรกิจนู่นนี่นั่นแล้วก็เปลี่ยนมือ ก่อนหน้านั้นอีกเห็นว่าทำซีอีวหรือเต้าเจี้ยวไม่แน่ใจ เหมือนเป็นบ้านของคนในตลาดน้อยแล้วก็ประกาศขายเปลี่ยนมือไปเรื่อย ๆ ตอนนี้น่าจะ 5 มือแล้ว”

3. แนวคิดการเปิดคาเฟ่และแกลเลอรีภายใต้อาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่

“ยากนะ ที่เป็นสถาปนิกที่ทำงานแล้วไม่ค่อยมี concept ส่วนมากจะเป็นไปตามสถานการณ์มากกว่า น่าจะเป็นดีไซน์เนอร์ประเภทฟังก์ชัน แล้วก็มีความเป็นนักธุรกิจมากกว่าสถาปนิก ที่นี้มันโควิดเนี่ย ทำอะไรก็ได้ ร้านอาหารก็ไม่ให้หนึ่ง เลยลองทำสนุก ๆ แก่เหงาเลยลองทำร้านกาแฟดู แล้วเป็นคนชอบศิลปะแล้วก็มี space อยู่เลยทำ gallery ไป คิดง่าย ๆ แค่นี้เลย”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. บ้านเหลียวแลได้ถูกปรับมาเป็น Patina Bangkok แล้วประมาณกี่ปี
“ที่เปิดเมื่อประมาณต้นปีนี้”
5. บ้านเหลียวแลเป็นอาคารอนุรักษ์หรือไม่
“ไม่ได้ขึ้นเลย”

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะเด่นของอาคาร

6. องค์กรประกอบต่าง ๆ ของอาคารมีการต่อเติม ปรับเปลี่ยน หรือได้รับการบูรณะส่วนไหนเพิ่มหรือไม่
“เป็นโครงสร้างเดิมหมดเลย”
7. องค์กรประกอบใดของอาคารที่ยังเป็นลักษณะเดิม ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยน เช่น บานหน้าต่าง บานประตู บันได เป็นต้น
“จะมีเพิ่มก็พวกเฟอร์นิเจอร์ลอยตัว พี่ใช้วิธีการรื้อของผิดยุคออกไปแล้วก็ซ่อมส่วนต่าง ๆ ให้กลับมาใช้งานได้ แล้วก็สร้างระบบระบายน้ำที่ดีขึ้นเพราะว่าบ้านเตี้ยกว่าถนน ผนตงน้ำก็ท่วม”
8. ท่านคิดว่าองค์ประกอบส่วนใดของอาคารเป็นลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีน เพราะอะไร
ลวดลาย โทนมัสที่ใช้ วัสดุที่ใช้ หน้าต่าง ประตู ช่องแสง หลังคา ลักษณะการวางแปลน
“พี่ชอบโครงสร้างหลังคาที่สุด เพราะว่ามันหาได้ไม่ค่อยได้แล้ว เมืองจีนอาจจะเยอะแต่เมืองไทยแทบไม่มีแล้ว”
9. วัสดุที่ใช้เป็นหลักของอาคารคือวัสดุใดบ้าง
“หลัก ๆ เป็นไม้สัก”
10. โทนมัสที่ใช้เป็นหลักของอาคาร
“ปัจจุบันก็โทนมัสเดิมเลย”
11. ท่านคตินักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากนั้นเพราะลักษณะของสถาปัตยกรรมหรือไม่อย่างไร
“คิดว่าจะมาเพื่อถ่ายรูปนะ”
12. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจองค์ประกอบใดของอาคารมากเป็นพิเศษ เพราะอะไร
“คิดว่ามันเป็นถ่ายรูปแล้วให้ออกมาสวยมากกว่า คนส่วนใหญ่เขาคงไม่ได้เข้าใจรายละเอียดของสถาปัตยกรรมเท่าไร แล้วพอดีว่าความเก่าของมันนะ เก่าเน่าขนาดนี้มันไม่มีที่ไหน ถ่ายรูปออกมาเลยดูแปลกดูสวย พี่คิดว่าน่าจะเป็นแบบนี้มากกว่า”

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อลักษณะเด่นของอาคาร

13. ผลกระทบด้านลม แสง และฝนส่งผลให้ส่วนต่าง ๆ ของอาคารเกิดความชำรุดเสียหายหรือไม่
“นอกจากถ้าฝนตกเยอะ ๆ น้ำท่วมอย่างอื่นไม่มีเลย น้อยมาก แล้วก็ไม่ค่อยร้อนด้วย ลม flow ดี”
14. ท่านคิดว่าส่วนใดของอาคารต้องได้รับการปรับปรุงในเร็ว ๆ นี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
“ไม่มีเลย เพราะทุกอย่างยังใช้ได้ปกติ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. อาคารที่อยู่ด้านหลัง เป็นอาคารเดิมหรือไม่

“ใช่”

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไข้ปัญหา

16. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมผนังภายในอาคารที่เกิดความเสียหายอย่างไร

“ไม่เลย จะคงแบบเดิมไว้ บ้านนี้ที่ใจว่ามันเป็น 3 generations ท่อนแรกยุคหนึ่ง ท่อนที่เราตั้งอยู่นี้ยุคหนึ่ง ท่อนข้างหลังก็อีกยุคหนึ่งซึ่งอายุห่างกันพอสมควร บ้านไม้แบบนี้มันอายุต้องมี 80-100 ปี นะ อันนั้นคือใหม่สุด ส่วนตรงนี้ก็มันเป็นอีกยุคหนึ่งเพราะมีคานใหญ่ ๆ ตรงนี้ ซึ่งก็จะต้องแก้กว่าอาคารไม้ตรงนั้น ก็ตีเป็น 150 ช่างในนั้นยิ่งแล้วใหญ่ ก็บวกไปอีก เลยเหมือนเป็นสถาปัตยกรรม 3 gen ดูจากวิธีการก่อสร้างนะ”

17. ท่านมีแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมองค์ประกอบภายในอาคารที่เกิดความเสียหายอย่างไร

เช่น บานประตูไม้ หน้าต่าง เป็นต้น

“เนี่ยซ่อม หน้าต่างตรงนั้น ฟีลของเดิมแล้วเอาไป copy มา เฉพาะวงกบทั้งหมดไป 20,000 เพราะใช้ไม้สัก แล้วไม้สักมีขนาดใหญ่”

18. ท่านมีแนวทางการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากฝนหรือความชื้นอย่างไรบ้าง

“สู้ไม่ได้เลยมันผุดมาจากใต้ดิน”

19. ท่านคิดว่าในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการจากร้านคาเฟ่ไปเป็นรูปแบบอื่นหรือไม่

อย่างไร เช่น พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาของอาคารหลังนี้ เป็นต้น

“ก็อาจจะมีการเพิ่ม แต่ว่าเรื่องการตกแต่งถ้าเจ้าของบ้านยังเป็นคนเดิมก็คิดว่าคงไม่มีการแก้ไข หรือปรับเพิ่มนะ จะคงรูปแบบเดิมไว้”

ภาคผนวก ญ

แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงินของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต 24 เมษายน พ.ศ. 2565 และสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมผ่านเว็บไซต์ ได้แก่

- 1) <https://readthecloud.co/hong-sieng-kong/>.
- 2) <https://www.thepassport.travel/lifestyle/cafe/hong-sieng-kong>.

เวลาเริ่มสังเกต 11:00 น. เวลาจบการสังเกต 12:30 น. รวมระยะเวลา 1 ชั่วโมง 20 นาที

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่ ฮงเซียงกง (Hong Sieng Kong)
2. สถานที่ตั้ง 734, 736 ซอยวานิช 2 แขวง ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100
3. วัน/เวลาทำการ วันอังคาร - วันอาทิตย์ เวลา 10:00 - 20:00 น. (หยุดวันจันทร์)
4. อัตราค่าเข้าเข้าชม/ครั้ง 1 ออเดอร์/คน

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมและลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมเงิน

5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

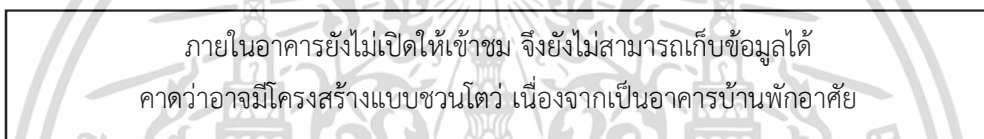
ทางเข้าเป็นตรอกซอยที่อยู่ลึกกว่าบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล มีถนนตัดผ่านหน้าอาคาร
รถยนต์สามารถผ่านได้ แต่เนื่องจากอยู่ลึกจึงไม่ค่อยพลุกพล่านนัก อยู่ติดกับท่าเรือภานุรังษี
และพิพิธตลาดน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

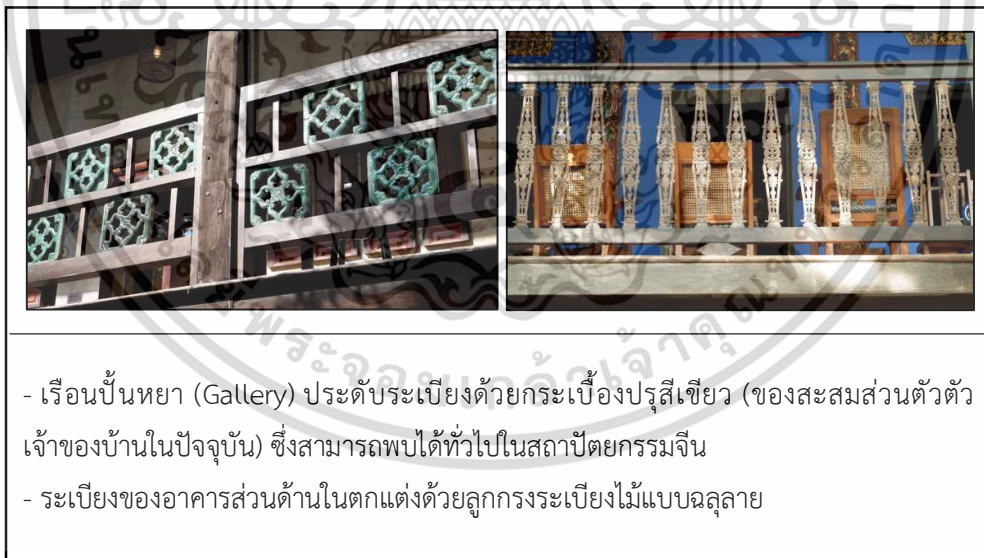
6. รูปแบบหลังคา

7. โครงสร้างหลังคา

8. ช่องแสง / ลูกกรงระเบียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ประตู

10. หน้าต่าง

11. วัสดุ

วัสดุหลักจะเป็นไม้สักทองและอิฐ มีการซ่อมแซมและต่อเติมโดยใช้วัสดุใกล้เคียงเดิม เช่น บ้านไควนไม้สักทองที่เป็นของสะสมจากประเทศพม่า ซ่อมแซมผนังที่ผุพังด้วยการเสริมเหล็กต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความแข็งแรง

12. ลวดลาย

ภายในอาคารส่วนใหญ่จะประดับด้วยสิ่งของตกแต่งที่เป็นไม้แกะสลัก (ที่มา: <https://readthecloud.co/hong-sieng-kong/>)

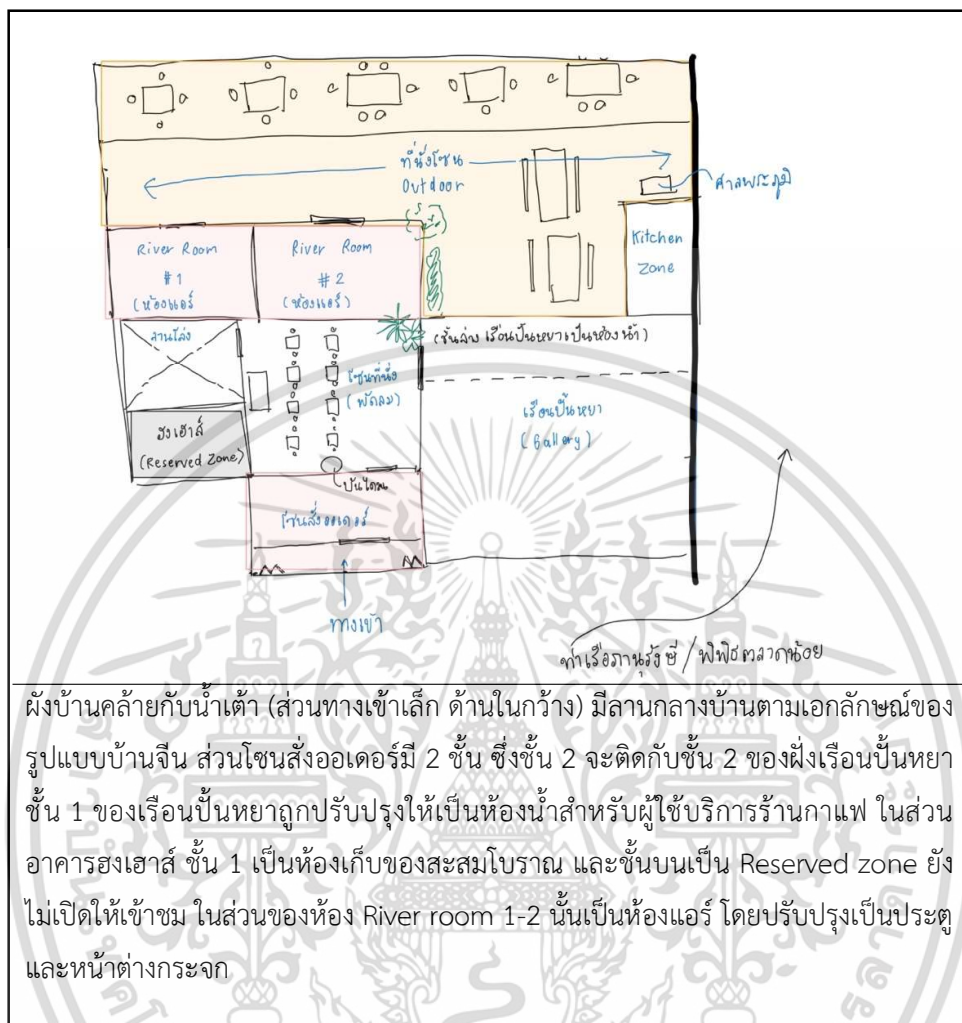
13. โทนสี

โทนสีหลักของอาคารจะเป็นสีครามฝรั่ง (Indigo blue) และสีน้ำตาล ซึ่งเป็นการทาสีใหม่โดยใช้เฉดสีที่ใกล้เคียงเดิมมากที่สุด (ที่มา: <https://readthecloud.co/hong-sieng-kong/>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ไม่ว่ากรณิใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

15. รายละเอียดอื่น ๆ

เฟอร์นิเจอร์ทั้งภายในและภายนอกอาคารนั้นเป็นไม้ทั้งหมด จึงทำให้ดูไม่ผิดยุคไปจากรูปแบบอาคาร และสิ่งของที่ใช้ประดับอาคารเป็นวัตถุโบราณ ที่มีที่มาจากสถานที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศจีน ประเทศพม่า เป็นต้น แต่มักจะทำมาจากไม้สักทอง จึงมีความกลมกลืนกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสังเกตลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนของร้านกาแฟกรณีตัวอย่าง

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อนักศึกษา นางสาวรมฉัตร ทองทับ รหัสนักศึกษา 63602032

วันที่สังเกต สืบค้นผ่านเว็บไซต์ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

- 1) <https://arabica.coffee/en/location/arabica-chengdu-wide-and-narrow/>.
- 2) <https://www.baanlaesuan.com/256421/design/lifestyle/cafes/arabica-in-chengdu>.
- 3) <https://www.archdaily.com/975025/percent-arabica-wide-and-narrow-alley-in-chengdu-blue-architecture-studio>

เวลาเริ่มสังเกต 17:00 น. เวลาจบการสังเกต 18:00 น. รวมระยะเวลา 1 ชั่วโมง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานที่

1. ชื่อสถานที่ % Arabica Chengdu Wide and Narrow (Second location in Chengdu)
2. สถานที่ตั้ง 16 Jingxiangzi, Wide and Narrow Alley, Qingyang District, Chengdu, Sichuan, China
3. วัน/เวลาทำการ 9:00 AM – 10:00 PM (Open daily)
4. อัตราค่าเข้า/เข้าชม/ครั้ง -

ส่วนที่ 2 ลักษณะสภาพแวดล้อมและลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมจีน

5. สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร

อาราบิก้าสาขาในเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งอยู่ในซอยที่เป็นบ้านพักอาศัยแบบจีนโบราณ ปัจจุบันเป็นพื้นที่แห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยย่านนั้นได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่เชิงธุรกิจและวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รูปแบบหลังคา

ประดับตกแต่งส่วนสันปูนกลางหลังคา กระเบื้องหลังคาจีนโบราณ

7. โครงสร้างหลังคา

สังเกตเบื้องต้นคาดว่าป็นโครงสร้างแบบชุนโต่ว เนื่องจากมีช่วงเสาที่ถี่ จำนวนเยอะ และใช้ไม้ขนาดเล็ก

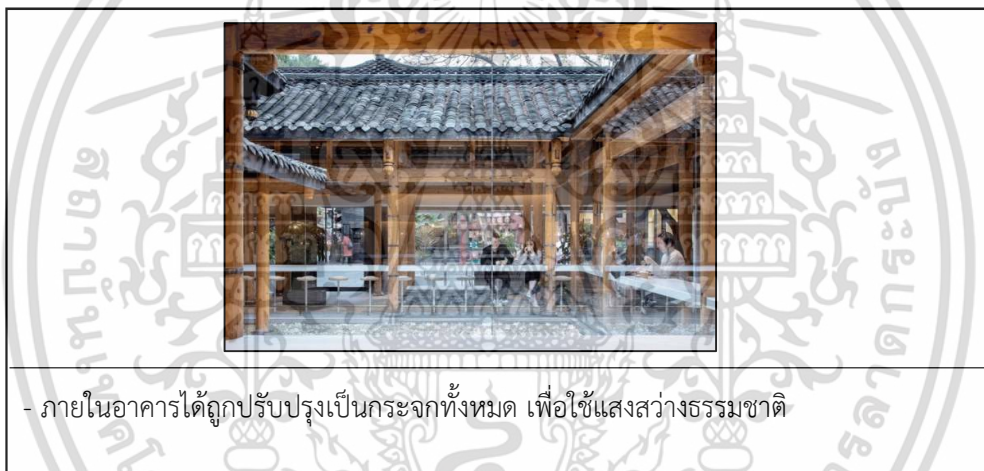
8. ช่องแสง / ลูกกรงระเบียง

ไม่มีเป็นพิเศษ

9. ประตู / หน้าต่าง

10. หน้าต่าง

11. วัสดุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

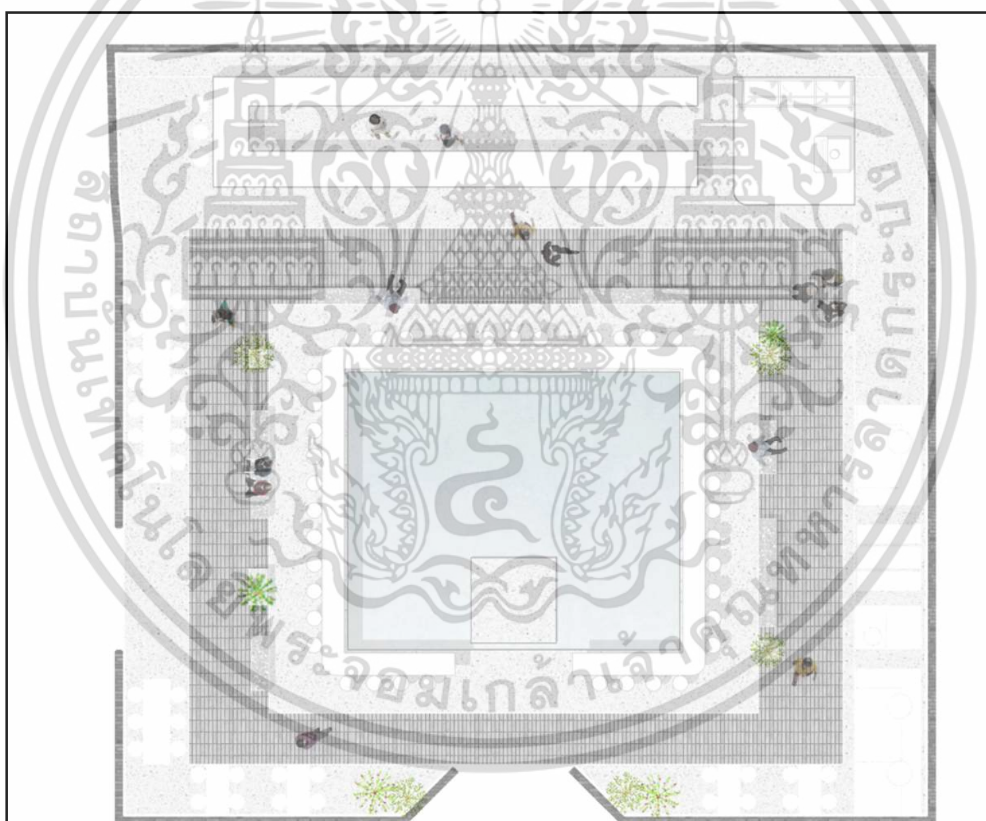
12. ลวดลาย

ไม่มีลวดลายเป็นพิเศษ

13. โทนสี

ใช้โทนสีเทาเป็นหลักที่เป็นสีจากอิฐ, สีเนื้อแท้ของไม้, เคาน์เตอร์และโต๊ะที่นั่งสำหรับลูกค้าที่ได้ต่อเติมเพิ่มนั้นใช้เป็นสีขาวทั้งหมด

14. ลักษณะการวางผังอาคาร

มีคอร์ตกลางบ้าน ขนาดด้วยห้องสองฝั่งในทิศใต้และตะวันตก และปรับคอร์ตกลางบ้านให้เป็นสระน้ำขนาดเล็ก สีขาว แบบโมเดิร์น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. รายละเอียดอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเงินและแนวทางการอนุรักษ์
บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเงินโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล
ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร
สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อนักศึกษา นางสาวร่มฉัตร ทองทับ

วันที่สัมภาษณ์ 28 เมษายน พ.ศ. 2565

เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 9:40 น. เวลาจบการสัมภาษณ์ 10:27 น. รวมระยะเวลา 46 นาที

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัย
2. ประสบการณ์ ระยะเวลาในการทำงานด้านการอนุรักษ์ ประมาณ 18 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3. ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมเงิน ท่านคิดว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเงินของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลส่วนใดมีความโดดเด่นหรือน่าสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด

“อย่างสถาปัตยกรรมเงินในประเทศไทยมีทั้งเรื่องของผังแปลนอาคาร คือ แปลนอาคารในสถาปัตยกรรมเงินเนี่ยมีลักษณะเฉพาะตัว อย่างบ้านเหลียวแลก็มีการเจาะ court ตรงกลางเพื่อให้มีแสงส่องลงมา ซึ่งจะคล้ายกับอาคารในภูเก็ตและป็นังที่ใช้ความคิดเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของรูปแบบเงิน อาจจะเป็นในเรื่องของความเชื่อ หรือเรื่องระบายอากาศ ventilation ด้วยส่วนหนึ่งแต่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งส่วนนี้เป็นลักษณะเฉพาะตัว ในส่วนบ้านโชวเฮงไถ่อาจจะต่างในเรื่องของผัง เพราะบ้านมี court ตรงกลางเลยก็เป็นลักษณะเฉพาะเหมือนกัน เพราะว่าในกลุ่มเรือนไทย บ้านไทยจะไม่มี มักจะเป็นเรือนหมู่ ก็คิดว่าเด่น ๆ จะมี 2 อย่างคือ 1. ผังอาคาร 2. การตกแต่ง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ เช่น ลาย แล้วก็ส่วนที่เป็นสิ่งตกแต่งดั้งเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนเทคนิคทางเชิงช่าง ทางศิลปกรรมในยุคนี้ ซึ่งเป็นคุณค่าเฉพาะตัวในบ้านทั้ง 2 หลังนี้ครับ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านการประเมินคุณค่าอาคาร ท่านคิดว่าบ้านโฆเซเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีคุณค่าในด้านใดบ้าง

“สำหรับผมข้อแรกเป็นคุณค่าในเรื่องของการตั้งถิ่นฐานของคนจีนในประเทศไทย อย่างที่เราทราบกันว่า กลุ่มคนจีนมีการอพยพมาตั้งแต่สมัยอยุธยาหรือสุโขทัยในเรื่องการติดต่อค้าขาย มีหลักฐานชัดเจน แต่การย้ายมาตั้งถิ่นฐานนี่ก็เป็นช่วงกึ่งกลางการปกครองโดยจีน บ้านทั้ง 2 หลังเลยแสดงให้เห็นหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในกรุงเทพฯ สองคือคุณค่าในเรื่องของการปรับวิถีชีวิตของคนจีนในประเทศไทย ซึ่งส่วนนี้เป็นลักษณะปกติของมนุษย์ว่าเมื่อไปอยู่ที่ไหนก็ตามจะมีการปรับตัว ซึ่งบ้านจีนในไทยเลยจะมีความต่างกันอยู่ พอย้ายมาอยู่ในเมืองไทยเขาก็ต้องมีทั้งเรื่องช่างมาด้วยหรือเอาวัสดุมาด้วย ซึ่งหลายอย่างจึงต้องมีการปรับ จะไม่เหมือนจีนซะทีเดียว อะไรที่หาที่ไทยไม่ได้ก็นำเข้ามา สามก็คือตัวผังบ้าน ถ้าเราไปเก็บร่องรอยหรือสัมผัสภาพลักษณ์ ๑ ๆ เราจะเห็นร่องรอยการใช้ชีวิตของคนในสมัยนั้นด้วยว่าเขามีรูปแบบการใช้ชีวิตอย่างไร สื่อก็ได้เห็นเทคนิคการก่อสร้างในเชิงช่าง ซึ่งสามารถถอดออกมาเป็นความรู้ได้ แล้วก็อาจจะนำไปสู่การสร้างใหม่ ๆ การอนุรักษ์อาคารหลังอื่น ยกตัวอย่าง เช่น พระที่นั่งเวหาศน์จำรูญ พระราชวังบางปะอิน พระตำหนักเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีน ซึ่งอาจารย์ที่ได้ซ่อมแซมก็มีการศึกษาว่า สีแดงในสถาปัตยกรรมจีนนั้นเป็นสีแดงแบบไหน ซึ่งบางอาคารสมัยใหม่หรือมีการซ่อมไปแล้วหลักฐานเก่า ๆ หายไป เราก็สามารถไปดูที่นี้ได้ว่าสีแดงนี้เรียกว่าแดงเฉดไหน สีฟ้ามันเป็นฟ้าแบบไหน หรือสีที่จะใช้ในการซ่อมหรือการ reconstruction ใหม่จะเป็นแบบไหน ซึ่งจะเป็นหลักฐานที่เราจะ collect เป็น data ไว้มากี่ได้ในส่วนคุณค่าผมมีประมาณนี้ครับ”

5. ด้านแนวทางการอนุรักษ์ ท่านคิดว่าแนวทางการอนุรักษ์บ้านโฆเซเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นทำได้อย่างไรบ้าง

“ต้องดูก่อนในเรื่องของสิทธิ เรื่องของทรัพย์สิน อย่างแรกเลยคือเขาเป็นของเอกชน เขาเลยมีสิทธิของเขา ข้อที่สองคือในการซ่อมบำรุงเนี่ยจะใช้ทรัพยากรเยอะ ทั้งเงินและไม่ใช้เงิน เรื่องเงินนี่ชัดเจนอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ไม่ใช้เงินคือเรื่อง know-how ต่าง ๆ ดังนั้นทั้ง 2 ข้อนี้เลยเป็นข้อกำกบ เป็นข้อบริบทในด้านอนุรักษ์ เพราะว่ากฎหมายข้อหนึ่งที่ภาครัฐจะให้ทุนก็ทำลำบาก เพราะกฎหมายไทยในการจะให้ทุนอะไรก็ตามแต่นั้นจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ พอขึ้นมรดกก็ต้องไปดูในเรื่องสิทธิว่าเป็นของใคร สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่พอได้ขึ้นทะเบียนแล้ว เจ้าของก็จะซ่อมเองไม่ได้แล้ว ต้องรอกรมศิลปากรเข้ามาดูแล แล้วกว่าจะได้เข้ามาดูแลก็ได้เร็ว อาจจะ 3 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี แต่ในระหว่างนั้นเจ้าของยังอยู่ในบ้านอยู่ ก็จะเป็นปัญหาในเรื่องของสิทธิในการถือครองและซ่อมบำรุง นี่เป็นเรื่องกฎหมายของไทยเลย ถ้าถามว่าทำไมถึงไม่ขึ้นทะเบียนไปเพื่อที่จะได้เอาเงินจากรัฐมาดูแล เพราะเงินจากรัฐเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าสองคือการอนุรักษ์โดยตัวเจ้าของเองหรือโดยเอกชนเอง อาจตั้งเป็นมูลนิธิโดยตัวเองขึ้นมา ซึ่งอาจจะยืนยันแย้งว่าทำไมผู้คนถึงรวมเงินกันมาซ่อมบ้านให้บ้านคนนี้คนเดียว จะเกี่ยวในเรื่องของความโปร่งใส สิทธิในการตัดสินใจในการใช้เงินจะต้องตามมา ต่อมาคือเรื่อง know-how ในการซ่อมด้วย วัสดุก่อสร้างหรือเทคนิคเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ในกรณีที่บ้านโฆเซเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลเป็นภาคเอกชนอยู่ ก็จะต้องดูว่าจะทำอย่างไรให้เขาสามารถดูแลไปด้วยและใช้ชีวิตไปด้วยได้ ซึ่งในแต่ละเคสก็จะมีความซับซ้อนต่างกัน ใช้วิธีเดียวกันไม่ได้”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ด้านแนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลอย่างไรบ้าง

“ข้อแรกคือคิดว่าในตลาดน้อยอาจตั้งเป็นมูลนิธิเฉพาะ ที่มีเจตนาแน่วแน่ในด้านรักษาอาคารสาธารณะหรือทรัพยากรของท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีกรรมการที่คอยดูแลเรื่องเงินทุนโดยที่ประเมินว่าอาคารในตลาดน้อยมีที่หลังที่ควรได้รับการอนุรักษ์ ทำเป็นในลักษณะขึ้นทะเบียนของชุมชนไว้ ซึ่งมูลนิธิจะมีหน้าที่หาทรัพยากรในการซ่อมบำรุง จะสามารถประสานข้อมูลและในด้าน know-how ต่าง ๆ ได้ ต่อมาในเรื่องของน้ำท่วมต่าง ๆ สามารถทำได้ ตามเทคโนโลยีการก่อสร้างสามารถทำได้อยู่แล้ว เพียงแต่ว่าต้องใช้เวลาและคนที่สามารถซ่อมบำรุงได้ จึงต้องมีหน่วยที่จะประสานงานต่าง ๆ ข้อเสนอคือการจัดตั้งมูลนิธิให้ผู้คนมีส่วนร่วมร่วมมือกันจะดีกว่า อาจจะมีผู้นำชุมชน ตัวเจ้าของบ้าน หรือภาคส่วนวิชาการต่าง ๆ”

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาความชื้นที่ส่งผลให้เกิดเชื้อราภายในอาคาร ที่อาจจะกระทบต่อกิจการร้านค้าแฟฟ

“โดยส่วนตัวในการอนุรักษ์อาคารก็จะมีเงื่อนไขว่า ถ้าในเชิงอาคารเก่าเฉย ๆ ก็สามารถซ่อมให้ใหม่ได้ เช่น ไม้เนี้ย ก็อาจเปลี่ยนเป็นไม้สมัยใหม่เลยก็ได้ แข็งแรงเหมือนเดิมได้ ก็จะทำให้รูปแบบเดิม โครงสร้างเดิม แต่ feeling เหมือนเดิมได้ อุปกรณ์ เครื่องที่ช่วยเรื่องความชื้นมันก็มี แต่วิธีติดตั้งก็ต้องให้ช่างหรือวิศวกรที่ชำนาญการเข้ามาดูแล ในส่วนที่จะกระทบด้านสุขภาพอนามัยก็สามารถแก้ได้ แต่ต้องมีทีมที่ช่วยดูแลให้กระทบด้านทัศนียภาพให้น้อยที่สุด คงไม่ทำให้สูญเสียไป 100% สามารถติดเครื่องปรับอากาศให้อากาศดีขึ้นได้ ติดที่ระบายอากาศในห้องน้ำได้ สามารถทำได้ แต่จะติดเครื่องที่มีหน้าตาอย่างไรก็ต้องดูเป็นเคส ๆ ไป”

8. ด้านการซ่อมแซมปรับปรุง ท่านคิดว่าบ้านโซวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลควรมีแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้งานอย่างไรบ้าง

“การวางแผนในการซ่อมก็ต้องร่วมมือกับเจ้าของบ้าน ว่าถ้าจะมีการซ่อม จะวางแผนในการค้าขายอย่างไร จะซ่อมทีละส่วนหรือต้องเชิญวิศวกรมา ซ่อมทีละห้อง เปลี่ยนวัสดุหลังคาจะมีเจ้าผลิตใหม่หรือต้องสั่งทำเฉพาะ ซึ่งพวกนี้จะมีกระบวนการที่ซับซ้อน ไม่เหมือนซ่อมบ้านทั่วไปที่จะสามารถไปโฮมโปรแล้วซื้อของมาใช้ได้เลย บางอย่างอาจทดแทนได้หรือบางอย่างอาจทดแทนไม่ได้ เป็นต้น อย่างลิแดงก็คงเป็นสีเฉพาะที่ไม่ใช่แบบสี TOA ในปัจจุบัน ถามว่าหาช่างทำได้ไหม อาจจะหาช่างที่รู้วิธีได้ แต่ช่างที่จะทำได้ก็ต้องดูอีกทีหนึ่ง”

9. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เจ้าของบ้านโซวเฮงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

“จริง ๆ คิดว่าส่วนตัวเจ้าของบ้านเขารู้อยู่แล้วนะเขาถึงได้รักษาบ้านเอาไว้ แต่แค่อาจจะไม่รู้ว่าจะต้องรักษาอย่างไรกันเอง ด้วยวิธีอะไร เขาอาจจะไม่ใช่วิศวกร ไม่ใช่สถาปนิก เขาคงทำเอง 100% ไม่ได้ แต่ถ้าจะต้อง educate เขาอย่างไร คงจะเป็นการ introduce ให้เขาได้รู้จักกับ connection ต่าง ๆ มากกว่า ทีมเครือข่ายที่จะสามารถช่วยเหลือเขาในด้านที่ปรึกษาได้ ว่าถ้าเขาประสบปัญหานี้แล้วเขาจะไปหาใคร”

10. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในดำเนินงานวิจัยด้านการอนุรักษ์อาคารหรือไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ผมมองว่าอาจจะต้องกลับไปถามเจ้าของบ้านว่าในมุมมองของเขานั้นเขาต้องการอะไร บางที่เราอาจจะจินตนาการไปเองว่าเขาต้องการความช่วยเหลือ เราอาจจะต้องหาจุดที่เหมาะสมในการพูดคุยว่าเขาต้องการอะไร ต้องการแค่ไหน และฝั่งเราที่เป็นนักวิชาการนั้นมีข้อเสนอแนะอย่างไร เราคำนึงถึงมุมมองเขาหรือเปล่า หรือเขาอาจจะต้องการอยู่แบบเดิม ในบ้านหลังเดิม เพียงแค่ให้แข็งแรงขึ้นเฉย ๆ หรือแค่ทุนสนับสนุนเฉย ๆ แล้วเขาจะจัดการเอง ต้องหาจุดสมดุลในการอนุรักษ์เป็นเคส ๆ ไป หรือจริง ๆ เขาอาจจะได้รับการช่วยเหลือตลอดมาแต่เพียงแค่มองไม่ถูกจุดหรือเปล่า”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีนและแนวทางการอนุรักษ์
บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อนักศึกษา นางสาวรมย์ฉัตร ทองทับ

วันที่สัมภาษณ์ 28 เมษายน พ.ศ. 2565

เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 11:00 น. เวลาจบการสัมภาษณ์ 11:47 น. รวมระยะเวลา 47 นาที

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัย
2. ประสบการณ์ ระยะเวลาในการทำงานด้านการอนุรักษ์ ประมาณ 20 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3. ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน ท่านคิดว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลส่วนใดมีความโดดเด่นหรือน่าสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด

“ผมว่าบ้านทั้ง 2 หลังนี้มีความชัดเจนในเรื่องของสถาปัตยกรรมจีนอยู่แล้วครับ อย่างในบ้านโชวเฮงไถ่ก็จะมีในเรื่องของ space เรื่องของพื้นที่ตรงกลางหรือ court ตรงกลาง หรือว่าในบ้านเหลียวแลก็ดูเป็นบ้านแถวที่เป็น character ของจีน มีแบ่งเป็นโซนในโซนนอก ในเรื่องของ character ตรงนี้ก็เต็มร้อยทั้งสองที่ ในส่วนเรื่องของรายละเอียดหรือ ornament ก็ยังรักษาความ authenticity หรือว่าดั้งเดิมได้ดีในระดับหนึ่ง ก็ต้องชื่นชมเจ้าของที่เขาไม่ได้ไปซ่อมไปปะอะไรมากมาย และมันก็ยังดูสมบูรณ์นะในบ้านโชวเฮงไถ่ สรุปก็ 1 คือ character เลย 2 คือรายละเอียดต่าง ๆ ที่ค่อนข้างสมบูรณ์”

4. ด้านการประเมินคุณค่าอาคาร ท่านคิดว่าบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีคุณค่าในด้านใดบ้าง

“ก็แยกเป็นแต่ละประเภทนะ ในด้านเอกลักษณ์อาคาร ก็มีความเป็น character ในสถาปัตยกรรมจีนค่อนข้างสมบูรณ์ครับ คุณค่ามันมีหลายประเด็นนะ ในด้าน culture ต่าง ๆ ก็เต็มร้อย ถ้าให้คะแนน 10 ก็เต็ม 10 หมวดเลยนะในส่วนของด้านเอกลักษณ์ ความหายากก็คง 10 เรื่องวัฒนธรรมประวัติศาสตร์อะไรพวกนี้ก็คง 10 ในเรื่องความสวยงามอาจจะต้อง drop มาบ้างเพราะมีความทรุดโทรม แต่ในบ้านโชวเฮงไถ่ก็

อาจจะ 9 นะ เพราะคุณแล้วมีอะไรใหม่ ๆ เข้ามาบ้างที่ไม่ได้ถูกเก็บซ่อน พวกแอร์หรืออะไรต่าง ๆ แต่ว่ามัน เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะบางสิ่งมันก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป อย่างบ้านเหลียวแลอาจจะ เหลือ 8 เพราะมันอาจจะดูสวยจริง ๆ แต่ในส่วนที่เป็นคราบมันยังไม่ได้ถูกบูรณะ แต่ถ้าเป็นความสวยงามในด้าน character ก็คะแนนเต็ม 10 อยู่ ผมทำให้เห็นเป็น scale นะจะได้เปรียบเทียบได้ง่าย ในส่วนทางด้าน อื่น ๆ เช่นเรื่องของการเรียนรู้ ก็อาจจะได้สัก 9 เพราะบางส่วนก็ไม่สามารถเยี่ยมชมได้ เรื่องของเศรษฐกิจก็ คงไม่ได้ถึง 10 อยู่แล้ว เพราะเขาไม่ได้มุ่งเน้นทางเศรษฐกิจเท่าไร เรื่องการเมืองก็ไม่ได้เกี่ยวข้อง แต่ใน เรื่องประวัติศาสตร์อาจจะต้องศึกษาอีก แต่ก็มีความเป็นมาอยู่แล้วละทั้งสองที่นะครับ แต่ภาพรวมเลยผมให้ 10 นะ ที่นี้ก็ขึ้นอยู่กับคนที่มองนะ อย่างเจ้าของที่เขารักษาไว้ได้ขนาดนี้มันก็มีความอดทน ความรักต่าง ๆ ที่ ทำให้อาคารอยู่ได้แบบนี้ก็โอเค เพราะบางคนอาจจะไม่ได้เห็นคุณค่าก็ทุบทิ้งไป เพราะการที่เขาไม่กล้าไป แตะเยอะ เขาก็มองเห็น authenticity มองเห็นคุณค่า ความจริงแท้อาคาร มันอาจจะไม่ได้เป็นผลดีทั้งหมด นะ แต่สำหรับผมเทคนิคใหม่เจอเก่า เอามาปรับใช้ บูรณะบ้างก็ดีนะ บางทีอาจจะต้องถ่ารูปไว้ ทำ gallery สิ่งที่เคยเป็นอยู่เมื่อก่อน การอนุรักษ์ทำได้หลายแบบมาก การทำหุ่นจำลองอะไรต่าง ๆ ก็ช่วยสื่อข้อมูล ประวัติศาสตร์ในสถานที่แห่งนี้ได้ครับ แต่นี่ก็สื่อได้ถึง 80-90% อยู่แล้ว บางทีโดนทุบทิ้งไปเลยก็แนวทางที่ จะช่วยได้คือข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ต่าง ๆ ที่จะทำให้คนรุ่นใหม่ได้ทราบถึงข้อมูลประวัติสถานที่ที่ดี ถ้าไม่มีอะไร พวกนี้วันหนึ่งก็คงหายไปเลย แต่ในเรื่องของความสะอาด สาธารณสุขก็ยังต้องคำนึงถึงด้วยนะผมว่า เพียงแต่ เราจะทำยังไงให้ไม่ไปทำลายของเก่ามาก แต่ก็ควร clean up ในระดับนี้ ”

5. ด้านแนวทางการอนุรักษ์ ท่านคิดว่าแนวทางการอนุรักษ์บ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นทำได้ อย่างไรบ้าง

“สิ่งสำคัญในการอนุรักษ์เนี่ย นอกจากงบคือจะเป็นในเรื่องของโครงสร้างอาคารก่อน ว่ามีความทรุดโทรมไป แคลไหน อย่างบ้านเหลียวแลเนี่ย ข้างล่างก็มีโอกาสที่จะทรุดตัวได้ สำคัญเลยก็คือเสริมโครงสร้างป้องกันการ ทรุดตัวก่อน จริง ๆ มันมีแนวทางในการอนุรักษ์ค่อนข้างจะเยอะ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิสังขรณ์ การซ่อมแซม อาคาร restoration / renovation แต่ในของไทยก็จะมีทั้งการบูรณะ การปฏิสังขรณ์อะไรแบบนี้ การ ปฏิสังขรณ์ก็จะทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างวัสดุเก่ากับวัสดุใหม่ ลอง ๆ ไปเช็คข้อมูลอีกทีหนึ่ง แต่เราก็ไม่ ควรที่จะไม่ทำอะไรเลย อย่างปล่อยให้เห็นความชื้นหรือเชื้อรา มันก็ไม่ใช่ว่ามันจะดี แต่ก็เห็นด้วยกับเจ้าของ ที่ไม่ไปแตะ เพราะคุณค่าดั้งเดิมมันเต็มร้อยจริง ๆ ต้องหาที่ปรึกษา แนวทาง หรือถามทางกรมศิลปฯ เขา อาจจะมีความรู้ แนวทางในการอนุรักษ์ที่สำคัญก็คือฐานรากอะครับ เสริมให้แข็งแรง เสริมพื้นยังทั้งที่บอก ว่าทรุด เพราะในอนาคตเราก็ไม่สามารถการันตีได้ว่าจะทรุดอีกหรือเปล่า แต่ถ้ามาถึง 100-200 ปีอาจจะ ทรุดยากแล้วละ แต่บางทีอาจจะทำให้เข้าไปใช้งานไม่ได้”

6. ด้านแนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อบ้านโฆวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลอย่างไรบ้าง

“การทรุดตัวนี้ต้องเริ่มก่อนเลยเพราะต้องทำให้ฐานรากแข็งแรงหรือเป็นการเสริมฐานราก ผมว่ามันสามารถ ทำได้แต่ก็ควรคุยกับวิศวกรนะ แต่อย่างน้อยคิดว่าควรเสริม อาจจะต้องลงเข็มที่เสริมความแข็งแรงใน ระดับนี้ ที่จะไม่ไปกระทบส่วนอื่นด้วย เรื่องของความชื้น แสงแดด ก็อาจจะต้องดูว่า จริง ๆ แล้วฝ้าเพดาน ก็อาจจะไม่ได้มีความจำเป็นต้องเก็บไว้ ก็สามารถเปลี่ยนได้ครับ อาจจะถ่ารูปเก็บไว้บันทึกก่อนที่จะ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรับปรุงไม่ให้เกิดความเสียหายจากความชื้นเข้าไปอีก อย่างน้อยก็ต้องมีการ test ดูว่าผนังส่วนนี้ยังมีความชื้นอยู่อย่างต่อเนื่องไหม เราสามารถควบคุมในส่วนรอยรั่วด้านบนที่ส่งผลมายังผนังจนเกิดความชื้น เราก็ควรแก้ไขตรงนั้นก่อน เรื่องของแสงแดดนี้พูดยากที่ทำให้ผนังมันชื้น ส่วนนี้คิดว่าสามารถรับได้ ถ้าชื้นแล้วยังสวยอยู่ก็ดี แต่ถ้าชื้นแล้วร่อน มีคราบ ก็ต้องอยู่ที่สีที่ใช้แล้ว ในความคิดผมคือต้องศึกษาด้วยว่าถ้าอยากได้ character สีแบบเดิมจะต้องทำยังไงนะครับ ต้องหาวิธีดูว่าสีที่มันป้องกันความชื้นมีหรือเปล่า ผนังที่ชื้นก็ต้องแก้ไข ในเรื่องปัญหาน้ำท่วมที่ยากที่สุด เพราะเป็นปัญหาระดับเมือง ว่าอย่างน้อยอาคารเนี่ยอยู่ได้มาขนาดนี้ก็อาจจะทนเรื่องน้ำท่วมได้ระดับหนึ่ง อันไหนที่มันจะต้องผูกพันไปกับการถูกน้ำซังก็จะต้องเปลี่ยนวัสดุบ้างถ้ามันทรุดโทรมไปจริง ๆ บางทีมันก็มีอยู่นะ บางทีอาจจะเก็บตัวอย่างเก่าของอาคารเอาไว้ แต่ถ้าเกิดมันทรุดมันก็ต้องแทนด้วยวัสดุใหม่บ้าง แต่ในการบูรณะมันอาจจะทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างวัสดุเก่าวัสดุใหม่บ้าง”

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาความชื้นที่ส่งผลให้เกิดเชื้อราภายในอาคาร ที่อาจจะกระทบต่อกิจการร้านค้าแพ

“ผมว่าต้องแก้ปัญหาในเรื่องความชื้นก่อน ผนังที่มันชื้นอยู่มันก็จะทำให้เกิดขึ้นมามาก ในความคิดผมคือผมไม่ได้ mind ว่าจะต้องเก็บสีรูปแบบเดิมไว้ คิดว่าหารูปแบบใหม่ได้ที่จะทำให้สะอาด ถูกสุขอนามัย แล้วก็ไม่ต้องส่งผลที่ไม่ดีต่อคนที่เข้ามาใช้ อาจจะต้องปรับตัวเพื่อให้มันยังยืนแต่มันก็ต้องเก็บความเป็นดั้งเดิมไว้แค่นั้นเอง พวกบ้านที่มีสภาพแวดล้อมภายในที่ไม่ดีก็ควรถูกแก้ไข ในเรื่องของ IEQ เรื่องเชื้อราต่าง ๆ ที่มีอยู่ สาธารณะสุขก็สำคัญอยู่”

8. ด้านการซ่อมแซมปรับปรุง ท่านคิดว่าบ้านโซเวียงไถ่และบ้านเหลียวแลควรมีแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้งานอย่างไรบ้าง

“อย่างเรื่องของสีผมว่าเลือกประเภทสีที่เหมาะสมก็สามารถเอามาใช้ได้อยู่นะ คือเราอาจจะไม่ได้ทาเพื่อให้อายุใหม่มาก แต่ทาเพื่อให้ feeling เดิมแต่เพิ่มความเรียบร้อยก็จะมีเชื้อรา คือเก่าพบใหม่ ไม่ใช่ใหม่จำ โดยที่ใหม่ก็ต้องพุงเก่าได้โดยที่ไม่ได้ไปที่ของเก่าและเก่าก็ไม่ได้ทำลายของใหม่”

9. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เจ้าของบ้านโซเวียงไถ่และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

“ผมว่าในส่วนของกรมศิลปฯ อาจจะไม่ได้มีกำลังพอที่ให้ช่างมาซ่อมบำรุงทุก ๆ หลังที่เป็นอาคารที่มีคุณค่าหรือไม่ก็ในส่วนของ กทม. อย่างที่น้อยอยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ ก็อาจจะมีของ กทม. ที่มองอาคารตรงนี้แล้วให้การช่วยเหลือบ้าง แต่ก็แล้วแต่นโยบาย บางทีก็สนับสนุนแต่บางทีก็จะไปอยู่ในการดูแลของ กทม. เลยหรือเปล่า เขาก็จะมีบางบ้านที่เป็นอาคารที่มีคุณค่า กทม. ก็ให้สนับสนุน หรือเป็นพวกพิพิธภัณฑสถานอะไรอย่างนี้ แต่เราก็ไม่จำเป็นต้องทำเป็นพิพิธภัณฑสถานไป เพราะเจ้าของเขาอาจจะอยากอยู่ที่นั่นแต่ทำเป็น adaptive reuse เป็นร้านค้าแพ เชิงการค้าต่าง ๆ ก็คงอาจจะไม่ได้เข้าช่วยตรงนั้น ผมไม่แน่ใจว่า สผ. จะมีมิงอะไรตรงนี้หรือเปล่า นอกนั้นก็คงจะเป็นกำลังของเจ้าของเองที่ต้องหาเอกชนหรือบริษัทรับเหมาที่เขาทำทางด้านนี้ คิดว่าก็ต้องมีบ้างนะ เพราะว่าเป็นบ้านเก่าก็ควรถามเจ้าของก่อน”

10. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในดำเนินงานวิจัยด้านการอนุรักษ์อาคารหรือไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ก็น่าจะศึกษาประวัติว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร ในเรื่องของคุณค่าก็ควรประมวลว่าอาคารมีคุณค่าอย่างไร บางทีในเรื่องของ timeline ประวัติที่ผ่านมาก็อาจจะมีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ ประเด็นของคุณค่ามันมีอยู่เยอะ ในด้านเศรษฐกิจนี่ในเรื่องของการที่เจ้าของได้ adaptive reuse ก็อาจจะเกี่ยวนะ แล้วก็ศึกษาในเรื่องของความเป็น authenticity ของทั้งสองหลังเลย อาจจะทำแบบนำมาเปรียบเทียบกันกับมาตรฐานทางสถาปัตยกรรมจีน ถอดประเด็นที่บ้านสองหลังนี้มี หรืออาจจะทำไปในทาง check-list แล้วมาเปรียบเทียบกันก็ได้ครับ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีนและแนวทางการอนุรักษ์
บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจีนโบราณ กรณีศึกษา บ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล

ในชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร

สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ชื่อนักศึกษา นางสาวรมย์ฉัตร ทองทับ

วันที่สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 14:00 น. เวลาจบการสัมภาษณ์ 15:50 น. รวมระยะเวลา 1 ชั่วโมง 50 นาที

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัย
2. ประสบการณ์ ระยะเวลาในการทำงานด้านการอนุรักษ์ มากกว่า 10 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย

3. ด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีน ท่านคิดว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจีนของบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลส่วนใดมีความโดดเด่นหรือน่าสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด

“ในส่วนนี้ต้องอธิบายว่า บ้านสถาปัตยกรรมจีนมันเป็นบ้านทั่ว ๆ ไป เป็นบ้านจีน แต่พอยุ่ในเมืองไทยคนเรามองว่ามันไม่เหมือนกับบ้านไทย บ้านเรา เลยอาจจะคิดไปได้ว่าลักษณะอะไรพวกนี้มันเป็นลักษณะที่เด่น แต่จริง ๆ แล้วอาจจะที่บ้านจีนธรรมดา แต่ในส่วนอื่น ๆ ที่เนี่ยต้องดูรายละเอียดว่า อย่างลวดลายภายในอาคารตามสถาปัตยกรรมจีนเนี่ยมีความหมาย มีความเชื่ออยู่ อย่างผังบ้านแบบชื้อเหยว่นเนี่ยมักจะอยู่ในเขตหนาว แบบหลังหนานหรือหมิ่นหนานจะเป็นทางภาคใต้ ก็จะเหมาะกับการสร้างในไทยมากกว่า แล้วอย่างที่บอกว่าเป็นชื้อเหยว่น อาจารย์ดู ๆ แล้วว่าไม่น่าใช่ เพราะอาคารมี 3 ส่วน แล้วซุ้มประตูด้านหน้าคือเป็นการสร้างขึ้นมาจากหลังอีกทีนี่ง เลยคิดว่าเป็นแบบชานเหยว่นหรือสามเรือนล้อมลาน”

4. ด้านการประเมินคุณค่าอาคาร ท่านคิดว่าบ้านโชวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นมีคุณค่าในด้านใดบ้าง

“ในด้านของคุณค่า อันแรกเลยคือคุณค่าในทางลักษณะทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็น ผังบ้าน วัสดุ สิ่งประดับตกแต่งอาคาร ที่เป็นสถาปัตยกรรมจีน ในด้านวัฒนธรรมเรื่องความเชื่อ เรื่องฮวงจุ้ยต่าง ๆ ส่วนนี้ก็ต้องมองให้ออก ทำความเข้าใจว่ามันคืออะไร อื่น ๆ ก็จะเป็นคุณค่าในด้านมิติทางสังคมนะ ที่มีต่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการใช้สอยภายในบ้าน เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตว่าตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ก็จะมีทั้งในด้านประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ความเป็นมา ด้านเศรษฐกิจ ความจริง ความแตกต่าง ๆ ของในอาคาร”

5. ด้านแนวทางการอนุรักษ์ ท่านคิดว่าแนวทางการอนุรักษ์บ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลนั้นทำได้อย่างไรบ้าง

“อันแรกก็ต้องหาว่าสิ่งที่เป็นคุณค่าของอาคารนี้คืออะไร หมายความว่า มันอาจจะจะเป็นความเป็นหนึ่งเดียวของอะไรบางอย่าง ที่บ้านหลังอื่นไม่มีแต่บ้านหลังนี้มี ความเป็นหนึ่งเดียว ความเก่าแก่ของอะไรบางอย่าง หรือเป็นตัวแทนของลักษณะอะไรบางอย่าง เพราะฉะนั้น คุณค่าที่ว่ามันไม่ใช่แค่ไปบันทึกว่ามีอะไรบ้าง มันอาจจะต้องเอาบ้านจีนในกรุงเทพฯ หรือในบริเวณใกล้เคียงมาเทียบ มาดูว่ามีบ้านหลังไหนบ้างแล้วมามาดูว่าสิ่งที่เราศึกษามีเอกลักษณ์ มีคุณค่า ที่บ้านหลังอื่นไม่มียังไง อันนี้คือการ record ที่มาจากพื้นฐานแต่เราต้องอย่าไปได้ว่าคุณค่าที่เป็นลักษณะเฉพาะ มันอาจจะไม่ได้เป็นหนึ่งเดียวในโลก แต่ก็เป็นจุดเด่นที่อื่นไม่มี เราอาจจะไม่ใช่แค่ record ความกว้าง ความยาว รูปด้าน อะไรอยู่ตรงไหน แต่เราจะต้องบอกว่าทำไมที่อื่นไม่มีแล้วทำไมที่นี่ถึงเป็นแบบนี้ เป็นอันดับแรกที่เราจะต้องรู้ก่อน ยิ่งเราลงลึกได้เท่าไรก็จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เราจะหาแนวทางอนุรักษ์ได้มากขึ้น”

6. ด้านแนวทางการป้องกันปัญหาที่กระทบต่ออาคาร ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อบ้านโชนเฮงไถ่และบ้านเหลียวแลอย่างไรบ้าง

“อย่างปัญหาความชื้น ปัญหาทรุดตัว มันค่อนข้างที่จะเป็นปัญหาโลกแตกนะ ที่ไหนก็มี อย่างในกรุงเทพฯ ก็มีปัญหาในเรื่องดินทรุดอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเราอาจจะแก้ปัญหานั้นได้คือการที่เราไม่ไปเพิ่มโหลดให้กับอาคาร เช่น การใส่เฟอร์นิเจอร์เข้าไปเยอะแยะในชั้น 2 หรือไม่ไปสร้างภาระให้กับอาคารมากเกินไป เช่น อาคารเดิมเป็นโครงหลังคาไม้แต่เราไปเปลี่ยนโครงหลังคาเหล็กมันก็จะทำให้อาคารมันทรุดหนักขึ้น เพราะฉะนั้นในงานแบบนี้อาจารย์ว่าเราจะต้องแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้ได้ว่าในเรื่องของการวิเคราะห์คุณค่า เราอาจจะแบ่งเป็น 70-80% ในเรื่องของปัญหาที่อาคารประสบอยู่และแนวทางในการแก้ไขก็อาจจะ 20-30% หรือเปล่า เพราะว่ามันเป็นปัญหาในเรื่องของเทคนิค ไปถาม 100 ครั้งก็อาจจะได้คำตอบคล้าย ๆ กันเพราะเป็นปัญหาที่ค่อนข้าง common เพียงแต่บอกว่าเราจะเอาตัวคุณค่านี้นำไปสู่แนวทางที่จะต้องรักษาไว้ เพราะในสิ่งที่มีมันอาจจะไม่ได้ไปปรากฏให้คนอื่นได้เห็น หรือบอกว่า ไม่ได้มี budget มากพอที่จะไปทำ แต่ถ้าเราคิดตัวคุณค่าออกมาแล้วบอกว่า ถ้ากรมศิลปฯ ไม่ทำ ถ้ารัฐบาลไม่ทำ เราจะขาดตรงนี้ไป จะหายไปเลย แต่ตอนนี้สิ่งที่เราารู้ก็คือมีบ้านเก่าอยู่นะ ทุกคนก็รู้เหมือนกันว่าเป็นของเก่า อายุ 200 ปี”

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาความชื้นที่ส่งผลให้เกิดเชื้อราภายในอาคาร ที่อาจจะกระทบต่อกิจการร้านค้าแพ

“คือเนื่องจากว่าตัวอาคารเนี่ยอยู่บนพื้นดิน ดังนั้นคงจะหลีกเลี่ยงปัญหาตรงนี้ไม่ได้อยู่แล้ว ซึ่งในลักษณะการก่อสร้างของคนสมัยก่อนเขาเป็นผนังรับน้ำหนักก็จริง แต่ตัวพื้นที่ใช้งานเขาจะยกขึ้นมา มันจะมี gap ระหว่างตัวพื้นดินกับตัวพื้นห้อง ที่จะแก้ปัญหारेื่องของความชื้น แต่ที่นี้คือเราไม่รู้ว่าพื้นเดิมเขาเป็นอย่างไรอย่างมองในภาพก็ดูเป็นพื้นปูน เพราะฉะนั้นความชื้นที่มันอยู่ในดิน มันก็ออกมาไม่ได้ มันก็จะไปผุดอยู่ตรงผนัง เลยทำให้สีหลุดร่อน”

8. ด้านการซ่อมแซมปรับปรุง ท่านคิดว่าบ้านโซเวเฮงใต้และบ้านเหลียวแลควรมีแนวทางการซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้งานอย่างไรบ้าง

“เอาเข้าจริง ๆ เราต้องเรียงปัญหาหลัก ๆ ของอาคารว่ามีอะไรบ้าง เรียงจากปัญหาใหญ่ที่สุดมันคืออะไร อย่างดูจากภาพไม่ได้ไปที่จริงก็อาจจะพอรู้ว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากการใช้งานยังไง อาจารย์เลยรู้สึกว่าจะอาจจะไม่ตอบปัญหาตรงนี้ได้โดยตรง เพราะแนวทางมันไม่ได้สูตรสำเร็จ ส่วนนี้อาจจะใช้แบบนี้ ส่วนอื่นอาจจะใช้วิธีการอื่นผสมผสานกันไป”

9. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เจ้าของบ้านโซเวเฮงใต้และผู้เช่าบ้านเหลียวแล

“คิดว่าตอบยาก เพราะอย่างในเรื่องปัญหาน้ำท่วม ถ้าท่วมก็คือท่วมกันหมด เสร็จแล้วเรื่องของหน่วยงานตอนนี้มันเป็นเรื่องในเรื่องของ จะว่ายังไงดีละ ถ้าตอบแบบตรง ๆ ก็กรมศิลปฯเขาน่าจะมีแนวทาง แต่เขาก็อาจจะแค่มารับข้อมูล บันทึกข้อมูลเอาไว้เฉย ๆ คือจะบอกว่ามันเป็นปัญหาที่ค่อนข้างเกินขอบเขตที่เราจะจัดการได้ อาจจะเป็นเรื่องของนโยบายต่าง ๆ เพียงแต่ว่าเราต้องรู้ไว้ล่วงหน้าว่าถ้าน้ำท่วมเนี่ยจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้าง structure ความเสียหายต่อวัสดุ หรือความชื้นที่จะทำให้ภาพวาดในส่วนต่าง ๆ เสียหาย เราอาจจะระบุเป็นความเสี่ยงหรือปัจจัยที่มันจะมีผลต่อการเสื่อมของวัสดุหรือองค์ประกอบประดับตกแต่งมีอะไรบ้าง รวมถึงสิ่งที่สำคัญคือเรื่องอค์คิภย ในส่วนนี้คือสิ่งที่เจ้าของบ้านอาจจะนึกขึ้นมาและสามารถทำเองได้”

10. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในดำเนินงานวิจัยด้านการอนุรักษ์อาคารหรือไม่

“1 ก็คือว่าอาจจะต้องเรียบเรียงที่มาที่ไปของ introduction ให้มันชัดเจนมากขึ้นว่าเรามีที่มาที่ไปเกิดจากอะไร อาจจะเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นความสนใจของเราหรือเปล่า 2 คือขอบเขตที่เราจะศึกษาจริง ๆ คืออะไร ในขณะที่เดียวกันที่มาของการศึกษา มันอาจจะเกิดจากที่เรามองเห็นอะไรบางอย่างหรือมันเกิดปรากฏการณ์อะไรบางอย่าง หรือจะเป็น inspiration บางอย่างของเรา แล้วจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ของเรา แล้วจากผลการศึกษาที่เราได้มา เราถอดประเด็นอะไรออกมาได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ หรืออาจจะมองเปรียบเทียบในบ้าน 2 หลังนี้ว่า ได้ปรับจาก heritage house ให้เกิดประโยชน์ เพื่อหารายได้มา maintain อาคารนั้นแสดงให้เห็นเลยว่าในการอนุรักษ์มันต้องใช้เงิน หรือว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ เมื่อนักท่องเที่ยวมาที่อื่น ๆ ในชุมชนก็ขายของกันได้เหมือนกัน ก็จะเป็นการมองหลักการในการอนุรักษ์ได้หลายมิติมากขึ้น”

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล ร่มฉัตร ทองทับ
 วัน เดือน ปีเกิด 10 กุมภาพันธ์ 2540 จังหวัดกาญจนบุรี
 ที่อยู่ 222 ถนนมหาดไทย ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมืองกาญจนบุรี
 จังหวัดกาญจนบุรี 71000
 โทร. 085-197-5689

ประวัติการศึกษา

2561 ปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาการออกแบบสำนักงานอัตโนมัติและการจัดการ
 ธุรกิจ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประสบการณ์การทำงาน

2561 3DOJ Studio (Freelance 3D Visualizer)

ผลงานวิจัย

2565 ร่มฉัตร ทองทับ และเบญจมาศ ภูอินทร์. 2565. “ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจีนและแนวทางการ
 อนุรักษ์บ้านไขวเฮงไถ่และบ้านเหลียวแล ในชุมชนตลาดน้อย.” หนังสือบทความวิจัยในโครงการ
 ประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ ฉบับที่ 13
 พ.ศ. 2565 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง